

11^E BESCHRIJVENDE
RASSENLIJST VOOR
GROENTEGEWASSEN
1959

REDACTEUR: DR. O. BANGA

Uitgave van
Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen
Dr. S. L. Mansholtlaan 15, Postbus 16, Wageningen
Tel. K 8370-3141, Girorekening 935477.

PRIJS f 2.00

DE REDACTIE:

dr. O. Banga, voorzitter.

W. Koopmans, secretaris.

Samenstellers:

ir. J. M. Andeweg, groenten met vlezig vruchten.

dr. O. Banga, knol- en bolgewassen.

ir. J. A. Huyskes, blad- en stengelgewassen.

ir. E. Kooistra, peulvruchten.

mej. ir. H. G. Kronenberg, aardbei.

ir. M. Nieuwhof, koolgewassen.

Medewerkers voor speciale onderdelen:

ir. W. R. Becker (Proefstation voor Akker- en Weldebouw, Wageningen), mais.

ir. J. van Kampen en J. L. Koert (Stichting Nederlandse Uienfederatie, Middelharnis), ui en sjalot.

Instituut voor Rassenonderzoek, Wageningen, vroege aardappel.

ir. L. F. J. M. v. d. Ven (Rijkstuinbouwconsulent voor Tabaks-aangelegenheden), tabak.

Commissies praktijkproeven: veel van de inhoud van deze ras-senlijst berust op het werk van deze commissies, voor samen-stelling zie blz. 139 en 140.

INLEIDING

Ieder jaar weer staat de tuinder voor de moeilijke beslissing om uit de vele rassen en selecties die worden aangeboden een keuze te doen.

Het is voor de tuinder ondoenlijk en vaak zelfs riskant de vele nieuwe rassen en selecties te beproeven. Men is hierdoor gauw geneigd ieder jaar weer dezelfde rassen en selecties te bestellen, doch mist hierdoor anderzijds de kans te profiteren van de vooruitgang, welke er ook op dit gebied te bemerken valt. Het doel van deze rassenlijst is nu de groenteteler te helpen bij het kiezen van de voor zijn bedrijf beste rassen en selecties. Bovendien is deze rassenlijst bedoeld als hulpmiddel bij de voorlichting en bij het onderwijs op tuinbouw cursussen en -scholen.

Door de gewassenspecialisten van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen worden ieder jaar vele vergelijkingsproeven genomen en ervaringen van tuinders, consultants en proefstations verzameld. Nieuwe rassen en selecties uit binnen- en buitenland worden steeds direct in beproeving genomen. Bovendien is veel van hetgeen in deze rassenlijst staat gebaseerd op de praktijkproeven. De in de praktijkproeven goedgekeurde rassen en selecties worden in deze rassenlijst vermeld, alsmede de namen van de inzenders. De beoordeling geschiedt door commissies, waarin tuinders, selecteurs enz. zitting hebben en onder nummer zodat niemand weet wie de inzender van een bepaalde selectie is. De objectiviteit van de beoordeling en dus ook van het advies dat in deze rassenlijst wordt gegeven is op deze wijze verzekerd.

Het hoofdstuk over kruiden is thans weggelaten; verwezen wordt naar het boekje „Praktische wenken voor de Nederlandse Kruidenteler” door ir. G. Elzenga; uitgegeven door de N.V. Tjeenk Willink te Zwolle. Prijs f 2,65.

Indeling van de rassen.

De rassen zijn in de volgende vijf groepen ingedeeld, nl.: A, B, N, O en de groep „Rassen waarover meer ervaring gewenst is”. Deze aanduidingen gelden soms voor landelijk gebruik, maar meestal voor een bepaalde teeltwijze. Zo kan een ras b.v. voor zomerteelt een A hebben, en voor vroege teelt een B. De gewassen zijn alfabetisch gerangschikt; binnen de groepen A, B, enz. zijn de rassen ook weer gerangschikt volgens de mate van aanbeveling.

Aanduidingen en afkortingen.

- A = Hoofdrassen.** De met A gemerkte rassen worden vrijwel in het gehele land gebruikt en als waardevol erkend, of zijn in een of meer belangrijke teeltcentra van grote betekenis.
- B = Beperkt aanbevolen rassen.** De met B gemerkte rassen zijn min of meer een aanvulling op groep A. Onder

INLEIDING

bepaalde omstandigheden, kunnen B rassen plaatselijk gelijk staan met A rassen of zelfs de voorkeur genieten boven een A ras.

N = Beproeverswaardige rassen. De met N gemerkte rassen zijn over het algemeen nieuw of hier te lande weinig bekend, maar zijn voorlopig gunstig beoordeeld. Het is gewenst dat deze rassen op kleine schaal worden beproefd, teneinde een goed oordeel te kunnen krijgen over de waarde van deze rassen.

O = Rassen van zeer beperkte betekenis. De met O gemerkte rassen zijn in de regel rassen die voorheen van meer betekenis zijn geweest. Door bepaalde omstandigheden is de belangstelling voor deze rassen afgenomen. Voor een zeer beperkt doel kunnen deze rassen nog van waarde zijn.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is. Deze rassen hebben de aandacht getrokken door inschrijving in het Centraal Rassenregister of op andere wijze, zonder dat reeds een verantwoord oordeel over hun waarde voor de Nederlandse tuinbouw kan worden gegeven. Mededelingen over ervaringen met deze rassen worden op prijs gesteld.

Vet = De beschrijving van een ras is in vette letters gedrukt wanneer het ras een overheersende positie inneemt of bijzondere belangstelling verdient.

Afkortingen ná een rasnaam:

K. = Kweker.

Kw.r. = Kwekersrecht. Dit betekent, dat het ras is ingeschreven in het Centraal Rassenregister en dat de betreffende kweker er kwekersrecht op heeft. Het bijgevoegde jaartal geeft aan, wanneer het kwekersrecht is ingegaan.

Intr. = Introductie door de persoon wiens naam na Intr. wordt genoemd.

pr.pr. = Praktijkproeven.

Personen, die een selectie voeren, die in de praktijkproeven aanbevelenswaardig is geacht, zijn gerechtigd in hun prijscourant achter de naam van deze selectie de letter P. met een jaartal te plaatsen; dit betekent dat de selectie in het genoemde jaar in de praktijkproeven is goedgekeurd.

Deelneming aan de Praktijkproeven

Uitnodigingen tot deelneming aan de praktijkproeven worden in overleg met de N.A.K.-G., op grond van de lijst van bij de N.A.K.-G. toegelaten selectiebedrijven, door het I.V.T. verzonden. De zaadmonsters worden opgehaald door de N.A.K.-G., welke de monsters doorzendt naar het I.V.T., waar ze ingedeeld worden in rassengroepen. Vervolgens worden de monsters door de Directeur van het Rijksproefstation voor Zaadcontrole overgestort in zakken, waarop alleen een nummer voorkomt. Daarbij legt hij een lijst aan, waarop voorkomt van welke firma een bepaald nummer is. Deze lijst wordt onder zegel bewaard en pas geopend,

INLEIDING

wanneer de proeven afgelopen zijn en de commissie de aanbevelenswaardige nummers op haar eindvergadering heeft aange-
wezen.

De commissie wordt samengesteld door het I.V.T. en bestaat
steeds uit tuinders, zaadproducenten, vertegenwoordigers van de
Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst, de N.A.K.-G. en het I.V.T.

Alle deelnemers krijgen steeds gelegenheid een of meer proeven
te komen bezichtigen en hun oordeel over de waarde van de
diverse nummers uit te spreken. Dit oordeel wordt door het I.V.T.
als adviserend beschouwd.

In principe loopt een praktijkproef over twee opeenvolgende
jaren en hij wordt op verschillende plaatsen in het land aange-
legd. Na zes jaar wordt voor hetzelfde gewas opnieuw begonnen.

De lopende cyclus van de praktijkproeven ziet er voorlopig
(wijzigingen voorbehouden) als volgt uit (de plusjes geven aan
in welke jaren voor een bepaald gewas Praktijkproeven zullen
lopen):

Gewassen	Jaren							
	'58	'59	'60	'61	'62	'63	'64	'65
Bloemkool (Lecerf)					+	+		
Boerenkool	+	+					+	+
Consumptieraap		+						
Knolselderij		+	+					
Kroot Platte + Crosby				+	+			
— Ronde	+					+	+	
— Lange	+					+	+	
Kropsla					+	+		
Prei				+	+			
Pronkboon							+	
Radijs Rond Rood	+			+	+	+	+	
— Rond Witpunt		+	+					
Rode Kool			+	+	+	+		
Savooie Kool			+	+	+			
Schorseneer				+	+			
Spinazie Vroeg	+	+				+	+	
— Zomer		+	+				+	+
Spitskool					+	+		
Spruitkool	+	+					+	+
Tuinboon				+	+		+	
Ui		+		+		+		+
Witlof			+	+				
Witte Kool	+	+					+	+
Wortel A'damse Bak				+	+			
— Nantes	+					+	+	
— Winter				+	+			

Aanmelding van nieuwe rassen van groentegewassen bij de Raad voor het Kwekersrecht, ter inschrijving in het Centraal Rassenregister

1. Voor inschrijving komen alleen in aanmerking voldoende ras-
zuivere *nieuwe* rassen, d.w.z. rassen, die voldoen aan de vol-
gende drie voorwaarden:
 - a. Op het moment van indiening van de aanvraag is nog geen
voortkwekingsmateriaal van het betreffende ras in de han-
del gebracht;

INLEIDING

- b. De in te schrijven rassen zijn voldoende te onderscheiden van andere rassen;
- c. Zij zijn in voldoende mate raszuiver.
- 2. De mogelijkheid bestaat, dat men materiaal van een nieuw ras al vóór de indiening van de aanvraag aan telers uitgeeft ter beproeving. Om latere moeilijkheden te voorkomen, vrage men hiervoor echter eerst de goedkeuring van de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag.
- 3. Om inschrijving te verkrijgen, vrage men eerst een stel aanvraagformulieren plus beschrijvingsbladen voor zijn gewas aan bij de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag. De Raad zendt deze tegen een bepaalde vergoeding en geeft aanwijzingen, hoe men verder moet handelen.

De verhouding van het Centraal Rassenregister en de Rassenlijst voor Groentegewassen

Inschrijving van een nieuw ras in het Centraal Rassenregister ten behoeve van de kweker van dit ras legt een soort eigendomsrecht op dit ras vast, maar zegt niets van de gebruikswaarde.

Opname van een ras in de Rassenlijst houdt verband met zijn gebruikswaarde, en is onafhankelijk van de vraag of het ras al of niet in het Centraal Rassenregister is ingeschreven.

Bezoek de proeftuin van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen, en bekijk de rassenproeven enz.

Bezoekdag: vrijdag; overige dagen alleen na overleg; tel. K 8370 - 3141.

AARDAPPEL *)

(Solanum tuberosum L.)

Vroege consumptieaardappelen worden in hoofdzaak als tuinbouwgewas geteeld. Daarom wordt alleen deze groep van aardappels hier vermeld. De vroegrooibaarheid is hierbij een zeer belangrijke eigenschap. Hoe vroeger gerooid kan worden, des te hoger in de regel de prijs, die voor het produkt gemaakt kan worden en des te groter in het algemeen de kans op het slagen van een nagewas of van een tussenteelt. De vroegrijpende rassen zijn in de regel in vergelijking met de later rijpende matig produktief en minder goed houdbaar.

Eersteling is nog steeds het belangrijkste ras, mede door de export. Doré heeft een betere consumptiekwaliteit bij vroeg rooien. De belangstelling voor dit ras in het binnenland neemt toe, de mogelijkheden voor export zijn echter beperkt.

Rode Eersteling wordt slechts in beperkte mate verbouwd. Barima kan bij zeer vroeg rooien een zeer goede opbrengst geven; de vorm van de knol laat wel iets te wensen over.

A - Eersteling — K.: W. Sim, Greenmyre, Schotland.

Dit zeer vroege ras is nog steeds de belangrijkste vroege aardappel voor consumptie en export. Wordt vooral op lichte kleigronden verbouwd; ook bruikbaar voor die zandgronden waar niet in erge mate stengelbont of kringrigheid voorkomt.

De opbrengst is bij zeer vroeg rooien zeer goed. Consumptiekwaliteit bij zeer vroeg gebruik goed. Niet bloemig, soms iets slap van structuur. Vrij goede smaak en geur. Zeer geschikt voor bakken. Later is de kwaliteit in vergelijking met Eigenheimer matig. Het vitamine C-gehalte is hoog.

De langovale, vlakogige, geelvlezige knollen hebben een zeer mooie regelmatige vorm. Weinig duurzaam.

Aanvankelijk vlug ontwikkelend, middenhoog, iets slap, behoorlijk dekkend, tamelijk grootbladig loof, dat zich na afvriezen moeilijk herstelt. Leent zich zeer goed voor tussenteelt.

Zeër vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol. Onvatbaar voor A-virus **); besmet met X- en S-virus. Vatbaar voor wratziekte. Het pootgoed is zwak. Na veel en vooral laat spruitverlies ontstaan bij uitplanten in koude grond gemakkelijk „onderzeeërs”. Zeer zorgvuldig snijden wordt verdragen.

B - Doré — K.: I. H. Bierma, Holwerd.

Zeër kort na Eersteling rijpende consumptieaardappel. Geeft bij zeer vroeg rooien een goede opbrengst; is dan al enigszins kruimig op schotel en goed van smaak. Wordt bij rijp rooien gemakkelijk te los in de kook. Minder geschikt voor bakken dan Eer-

*) Dit hoofdstuk is overgenomen uit de 33e Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen 1958. Eind december 1958 verschijnt de Rassenlijst voor Landbouwgewassen 1959, waarin de nieuwste gegevens zijn opgenomen.

**) Onder A-virus wordt verstaan het virus, dat in verschillende rassen het „gewone” mozaïek veroorzaakt o.a. in de Lichte Industrie.

AARDAPPEL/AARDBEI

steling. Geeft op kleigrond betere resultaten dan op zandgrond; voldoet niet op dalgrond.

De geelvlezige knollen, die iets bruin-geel van schil zijn en soms iets verspreid door de grond zitten, hebben een mooie, ovale vorm en zijn vlakogig. Rijp gerooid komen vooral op zandgrond soms holle knollen voor. Het pootgoed eist een zeer zorgvuldige bewaring. Vooral bij dit vroege ras verdient het gebruik van grote poters aanbeveling.

Matig vlug ontwikkelend, middenhoog, vrij stevig, smalbladig, vrij goed dekkend loof; herstelt zich moeilijk na vorstschade. Nogal vatbaar voor *Phytophthora* in het loof, echter weinig in de knol. Zeer vatbaar voor schurft. Onvatbaar voor wratziekte. Is, wat mozaïek betreft, moeilijk op peil te houden.

B - Rode Eersteling — K.: H. J. Brandsma, Stiens, I. H. Bierma, Holwerd en A. H. Matthijs, Koewacht (Z.-VI.).

Onderscheidt zich van Eersteling door een donkerrode schil. De opbrengst is gemiddeld lager, de sortering echter gunstiger. De smaak is soms iets beter dan van Eersteling; meer bloemig. Het loof is iets steviger en ijler; vooral bij het opkomen rood aangelopen. Wat gevoeliger voor droogte en windbeschadiging. Leent zich zeer goed voor tussenteelt. Evenals bij Eersteling is het pootgoed zeer gevoelig voor ongunstige omstandigheden tijdens de bewaring en bij het poten.

N - Barima — K.: Ver. Proefschooltuin „West-Friesland”, Hoorn.

Zeer vroege, lichtgeelvlezige consumptieaardappel, die onder gunstige omstandigheden bij zeer vroeg rooien belangrijk hogere opbrengsten kan geven dan Eersteling met een grovere sortering. De knollen zijn echter minder mooi gevormd en dieper van ogen. De consumptiekwaliteit is bij vroeg rooien even goed of iets minder dan van Eersteling. Ook weinig bloemig. Op schotel iets minder zuiver van kleur. Evenals Eersteling weinig duurzaam, heeft een steviger spruit bij voorkiemen.

Zeer vlug ontwikkelend, later een matig loofrijk, iets slap, vrij goed dekkend gewas. Gevoelig voor magnesiumtekort. Herstelt zich na vorstschade moeilijk. Leent zich zeer goed voor tussenteelt. Zeer vatbaar voor *Phytophthora* in loof en knol en voor kringerigheid. Nogal vatbaar voor X-virus. Onvatbaar voor wratziekte.

AARDBEI

(*Fragaria ananassa* Duch.)

Aardbeien worden geteeld in de volle grond en onder glas. De vruchten van de volle grond worden gedeeltelijk vers verbruikt, maar voor het grootste gedeelte (thans ongeveer voor 70 %) gaan ze naar de fabriek, waar ze meestal met SO₂ als pulp worden gepreserveerd en later tot jam verwerkt. Een klein gedeelte wordt ingeblikt en ingevroren. Aardbeien die voor de fabriek zijn bestemd, moeten op het veld zonder dop worden geplukt. Voor de verse consumptie wordt met kelk geplukt; de vruchten zijn dan beter houdbaar.

Vruchtrot, dat vooral bij de zeer gevoelige rassen bij regenachtig weer grote verliezen kan veroorzaken, is met goed resultaat te bestrijden door bespuitingen met TMTD (zie Tuinbouwgids). Voor de teelt onder glas komen uitsluitend vroege rassen in aanmerking.

De resultaten van de proeven van 1958 zijn reeds in dit hoofdstuk verwerkt, dit in tegenstelling met de Rassenlijst voor Fruitgewassen 1958.

In onderstaand overzicht zijn de rassen ingedeeld volgens teeltwijze en vroegheid. Tevens is de geschiktheid voor verwerking aangegeven.

TEELT IN DE OPEN GROND

geschiktheid voor verwerking tot:

jam blik diepvries

Vroeg:

A - Deutsch Evern (blz. 10)	x	x	x
A - Regina (blz. 11)	-	-	-
B - Macherauchs Frühernte (blz. 11)	-	-	-
O - Madame Lefebvre (blz. 12)	-	-	-

Middentijds tot laat:

A - Oberschlesien (blz. 12)	-	-	x
B - Senga-Sengana (blz. 12)	xx	xx	xx
B - Georg Soltwedel (blz. 13)	?	x	x
N - Juspa (blz. 13)	x	-	-
O - Auchincruive Climax (blz. 14)	xx	xx	xx
O - Madame Moutot (blz. 14)	x	-	-

Ras waarover meer ervaring is gewenst:

Siletz (blz. 14)	x	x	xx
------------------	---	---	----

Laat:

A - Jucunda (blz. 15)	xx	-	-
B - Talisman (blz. 15)	x?	x?	x?

TEELT ONDER GLAS:

A - Deutsch Evern (blz. 16)
B - Macherauchs Frühernte (blz. 16)
N - Glasa (blz. 16)
N - Regina (blz. 16)
O - Laxton van Glanerbrug (blz. 16)
O - Madame Lefebvre (blz. 17)

Ras waarover meer ervaring is gewenst:

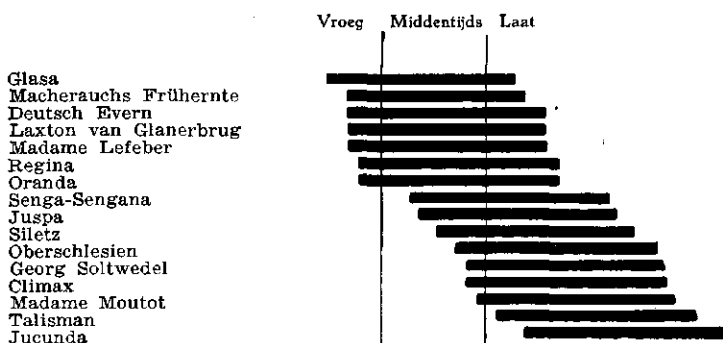
Oranda (blz. 17)

Legenda: xx = zeer geschikt; x = geschikt; x? = vermoedelijk wel geschikt; - = niet aanbevolen.

AARDBEI

OOGSTTIJDENGRAFIEK

(gebaseerd op gegevens van de open grond)

RASSEN VOOR DE TEELT IN DE OPEN GROND

(Zie voor de teelt onder glas blz. 16)

VROEG

A - Deutsch Evern - K.: J. Boettner, Duitsland, 1903.

Hoewel dit oude ras jaren lang goed heeft voldaan, wordt het thans alleen in de Bommelerwaard nog algemeen in de open grond geteeld. Daar nog geen alleszins bevredigende vervanger kan worden aanbevolen, handhaven we dit ras nog even in de A-groep.

Er is goed gezond, geselecteerd, zelfs geheel virusvrij plantmateriaal van verkrijgbaar.

Groei-kracht matig; produktiviteit matig, in de meeste jaren vrij gering. Zeer matig winterhard. Veel uitloperplanten. De planten zijn zeer gevoelig voor aardbeimijt, virus, aaltjes en Botrytis-rot, maar weinig gevoelig voor verwelkingsziekte.

De bloemen zijn tweeslachtig en hebben veel goed stuifmeel. Ze zijn gevoelig voor nachtvorst.

De vruchten zijn vroeg rijp; de eerste zijn vrij groot, de latere vrij klein; vrij lang kegelvormig, fris oranje-rood van kleur, met wit vruchtvlees, vrij sappig en goed van smaak. Een bezwaar is de kwetsbaarheid en de grote gevoeligheid voor Botrytis-rot. De vruchten plukken moeilijk zonder dop. Ze worden vooral gekocht voor de verse consumptie.

Het ras kan uitsluitend als éénjarig gewas worden geteeld; aan de tweejarige planten worden de vruchten te klein.

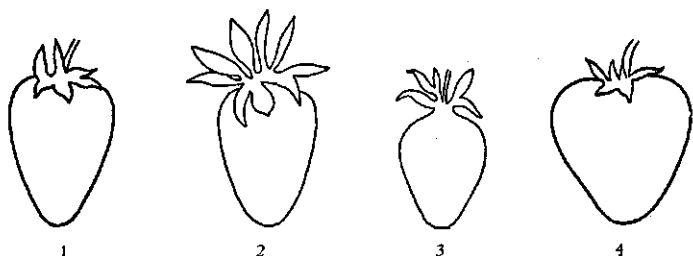
Eigenaars van goedgekeurde klonen:

A. S. Henselmans, Luttelgeest, (N.O.P.).

Proef- en Selectiebedrijf „De Bommelerwaard”, Zaltbommel.

Proeftuin „Hollandsch-Utrechtsch Veendistrict”, Amsterdam-Zuid II.

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, 's-Hertogenbosch.

1 = Deutsch Evern 2 = Regina 3 = Macherauchs Frühernte 4 = Madame Lefebvre

A - Regina - K.: Max Planck Institut, Duitsland. In Nederland onder licentie in de handel.

Dit vroege ras voldoet speciaal goed op lichte zeeklei, zoals in Zeeland, en kan ook als meerjarig gewas worden geteeld.

De vruchten zijn groter en steviger dan die van Deutsch Evern en evenals deze fris oranje-rood van kleur.

Eenjarige planten groeien matig en hebben slechts weinig, maar zeer grote bladeren; een tweejarig gewas kan zeer fors worden. Veel uitloperplanten.

De bloei is vroeg; de bloemen zijn tweeslachtig; aan rijkbloeiende bloemstengels. Grote kelk.

De oogst begint vroeg. De vruchten, vooral de eerste, zijn zeer groot, lang kegelvormig, de eerste vaak diep gegroefd; lichtrood met wit of iets rose gekleurd vruchtvlees; de onderzijde der vruchten blijft lang wit, hetgeen het uiterlijk niet ten goede komt. De vruchten zijn stevig, tamelijk sappig en goed van smaak. Vrij slecht doppend; ongeschikt voor verwerking.

B - Macherauchs Frühernte - K.: Max Planck Institut, Duitsland. In Nederland onder licentie verhandeld.

Dit nieuwe ras voldoet op verschillende plaatsen goed, vooral op vochtige zandgrond, hoewel het uitermate gevoelig is voor verschillende ziekten, in het bijzonder voor aaltjes en meeldauw. Af te raden voor zware rivierklei.

De vruchten zijn even groot als die van Deutsch Evern, maar steviger en minder gevoelig voor rot; de kleur is iets donkerder. De groei is krachtig; de vruchtbaarheid goed. Veel uitloperplanten. De planten zijn zeer gevoelig voor aaltjes, meeldauw en verwelkingsziekte. Strenge selectie van plantmateriaal is daardoor nodig. Goed winterhard.

De bloei is vroeg; de bloemen staan meestal onder het blad aan korte stelen; ze zijn tweeslachtig. De oogst begint vroeg, ongeveer gelijk met of iets vroeger dan Deutsch Evern. De vruchten zijn middelmatig van grootte tot vrij klein; regelmatig, lang kegelvormig en iets halsvormig. Ze kunnen tamelijk gemakkelijk zonder dop worden geplukt. De vruchtkleur is glanzend kersrood, het vruchtvlees witachtig tot lichtrood; vrij stevig. De smaak is lekker. Voor verse consumptie.

Eigenaar van goedgekeurde klonen: G. Visser, Huissen.

AARDBEI

O - Madame Lefebvre - Intr.: R. Hendriksen te Reeuwijk.

Dit vroege ras heeft zich lang gehandhaafd door zijn ongevoeligheid voor ziekten, goede productie en grove vruchten, waardoor de plukkosten betrekkelijk laag zijn. De bloemen zijn echter erg gevoelig voor nachtvorst en de kwaliteit van de vruchten is beslist slecht, hoewel mogelijk is, dat hierin plaatselijke verschillen bestaan. Dit ras kan niet meer worden aanbevolen.

Goede groeier; vrij veel uitlopers. Zeer matig winterhard. Vruchtbbaar. Blad sterk gegolfd en komvormig, vrij donkergroen. Niet gevoelig voor virus; een vrij geringe gevoeligheid voor aardbeimijt, aaltjes en bladvlekken; gevoelig voor meeldauw.

Bloei vroeg; veel kans op nachtvorstschade. Bloemen tweeslachtig.

Vruchten vroeg. Plukken niet zonder dop. Groot tot middelgroot en daardoor minder plukbaarheid dan bij Deutsch Evern; kegelvormig; helderrood, inwendig oranje; vrij zacht, smaak flauw tot iets zuur. Uitsluitend verse consumptie; wegens zachtheid ongeschikt voor de fabriek.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

Aardbeicommissie van de A.B.T.B., Huissen.

MIDENTIJD'S TOT LAAT

A - Oberschlesien (Moulin Rouge) - K.: Prof. dr. O. Schindler, Duitsland, 1914. In 1918 geïntroduceerd.

Oberschlesien voldoet nog steeds goed op zandgrond, voor de teelt voor de verse markt, door het mooie uiterlijk van de vruchten. Het hoofd ras in Kennemerland; elders weinig geteeld. Daar de vruchten moeilijk zonder dop geplukt kunnen worden, is het ras niet aanbevelenswaard voor teelt voor de fabriek.

Groei vrij sterk; matig veel uitlopers. Kan vruchtbbaar zijn. Winterhard.

Blad zwak gegolfd. Gevoeligheid voor aardbeimijt, aaltjes en bladvlekken vrij gering; vrij gevoelig voor virus, zeer gevoelig voor verwelkingsziekte en zwart wortelrot.

Lange, forse bloeiwijzen. Bloem tweeslachtig; kwaliteit stuifmeel tamelijk slecht. Bloei middentijds, waardoor vrij geringe kans op nachtvorstschade.

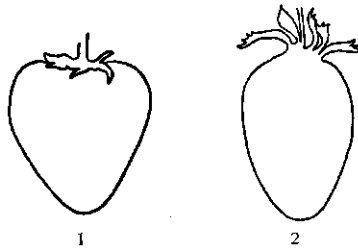
Rijping middentijds. Plukt moeilijk zonder dop. Vrucht groot, kegelvormig, helderrood, inwendig oranje. Tamelijk stevig; vrij sappig, smaak matig, iets zuur. Gevoelig voor zonverbranding. Uitsluitend voor de open grond, op zand- en veengrond.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

A. S. Henselmans, Luttelgeest (N.O.P.)

B - Senga - Sengana K.: R. von Sengbusch, Hamburg, Duitsland. K.w.r.: 1956. In Nederland sinds 1956 onder licentie verhandeld. Typend voor dit ras zijn de krachtige, gezonde groei en de vrij donkerrode, stevige vruchten met dieprood vruchtvlees. Zeer geschikt voor verwerking.

Groei krachtig en tamelijk opgaand, waardoor een ruime plantafstand vereist is. Veel uitloperplanten. Goed winterhard. Tame-

1 = Oberschlesien 2 = Georg Soltwedel

lijk gevoelig voor droogte en virus. Produktief.

Bloei middentijds. Bloemen vrij klein, zeer talrijk, tweeslachtig, onder het blad blijvend.

Oogst middentijds. Vruchten gelijkmatig van vorm en kleur, de eerste tamelijk groot, de latere middelmatig van grootte; kort kegelvormig met afgeronde top, glanzend, iets bruinig rood, stevig; vruchtvlees oranje-rood. Sappig met goede smaak en opvallend aroma. Zeer gevoelig voor vruchttrot. Voldoet het beste als eenjarig gewas, bij zomerplanting.

B - Georg Soltwedel - K.: G. Soltwedel, Deutsch Evern, Duitsland. Intr.: 1942.

Hoewel dit ras in proeven in het midden des lands slecht heeft voldaan, heeft men er in het noorden van het land goede ervaringen mee en wordt het ras daar aanbevolen. Het ras is zeer vruchtbaar, maar gevoelig voor virus, vruchttrot en droogte.

Matige tot goede groeier; vrij veel uitlopers.

Bloemen tweeslachtig met veel goed stuifmeel. Rijptijd middentijds tot laat. Vruchten vrij groot, met grote, vaak getande kelk; niet doppend; lang kegelvormig tot cilindrisch, donkerrood, met bloedrood vruchtvlees; vrij stevig, maar weinig sappig en iets sponzig van structuur. Vrij goed van smaak.

N - Jusa (I.V.T. 667) K.: I.V.T., Wageningen. In 1949 geselecteerd uit een kruising van Jucunda met Sparkle. Kw.r.: 1958. In 1957 in licentie in de handel gebracht.

De vruchten van dit ras vertonen veel overeenkomst met die van Jucunda. De oogst is evenwel ongeveer 10 dagen vroeger. Geschikt voor zomerplanting. Plukt zeer gemakkelijk zonder dop. Niet geschikt voor blik en diepvries. De waarde voor jam is in onderzoek.

Forse opgaande, gesloten groeiwijze. Veel uitloperplanten. Blad tamelijk gevoelig voor rode vlekziekte. Produktief.

Bloei middentijds; de bloemen blijven onder het blad. Bloemen groot en tweeslachtig.

Vruchten middentijds rijp, tamelijk groot tot middelmatig van grootte; kegelvormig, helderrood, matig stevig, niet kwetsbaar, en weinig gevoelig voor vruchttrot. Vruchtvlees oranje-rood, matig sappig; matig, doch fris van smaak.

AARDBEI

O - Auchincruive Climax (Climax) - K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland, 1939. Intr.: 1947.

Dit ras is zo sterk aangetast door voorjaarsbont dat het bijna niet meer te telen is ondanks de zeer mooie, lekker smakende vruchten.

Groene planten hebben een forse groei en vormen vroeg en veel uitlopers. Ongeveer even winterhard als Jucunda. Blad vlak, normaal groen. Zeer gevoelig voor aardbeimijt, gevoelig voor zwart wortelrot en witte-vlekziekte (*Mycosphaerella fragariae*). Sterk voorjaarsbont.

Bloemen onder het blad; bloei vrij laat en tamelijk goed bestand tegen nachtvorst; vaak een tweede bloei in de nazomer. Meeldraden goed ontwikkeld. Matig produktief.

Vruchten laat; moeilijk doppend; vrij groot; mooi van uiterlijk; regelmatig, kort kegelvormig; helderrood met oranje vruchtvlees; vrij stevig, sappig, goed van smaak met duidelijk aroma. Goed, zowel voor verse consumptie als voor verwerking. Goed voor invriezen. Uitsluitend voor de volle grond.

O - Madame Moutot. Franse aardbei, vermoedelijk uit het begin van deze eeuw.

Hoewel iedereen het erover eens is, dat het uiterlijk en de kwaliteit der vruchten uitgesproken slecht zijn, handhaaft dit ras zich nog steeds doordat de planten sterk zijn en goed bestand tegen minder gunstige groeiomstandigheden; en doordat de vruchten groot zijn en weinig kwetsbaar.

Forse groeier. Kan vrij vruchtbaar zijn. Blad vlak, blauwgroen. Vrij veel uitloperplanten.

Gevoeligheid voor aardbeimijt en bladvlekken vrij gering, vrij gevoelig voor virus, gevoelig voor meeldauw en verwelkingsziekte; zeer gevoelig voor aaltjes. Voorjaarsbont; er bestaat evenwel een groene kloon.

Bloei vrij laat; bloemen tweeslachtig; vaak veel slecht ontwikkelde meeldraden en betrekkelijk weinig goed stuifmeel.

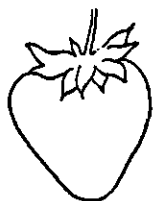
Misvormde vruchten komen nogal eens voor.

Zeer gevoelig voor nachtvorst. Ook de nog gesloten knoppen bevriezen gemakkelijk.

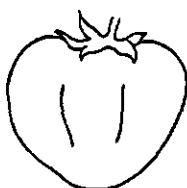
Vruchten vrij laat rijp; is vrij moeilijk zonder dop te plukken; lelijk van uiterlijk; zeer groot en grof, zeer onregelmatig van vorm; kort kegelvormig tot hoogronde; de grote vruchten sterk geribd en breed kamvormig; kleur ongelijkmatig rood; vruchtvlees oranje-rood; vrij stevig; soms hol; matig sappig tot iets droog, vaak melig; matig tot goed van smaak. Gevoelig voor Botrytis-rot. Voor verse consumptie; ongeschikt voor invriezen. De kleine vruchten worden wel voor de pulp gekocht. Uitsluitend volle grond, bij voorkeur op klei; voorzichtigheid met N-bemesting is geboden. Vervanging is zeer gewenst.

Rassen waarover meer ervaring is gewenst:

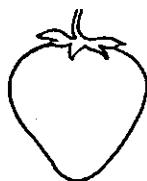
Siletz (Oregon 2172) K.: G. F. Waldo, Corvallis (Oregon), Ver. Staten van Amerika, 1947. Geïntroduceerd in 1955. Vrij in de handel

1

2

3

1 = Auchincruive Climax 2 = Madame Moutot 3 = Jucunda

Een fors groeiend gewas met talrijke glanzende, donkergroene bladen. Geeft matig veel, maar meest zware uitloperplanten. Vrij produktief. Gevoelig voor droogte. Ongevoelig voor virus, rood wortelrot en vermoedelijk ook voor zwart wortelrot.

Bloei laat. Grote tweeslachtige bloemen.

Oogst middentijds. Vruchten breedronde, middelmatig groot, donkerrood, met ingezonken zaadjes; stevig, weinig kwetsbaar, maar zeer gevoelig voor vruchttrot. Vruchtvlees dieprood, sappig en tamelijk goed van smaak. Aroma goed, maar enigszins afwijkend. Geschikt voor verwerking.

LAAT

A - Jucunda - K.: J. Salter, Hammersmith, Engeland, ± 1854.

Jucunda is door zijn uitstekend doppelende vruchten nog steeds het fabrieksras. Het wordt dan ook in het groot voor de fabriek geteeld op de Zuidhollandse Eilanden, in West-Brabant en Zeeland. Een bezwaar is de neiging tot minder goede vruchtzetting, waardoor vrij vaak misvormde vruchten optreden.

Groei-kracht vrij sterk. Uitloperontwikkeling laat en vrij sterk. Matig winterhard. Vrij vruchtbaar. Gevoelig voor aardbeimijt, verwelkingsziekte en meeldauw, vrij gevoelig voor virus, aaltjes en bladplekken. Bloei laat.

Weinig kans op schade door nachtvorst. Bloemen weliswaar tweeslachtig, maar weinig goed stuifmeel; hierdoor is de bestuiving soms onvoldoende en de vruchtzetting slecht; in dit opzicht is de ene kloon gevoeliger dan de andere.

Vrucht laat rijp, plukt gemakkelijk zonder dop; daardoor bij uitstek geschikt voor de fabriek. Middelmatig van grootte; kegelvormig. Steenrood, inwendig wit. Vrucht vrij stevig, sappig, matig van smaak met een typisch aroma; weinig gevoelig voor vruchttrot. Voor pulp en jam; niet voor invriezen. Uitsluitend voor de open grond.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

G. Hendriksen, Gouda.

Gebr. v. Liere, Kapelle.

Stichting „Naar Beter Fruit", Barendrecht.

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, 's-Hertogenbosch.

B - Tallisman K.: R. D. Reid, Auchincruive, Schotland. Gewonnen uit een kruising in 1946 van een Amerikaanse zaailing met Climax. Sinds 1955 vrij in de handel.

Geïntroduceerd ter vervanging van de door voorjaarsbont gedegeneerde Climax, en evenals deze resistent tegen roodwortelrot.

AARDBEI

In ons land in 1957 voor het eerst in produktie. Veelbelovend door zijn grote produktie en mooie vruchten.

Tamelijk compacte, krachtig groeiende planten met talrijke, iets gootvormige bladen. Goed bestand tegen wind. Veel uitloperplanten.

Bloei en oogst laat. Bloemen tweeslachtig; onder het blad staand. Goed produktief.

Vruchten tamelijk lang kegelvormig. Voldoende stevig, de eerste groot, soms sterk geribd en gespleten, de latere kleiner; mooi van uiterlijk; helderrood van kleur; vruchtvlees rood; smaak en aroma goed. Kunnen niet zonder dop worden geplukt; daardoor ongeschikt voor de fabriek. Zeer gevoelig voor vruchttrot. Voldoet het beste als eenjarig gewas, bij zomerplanting.

RASSEN VOOR DE TEELT ONDER GLAS

A - Deutsch Evern

Voldoet nog steeds zeer goed onder glas. Zie blz. 10.

B - Macherauchs Frühernte

Kan onder glas hoge opbrengsten geven. Vormt een zwaar blad-gewas. Zie blz. 11.

N - Glasa (K 104-4). K.: Proef- en selectiebedrijf „De Bommelerwaard” te Zaltbommel. Gewonnen in 1949 uit een kruising van Howard 17 met Deutsch Evern. Kw.r.: 1958. In 1957 onder licentie in de handel gebracht.

Daar dit ras nog iets vroeger is dan Deutsch Evern speciaal te beproeven onder glas.

Weinig uitstoelende planten met een gering aantal forse bladeren. Veel uitloperplanten. Winterhardheid gering, lijkt daarom ongeschikt voor de open grond. Bloemen vrij weinig in aantal; vroeg in bloei; tweeslachtig, met voldoende goed stuifmeel. Gevoelig voor nachtvorst.

Vruchten groot, kegelvormig; glanzend; helder rood met wit tot rose vruchtvlees, vrij zacht, maar weinig kwetsbaar; smaak tamelijk flauw. Plukt moeilijk zonder dop.

N - Regina

In de meeste proeven lagen de opbrengsten lager dan van Macherauchs Frühernte en Deutsch-Evern; voldeed op enkele plaatsen echter goed onder glas. Dient verder te worden geprobeerd. Zie blz. 11.

O - Laxton van Glanerbrug (Roem van Apeldoorn, Amazone). Herkomst niet bekend.

Te Paterswolde wordt dit ras nog vrij algemeen onder platglas geteeld en gewaardeerd om zijn produktiviteit, de geringe gevoeligheid voor degeneratie-ziekten en drogere grond. Een bezwaar is de ongelijkmatige grootte der vruchten, die spoedig klein worden.

Tamelijk lage groeiwijze; tamelijk veel uitlopers. Blad vrij donkergroen. Weinig gevoelig voor ziekten. Bloei vroeg; bloemen tweeslachtig, met veel goed stuifmeel. Vruchten vroeg; de eerste vrij groot, de volgende worden snel kleiner; breedronde tot niervormig; gelijkmatig lichtrood met oranje-rood vruchtvlees. Stevig, sappig, goed van smaak.

O - Madame Lefebvre.

Alleen te Huissen wordt dit ras nog vrij veel gebruikt voor de glasteelt. De produktiviteit is goed en door de grote vruchten zijn de plukkosten geringer dan van Deutsch Evern. Zie blz. 12.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Oranda (I.V.T. 668). K.: I.V.T., Wageningen. In 1949 geselecteerd uit een kruising van Deutsch Evern met Temple. Kw.r.: aangevraagd. In 1957 met licentie in de handel gebracht.

Oogst vroeg; ongeveer gelijktijdig met Deutsch Evern. Produktief. Voorlopig alleen ter beproeving aanbevolen voor glasteelt. Een gezonde, forse groeier met stevig, sterk opgaand blad. Veel uitloperplanten. De bloemen blijven onder het blad; tweeslachtig. Vruchten tamelijk groot, — weinig tweede kwaliteit —, regelmatig kegelvormig; gelijkmatig helderrood van kleur; vruchtvlees voldoende stevig, oranje-rood, vrij sappig en goed van smaak. Weinig kwetsbaar. Goed houdbaar.

ANDIJVIE

(*Cichorium endivia* L.)

Andijvie wordt van oudsher in hoofdzaak voor het binnenlands verbruik geteeld, zowel in de volle grond als onder glas.

Voor de vollegrondsteelt is van belang, dat de in Nederland geteelde rassen Breedblad Volhart Winter en Nummer Vijf gevoelig zijn voor vernalisatie. Dit wil zeggen, dat ze na verblijf in jeugdtoestand bij temperaturen van omstreeks 0 tot 10° C doorschieten, voordat zij voldoende krop gevormd hebben. Daarom kan in de volle grond gewoonlijk niet voor eind mei worden gezaaid. Sommige telers wachten hiermee zelfs tot de langste dag, en er zijn zelfs tuinders die ook midden in de zomer onder glas zaaien.

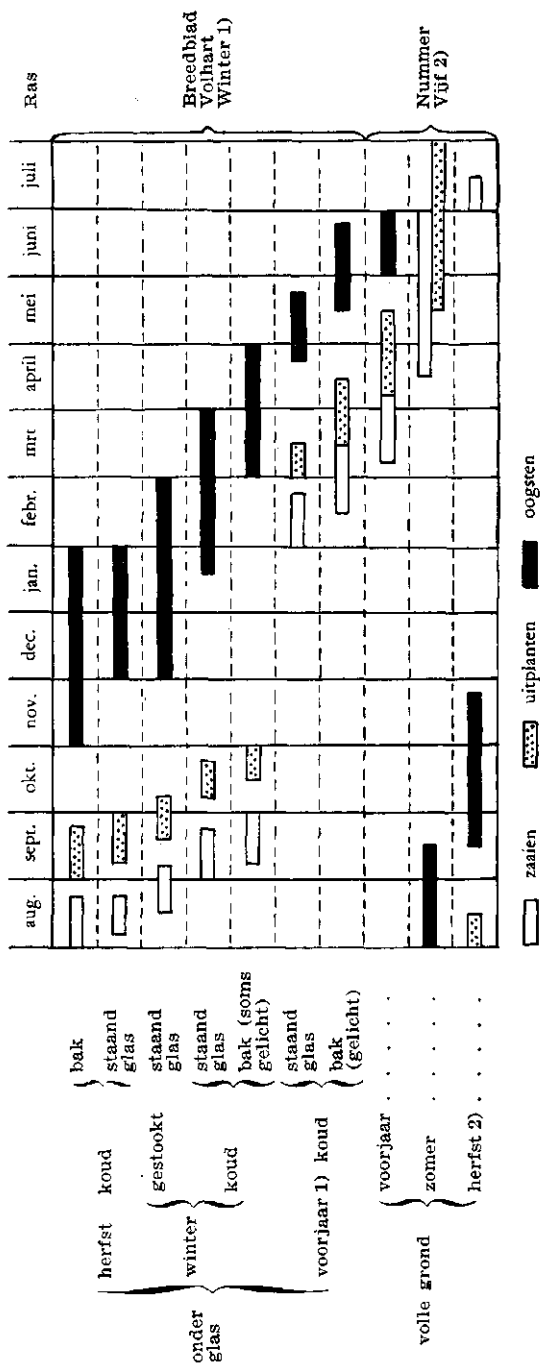
Daar het andijviegewas gevoelig is voor vorst, kan als regel niet meer na half juli voor een vollegrondsteelt gezaaid worden.

Wil men telen voor of na de bovenaangegeven grenzen, dan moet men voor de gehele teelt of voor een onderdeel ervan glas te hulp roepen.

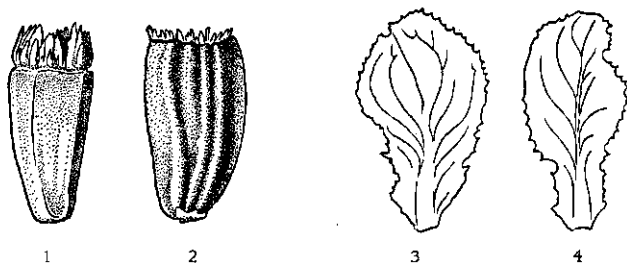
Vollegrondsandijvie, die in de zomer oogstbaar wordt, z.g. zomerandijvie, kan wat zachter van blad zijn dan de z.g. winterandijvie, die in herfst of winter gesneden wordt. Deze laatste moet iets harder en stugger van blad zijn, omdat zij anders bij donker, vochtig weer spoedig op het veld gaat rotten. Breedblad Volhart Winter verdient in dat geval de voorkeur.

In vele partijen andijvie komen enige „wilde“ planten voor. Deze zijn door selectie vrijwel geheel te verwijderen, zoals vele zaadfirma's hebben bewezen. Het euvel treedt in Breedblad Volhart Winter sterker op dan in Nummer Vijf.

RASSENKEUZETABEL ANDIJVIE

- 1) Voor de weinig beoefende voorjaarsteelt in stookwarenhuizen en voor de tussenteelt in (stook)broeifruiten is Nummer Vijf te kiezen.
- 2) Voor de laatste herfstteelten in de vollegrond gebruikt men Breedblad Volhart Winter.

1 = zaad van andijvie 2 = zaad van witlof 3 = blad van Nummer Vijf
4 = blad van Breedblad Volhart Winter

Hoe andijviezaad van witlofzaad te onderscheiden is, blijkt uit bovenstaande afbeeldingen.

Ter illustratie van de morfologische rasverschillen bij andijvie zijn tevens de bladvormen weergegeven.

A - Nummer Vijf (Nummer Zes)

Zeer geschikt voor buitenteelten, in het bijzonder in voorjaar en zomer.

Door de goede malse kwaliteit van het produkt zeer gewild. Momenteel het meest geteelde ras in Nederland.

Blad vrij kort en breed, aan de voet vrij plotseling smaller wordend (fig. 3), vrij mals. Kleur groen tot enigszins geel-groen, aan de onderzijde bleek-groen.

Bladhouding vrij opgericht, waardoor de plant zich minder uitspreidt dan die van Breedblad Volhart Winter, en het hart eerder „vol” wordt.

Groeit wat sneller dan Breedblad Volhart, is echter door het zachtere blad minder bestand tegen ongunstige weersomstandigheden dan dit laatste ras. Verder gevoeliger voor bladverlies en niet zo geschikt voor langdurig vervoer.

De krop toont in de vellingkist minder dan Breedblad Volhart Winter, omdat het onderinde, door de enigszins opgerichte bladhouding, smal is en het buitenblad vaak afgepeld moet worden.

A - Breedblad Volhart Winter (Haarlems Volhart, Zwijndrechts Volhart, Tuinders Volhart, Gewone Volhart, Gewone Vroege Volhart, Breedblad Late Krop, Utrechtse Reuzenstruik, Groene Volhart, Nummer Acht)

Vrij goed bestand tegen ongunstig herfstweer en daardoor geschikt voor late herfstteelt in de volle grond.

Geniet de voorkeur voor de teelt onder koud en gelicht glas.

Blad lang en vrij smal, vrij stug, kleur donkergroen (fig. 4). Bladhouding afstaand, waardoor de plant een enigszins platte indruk maakt en het hart lang „leeg” blijft.

Kan beter tegen verzending dan Nummer Vijf en kan in de late herfst en winter zelfs korte tijd in de schuur worden opgeslagen. Geschikt voor inzouten, omdat het blad weinig slinkt.

ASPERGE

ASPERGE

(*Asparagus officinalis* L.)

De conservenindustrie is de voornaamste afnemer van de Nederlandse asperges. Een groot deel van de produktie wordt in Nederland ingeblikt. Bovendien worden veel asperges geëxporteerd, vooral naar Duitsland, en daar ingeblikt.

De gestelde eisen zijn: helderwit, dik, recht, met een gesloten, naaldscherpe kop; geen insnoering onder de kop en weinig opvallende schubben op de stengel.

Helaas is het ras dat het beste aan deze eisen beantwoordt, Mary Washington, zeer vatbaar voor voetziekte; dit ras kan daarom ook niet meer worden aanbevolen.

De teelt neemt sinds de oorlog sterk toe. Venlo is het belangrijkste centrum, verder kunnen worden genoemd Roermond, Bergen op Zoom en Wychen.

De rassen van de asperge zijn zeer heterogeen. Dit heeft o.m. tot gevolg, dat de groeikracht en daardoor de produktie van plant tot plant sterk verschilt. In verband hiermede is het zeer aanbevelenswaardig bij het zaaien de zaden op onderlinge afstanden van 10 cm te leggen. Hierdoor wordt het mogelijk in de herfst de planten op het zaaibed reeds stuk voor stuk op groeikracht te beoordelen en de zwakke groeiers tijdig te verwijderen. Zodoende wordt voorkomen, dat zwakke planten, die hun gehele leven zullen achterblijven, in de bedden komen. Verder heeft deze negatieve massaselectie enige waarde voor de verbetering van de rassen.

Er wordt veel onderzoek verricht i.v.m. de aspergeveredeling. Bestudeerd worden produktieverhoging, voetziekte en het telen van groene en/of vezelvrije asperges.

A - Roem van Brunswijk (Brunswijker, Brunswijker Reuzen, Erfurter Reuzen, Bergen op Zoomse)

Te Bergen op Zoom teelt men plaatselijke selecties van de Roem van Brunswijk. Enkele selecties zijn verbasterd met Vroege van Argenteuil. De Roem van Brunswijk is het meest geteelde ras in Nederland.

Ontstaan uit de gewone, Hollandse asperge.

Top rond, vast en gesloten, hoewel ook losse koppen met een diepe halsinsnoering voorkomen; wit, maar in het licht spoedig blauw wordend. Witvlezig. Een hoog percentage zware stengels. Middelvroeg tot laat. Gevoelig voor roest.

B - Vroege van Argenteuil

Niet zo'n groot percentage dikke stengels als Roem van Brunswijk, maar van fijnere kwaliteit.

Ontstaan uit de gewone Hollandse asperge.

Gevoeliger voor weersinvloeden dan Roem van Brunswijk. Daardoor in een koud voorjaar niet vroeg en bij invallend koud weer in groei achterblijvend.

Top spits; wordt niet gauw blauw.

Vroeg, produktief. Loof blijft lang groen.

AUGURK

(Cucumis sativus L.)

Augurken worden hoofdzakelijk voor de conservenindustrie in binnen- en buitenland geteeld. De export vindt deels plaats in verse toestand, deels ingezouten.

Belangrijke produktiegebieden zijn: de omgeving van Venlo en Roermond, oostelijk Noord-Brabant, en de omgeving van de Beemster en van Avenhorn.

B - Baarlose Nietplekker Ras VI — K.: J. H. Tercken, Baarlo. Intr.: 1937.

Algemeen geteeld produktief ras. Geselecteerd op fijne pluk, echter ook voor grove pluk geschikt. Zeer gevoelig voor mozaïek-aantasting, waardoor de oogst — mede door koud en guur weer — vrijwel kan mislukken.

Tamelijk sterke groeier. Vrucht meestal mooi groen (soms echter wat bleke vruchten), lang, slank en recht, fijn behaard. Resistent tegen vruchtvuur.

De thans — meestal onder de naam Venlose Nietplekker — in de handel voorkomende selecties van het nietplekkertype vertonen bijna alle zeer veel overeenkomst met Ras VI.

B - Baarlose Nietplekker Ras VII — K.: J. H. Tercken, Baarlo. Intr.: 1949.

Geselecteerd op fijne pluk, echter ook voor grove pluk geschikt. Begin van de pluk iets later dan bij Baarlose Nietplekker Ras VI, maar gaat wat langer door.

Gewas iets forser dan van Baarlose Nietplekker Ras VI, met als gevolg een snellere en betere veldbedekking, waardoor de mozaïekziekte iets minder gauw optreedt en de schade dientengevolge in de regel iets minder groot is.

Overigens is dit ras ook, evenals Baarlose Nietplekker Ras VI, zeer gevoelig voor mozaïekziekte.

Vrucht meestal mooi groen, lang, slank en recht, fijn behaard. Resistent tegen vruchtvuur.

B - Guntruud — K.: Stichting „Proeftuin Noord-Limburg” te Venlo. K.w.r.: 1956.

Zeer sterke groeier, daarom plantafstand ruimer nemen. Geschikt voor fijne en grove pluk.

Is belangrijk later dan Baarlose Nietplekker, maar door een hoge mate van mozaïek-ongevoeligheid aan te bevelen op plaatsen waar de teelt van de overige rassen teveel risico biedt. Vanwege de latere ontwikkeling wordt soms aanbevolen onder glas te zaaien en later uit te planten.

Vrucht donkergroen; vorm ongeveer als van Baarlose Nietplekker, het steeleinde is echter wat breder en duidelijker gegroefd, terwijl de bloeminplanting groter is; oppervlak iets wrattig en fijn behaard. Resistent tegen vruchtvuur.

AUGURK/BLEEKSELDERIJ/BLOEMKOOL

B - Delikatess

Speciaal geschikt voor grove pluk, wordt echter om zijn minder grote vatbaarheid voor mozaïekziekte ook geteeld voor de fijne pluk. Is wat later en minder vruchtbaar.

Er bestaan grote selectieverschillen in dit ras. Op klei worden in ongunstige jaren de vruchten vaak krom. Op veengrond moet de plantafstand iets ruimer zijn dan bij andere rassen.

Fors gewas, vrucht donkergroen, lang en slank, glad, wit behaard. Vrijwel onvatbaar voor vruchtvuur.

BLEEKSELDERIJ

(*Apium graveolens* L. var. *dulce* (Mill.) DC.)

Dit gewas wordt geteeld om de sterk ontwikkelde bladstelen, welke in gebleekte toestand een uitstekende groente verschaffen. De teelt is in Nederland niet zeer omvangrijk, zij concentreert zich in hoofdzaak in de omgeving van Veur, Loosduinen en Vinkeveen.

A - Goudgele Zelfblekende (Chemin Doré, Doré amélioré, Goudgele stelen)

Bladeren met lange, geelgroene bladstelen. Rechtstandig in groei, waardoor de bladstelen zich enigszins zelf bleken.

Om een fijne kwaliteit te krijgen is kunstmatig bleken toch nodig.

B - Golden Plume

Selectie uit voorgaand ras. Bladstelen wat korter en dikker.

B - Van Senten

Plaatselijk ras, geselecteerd door D. van Senten te Vinkeveen. Gelijkvormig, goede groei. Zware struiken. Matig lange bladstelen. Wordt bij Vinkeveen geteeld op de grond (niet in greppeltjes) zonder bleken; voor verse consumptie en voor de conservenindustrie.

BLOEMKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *botrytis* L.)

In Nederland wordt jaarlijks voor 15 à 17 miljoen gulden aan bloemkool geveild. Deze aanvoer vindt vooral plaats in de periode van half april tot en met december. De maanden met de grootste aanvoer zijn juni en oktober. In juni vindt de topaanvoer van de vroege vollegrondsbloemkool plaats, vooral in Zuid-Holland; in oktober die van herfstbloemkool met name in Noord-Holland. Door de teelt van de winterbloemkool wordt de laatste jaren ook enige bloemkool in maart en de eerste helft van april aangevoerd. Deze hoeveelheid is zeer gering.

De produktie van bloemkool over zo'n lange periode wordt mogelijk door toepassing van de in onderstaande tabel vermelde

teeltwijzen. Hierin zijn tevens de voor deze teelten aanbevolen rassen vermeld. Tussen haakjes staan de rassen die niet voor algemene teelt in aanmerking komen.

RASSENKEUZETABEL

Teeltwijze	zaaien	planten	oogsten	aanbevolen rassen
Kas- en rijenteelt	eind september-begin oktober (weeuwen)	1ste helft december	half april-begin juni	Vroege Alpha-achtige typen (blz. 23). Verbeterde Mechelse (blz. 24). (Erfurter Dwerg blz. 24)
Vroege vollegrondsteelt	eind september-begin oktober (weeuwen)	maart	juni	Alpha (blz. 23). Vroege Alpha-achtige typen (blz. 23). Verbeterde Mechelse (blz. 24).
	begin februari (vrijsters)	april	2e helft juni	Alpha (blz. 23). Vroege Alpha-achtige typen (blz. 23). Verbeterde Mechelse (blz. 24).
Zomerteelt	maart	mei	juli-augustus	Lecerf (blz. 24). Alpha (blz. 25).
Herfstteelt	1ste helft juni	half juli	half september-december	Lecerf (blz. 25). Flora Blanca (blz. 25). (Alpha, blz. 26). (Tussensoort, blz. 26). (Allerheiligen, blz. 26).
Winterteelt in vollegrond	begin juli	1e helft augustus	april	Angers (blz. 26).
Winterteelt in koude kas	eind juli	half september	maart	Angers (blz. 26).

VROEGE BLOEMKOOL

A - Alpha — Intr.: Fa. F. de Vries en Zn, Alphen a.d. Rijn, 1926.

Door de goede kwaliteit van de kool en de in deze teelt geringe gevoeligheid voor boren behoort het tot de meest geteelde rassen. Het ras is evenwel niet vroeg, en daarom minder geschikt voor kas- en rijenteelt.

Blad golvend, gevouwen, afstaand. Kool wit, vast, diep, met matig grove korrel en grove wratten. Weinig gevoelig voor boren en schift, zeer gevoelig voor klemharten.

A - Vroege Alpha-achtige typen

Door selectie in en kruising met Alpha zijn een aantal vroege typen ontstaan, die bijzonder geschikt zijn voor glasteelt. Deze worden geleverd onder namen als *Vedeslez C*, *Climax*, *Aristo*, etc. Ze zijn 2-3 weken eerder oogstbaar dan de normale Alpha-selecties en dientengevolge gevoeliger voor boren. Bij iets latere zaai ook voor vollegrondsteelt geschikt.

BLOEMKOOL

A - Verbeterde Mechelse — Intr.: Rijk Zwaan, Rotterdam, 1946.

Onder de naam *Vroege Verbeterde Mechelse* worden selecties geleverd, die overwegend van goede kwaliteit zijn en in vroegheid overeenkomen met de vroege Alpha-achtige selecties.

Enkele soms nog vroegere selecties worden geleverd onder namen als *Romax* en *Astrid*. Deze zijn van even goede kwaliteit, doch op zware grond en bij te vroege zaai zeer gevoelig voor boren.

In de meeste gevallen kan het optreden van boorders worden voorkomen door later te zaaien, hoewel ook het weer in herfst en voorjaar, alsmede de bodemgesteldheid een grote rol spelen. Als algemene regel kan evenwel worden gesteld, dat later wordt gezaaid naarmate het ras vroeger en de bodem ongunstiger is. De beste volgorde van zaaien is dan: Alpha, Vroege Alpha, Verbeterde Mechelse, Romax. Dit geschiedt dan in de periode van 25 september-5 oktober.

Blad donkergroen, golvend, iets afstaand en vaak aan de rand wat naar binnen gebogen. Kool wit, vast, met grove korrel en wratten. Weinig gevoelig voor schift, klemharten en vorstschade; gevoelig voor boren.

O - Erfurter Dwerg

Oud ras, waarvan de vroegste selecties bekend als *Veentje*, door de opgerichte bladstand geschikt waren voor combinatieteelt in warenhuizen. Dit ras is thans grotendeels verdrongen door rassen van betere kwaliteit.

Blad glad, lang en vrij smal, opgericht. Kool wit, met fijne korrel, geen wratten. Gevoelig voor boren en hartloosheid, matig gevoelig voor schift.

ZOMERBLOEMKOOL

A - Lecerf

Door zijn geringe gevoeligheid voor boren het meest oogstzekere ras voor deze teelt. De aanbevolen selecties zijn in grote lijnen in twee groepen in te delen:

- 1e een *vroeg type* met matig veel, donkergroen blad en een diepe kool van uitstekende kwaliteit.
- 2e een *later type* met veel blad, dat iets lichter groen is en een minder diepe kool heeft.

De vroegheidsverschillen bedragen een week tot 14 dagen. Op zware grond en bij droogte vormen de vroege selecties wel eens te weinig blad. De ontwikkeling en de kwaliteit laten dan te wensen over. Onder deze omstandigheden zal een latere selectie met meer blad het beter doen. De beste kwaliteit vindt men op de goede, opdrachtige en vochthoudende gronden.

Blad donkergroen, sterk gevouwen, bladrand sterk golvend; kool crème, grofkorrelig, weinig gevoelig voor boren en schift. Gevoelig voor holle stronken.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1956-1957

Aangeduid door selectiebedrijf als:	Selectie van	vroegheid	hoeveel- heid blad	diepte
Lecerf	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	2,1	4,3	2,8
Lecerf no 4A vr.	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,9	2,9	3,5
Lecerf no 4A	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	1,0	4,4	3,2
Lecerf B	L. P. Duivestein, Loosduinen	3,9	3,1	3,4
Lecerf A	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	4,3	2,7	3,5
Lecerf	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	2,0	4,1	2,7
Lecerf type A	N.V. C. W. Pannevis, Delft	2,1	3,4	2,6
Lecerf	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	3,8	2,9	3,4
Lecerf	J. P. Rood, Wateringen	1,9	3,9	2,9
Lecerf „Slusia”	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	4,1	2,9	3,5
Lecerf	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	3,9	2,9	3,2
Lecerf I	N.V. Struik en Co., Enkhuizen	4,1	2,7	2,9
Lecerf II	N.V. Struik en Co., Enkhuizen	1,0	4,1	3,9
Lecerf	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg	4,1	2,8	3,4
Lecerf	Jan A. Zwaan, Leidschendam	3,9	2,9	3,5
Lecerf A	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3,3	3,1	3,5
Lecerf B	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	1,0	4,6	2,8

Legenda: Vroegheid: 1,0 = laat; 5,0 = vroeg
 Hoeveelheid blad: 1,0 = weinig; 5,0 = veel
 Diepte kool: 1,0 = plat; 5,0 = diep

N.B. Bovenstaande aanbevelingen hebben alleen betrekking op de geschiktheid voor de zomerteelt.

B - Alpha

De latere selecties in dit ras worden ook voor zomerteelt gebruikt, de kool is meestal blanker en vaster dan van Lecerf. Op de minder goede gronden en bij weinig zorgvuldige teelt is de kans op boren echter zeer groot. Voor beschrijving zie onder Vroege Bloemkool (blz. 23).

HERFSTBLOEMKOOL

A - Lecerf

Het belangrijkste ras voor de vroege herfstteelt. Geplant wordt omstreeks half juli, na vroege aardappelen, waarna in september-oktober de grootste aanvoer komt (Zelfdekkers). Voor beschrijving zie men onder Zomerbloemkool (blz. 24). De aldaar gegeven aanbevelingen hebben alleen betrekking op de geschiktheid voor de zomerteelt.

A - Flora Blanca — K.: Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951.

Het ras is zeer geschikt voor de late teelt en kan dan op de zwaardere gronden een zeer goede kool leveren. Op zandgrond zijn de ervaringen wisselend.

De bovenste bladhelte sterk afstaand. Blad groot, grijsgroen met sterk golvende rand.

Kool groot, wit, vast, zeer diep, grove wratten. In een zachte herfst gevoelig voor schift, soms ook voor roodkleuring. Weinig gevoelig voor boren.

BLOEMKOOL

B - Alpha

In enkele centra wordt dit ras in deze teelt gebruikt. Het gestelde voor dit ras in zomerteelt (blz. 25) geldt ook hier.

B - Tussensoort

Dit ras is geschikt voor zeer late teelt (oogst november-december). Het ras behoort tot de groep der Italiaanse Reuzen, die vroeger uitsluitend voor deze teelt werden gebruikt. Hoewel deze een droge nachtvorst kunnen doorstaan, worden ze bij een langere vorstperiode toch meestal ernstig beschadigd.

Blad groot, lang, grijsgroen, opgericht. Lange stronk. Kool wit, vrij groot, vast, matig fijnkorrelig, vrij bonkig. Gevoelig voor schift en roodkleuring.

B - Allerheiligen

Eveneens een selectie uit Italiaanse Reuzen, doch wat vroeger dan Tussensoort. De kool is wat kleiner.

WINTERBLOEMKOOL

In Engeland en Frankrijk worden bloemkoolrassen geteeld, welke bij uitzaai in augustus en na overwintering in de vollegrond van februari tot mei oogstbaar zijn. Deze rassen stonden tot dusverre bekend als „broccoli” doch daar geen botanische verschillen met bloemkool aanwezig zijn, is het beter om de nieuwe Engelse naam „wintercauliflower” over te nemen en te spreken van winterbloemkool.

Voor ons land is de teelt in de volle grond te riskant; de kans op een stevige vorstperiode is in onze winter te groot en de koude-resistentie van de meeste selecties te gering om vorst van enige betekenis te kunnen doorstaan.

De teelt wordt uitsluitend uitgeoefend op Walcheren, doch ook hier zijn er risico's aan verbonden.

Van belang is, dat men over goed-ontwaterde grond beschikt en met een vrij kleine, stevige plant de winter ingaat. Daarom is het beter om niet voor 1 juli te zaaien. De oogst valt dan in april, juist voor de aanvoer van kasbloemkool. In deze periode zijn de prijzen dikwijls zeer aantrekkelijk.

De teelt in de koude kas maakt de laatste jaren ook enige opgang. Er wordt eind juli gezaaid, zo mogelijk nog in september geplant en geoogst in maart.

O - Angers

De Zeeuwse Groentetelers Vereniging beschikt over een goede vroege en een goede middelvroege selectie van dit ras voor de vollegrondsteelt. Het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk beschikt over een selectie die geschikt is voor kasteelt. Handelsselecties zijn dikwijls te vroeg of te laat en onvoldoende bestand tegen vorst. Door selectie kan de vorst-resistentie waarschijnlijk nog belangrijk worden verhoogd.

BOERENKOOL

(Brassica oleracea L. var. laciniata (L.) Schulz)

In 1949 werd bijna 650 ha met dit gewas beteeld, waarvan ruim de helft in Noord-Holland — vooral in de omgeving van Amsterdam — en Zuid-Holland.

De eisen, die de gebruiker aan boerenkool stelt, komen hoofdzakelijk neer op een goede winterhardheid en een fijne kroezing. Nu zijn deze beide eigenschappen moeilijk met elkaar te combineren. De uitgesproken fijngekroesde rassen zijn niet winterhard en laten zelfs in november reeds een groot deel van hun bladeren vallen. Daardoor hebben deze rassen nooit een algemene verbreiding gevonden. De grove rassen zijn wel winterhard, maar kunnen niet aan de eis, die de consument aan de fijnheid van de kroezing stelt, voldoen. Naar de hoogte van de plant onderscheidt men hoge, middelhoge en lage rassen. Daarvan zijn alleen de middelhoge, matig-fijngekroesde rassen geschikt voor de Nederlandse tuinbouw.

A - Westlandse Herfst

Matig winterhard. Voor oogst van oktober tot dat de vorst invalt. Op schrale grond dient vroeg gezaaid te worden.

Middelhoog ras, met veel blad dat reeds in de herfst vrij fijn gekroesd is. Kleur normaalgroen. Bladstelen vrij kort. Dichte, platte koppen.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1949-1950

Aangeduid door selectiebedrijf als:	Selectie van:
Soort Drijver	N.V. L. P. Duivenstein, Loosduinen
Westl. Winterh. Middelhoge Fijngekr.	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Westlandse of Amsterdamse Halfhoge	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen
Westlandse	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg
Westlandse Middelhoge	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

De laatstgenoemde selectie kan, hoewel ze haar hoogtepunt in de herfst reeds bereikt, ook in de winter nog gebruikt worden.

A - Westlandse Winter

Behoorlijk winterhard. Voornamelijk voor oogst van december tot en met februari.

Middelhoog ras, met veel blad, dat in de herfst nog vrij grof gekroesd is, maar in de winter fijner wordt. Bladstelen vrij lang, vrij dichte kop.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1949-1950

Aangeduid door selectiebedrijf als:	Selectie van:
Westlandse Halfhoge Fijngekruide	Jo's Reyers, Zwijndrecht
Westlandse Halfhoge Winterharde	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes

BOERENKOOL/BOON

O - Halfhoge Moskrul (Halfhoge Extra Fijngekrulde Niet Winterharde)

Is reeds in september en oktober zeer fijngekroesd, maar laat reeds eind oktober-begin november een groot deel van de bladeren vallen. Is niet winterhard.

Alleen geschikt voor particulieren, die reeds vroeg in de herfst boerenkool willen eten.

Middelhoog ras. Zeer fijngekroesde bladeren, waarvan het bovenste deel sterk naar beneden omgebogen is.

O - Hoge Groene Grofgekrulde (Westerwoldse)

Hoog ras (± 100 cm). Grof tot vrijwel niet gekroesd. Fors groeiend gewas. Voor menselijke consumptie minder gezocht. In hoofdzaak geteeld voor groenvoer in de winter voor kippen, konijnen, geiten e.d.

Voor een vollediger verslag van de Praktijkproeven zie men Mededeling no 42 van het I.V.T. „Practijkproeven met Westlandse Boerenkool 1949-1950” door Ir J. Snee. December 1952. f 1.—.

BOON

De tot het geslacht *Phaseolus* behorende bonen zijn als volgt in te delen:

1. Slaboon of Prinsesseboon *Phaseolus vulgaris* L.
2. Spekboon *Phaseolus vulgaris* L.
3. Snijboon *Phaseolus vulgaris* L.
4. Pronkboon *Phaseolus coccineus* L.
(*Phaseolus multiflorus* Lam.)

Bij deze groepen onderscheidt men stam- en stokbonen. De stambonen zijn doorgaans, in vergelijking met de stokbonen, vroeger en stellen meestal minder eisen aan bodem, bemesting, verzorging en hulpmiddelen (stokken of draden en touw). Ze zijn in de regel snel afgedragen, terwijl zij een kleinere oogst voortbrengen. Vaak geven zij peulen van minder goede kwaliteit dan de stokbonen, wegens aantasting door schimmelziekten tengevolge van hogere luchtvochtigheid en geringe verdamping vlak bij de grond.

Dikwijls zijn ziekten of plagen de oorzaak van mislukking van de bonenteelt. Voor zover resistentie tegen bepaalde ziekten mogelijk is, dient men daarmee bij de rassenkeuze en teeltwijze rekening te houden. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste ziekten.

VIRUSZIEKTEN

Rolmozaïek *Phaseolus-virus 1*

De bladeren krijgen een lichtgroene, dofke mozaïektekening en rollen op karakteristieke wijze naar beneden om. Deze ziekte kan met het zaad overgaan, terwijl op het veld verspreiding plaats vindt door bladluizen.

Zwarte vaatziekte *Phaseolus-virus 1*

De vaatbundels in wortels, stengels, bladeren, bloemen en vooral ook in de peulen worden bruinzwart. Peulwand en zaadhuil vertonen vaak een bruinzwarte adering. Kenmerkend is een grijze kleur van de peulen met zwarte buik- en rugnaad.

Scherpmozaïek, topsterfte *Phaseolus-virus 2*

De bladeren vertonen een scherp begrensde fijne mozaïektekening aan de groeitoppen, nadat zich bij de oudere bladeren tevoren op steengrauw gelijkende symptomen hebben ontwikkeld. Bij zeer gevoelige rassen, zoals bijv. Dubbele Witte z. dr. stamslaboon, ontstaat een zeer sterke groei-remming gevolgd door afsterving van de groeitoppen (topsterfte) en bloeistengels.

Besmette gladiolen vormen doorgaans de besmettingsbron, terwijl de bladluizen evenals bij rolmozaïek voor verspreiding zorgen. Het virus gaat niet met het zaad over.

Stippelstreep *Nicotiana-virus 11*

Dit virus veroorzaakt roodbruine vlekken en strepen in stengels en peulen. De bladeren verwelken, waarmee een rode verkleuring van hoofd-nerven en pleksgewijs ook van de zijnerven, tot de fijnste vertakking toe, gepaard gaat. Het virus blijkt te overwinteren in vochtige gronden, van waaruit de besmetting optreedt.

BACTERIEZIEKTEN**Vetvlekkenziekte *Pseudomonas phaseolicola***

Op de bladeren, stengels en peulen donkergroene vetachtige vlekken, die bij indrogen vaak roodachtig verkleuren.

SCHIMMELZIEKTEN**Vlekkenziekte *Colletotrichum lindemuthianum***

Diep ingezonken, donkerbruine vlekken op stengels en peulen. Ook op de zaden donkerbruine vlekken. Deze ziekte gaat met het zaad over.

Roest *Uromyces phaseoli*

Veroorzaakt in juni of juli bij stokbonen aan de onderkant van de bladeren witte puistjes. Later vormen zich aan de onder- en bovenzijde roestbruine plekkjes. De sporen overwinteren op oude bonestokken.

Voor uitvoerige beschrijvingen en tekeningen van bonenziekten zie men: N. Hubbeling, Ziekten en Beschadigingen van Bonen, Tuinbouwvoorlichting no. 3, 1955.

SLABOON

Een belangrijk deel van de geteelde slabonen is bestemd voor directe consumptie, een betrekkelijk klein gedeelte wordt geëxporteerd, het overige deel wordt door de verwerkende industrie opgenomen.

De industrie begint pas met verwerking indien op een on-onderbroken aanvoer gerekend kan worden.

Voor conservering in blik kan men alleen witzadige rassen of rassen met lichtgevlamde of citroengele zaden gebruiken, daar de overige gekleurdzadigen troebelingen en verkleuringen geven.

De conserven- en diepvriesindustrie verlangen rechte, ronde of ovaalronde, niet al te dikke, groene slabonen zonder draad, mals, vlezig en zonder vlies.

Voor directe consumptie worden bijna even hoge eisen gesteld, alleen in het voor- en naseizoen wordt bij beperkt aanbod ook

genoegen genomen met mindere kwaliteit. Een spreiding van de oogst en daardoor kans op betere prijzen kan verkregen worden door het toepassen van verschillende teeltwijzen.

STAMSLABOON

RASSENKEUZETABEL

Vroege teelt onder glas

zaai: eind maart-begin april

- A - Dubbele Witte z. dr.
(blz. 30)
- B - Probator z. dr. (blz. 31)
- O - Servus z. dr. (blz. 31)

Ras waarover meer ervaring
gewenst is:

Prelude (blz. 31)

Normale teelt vollegrond

zaai: mei

- A - Dubbele Witte z. dr.
(blz. 32)
- B - Prelude (blz. 32)
- B - Processor (blz. 32)
- B - Widusa (blz. 33)
- B - Furore z. dr. (blz. 34)
- B - Probator z. dr. (blz. 34)
- O - Voorluk z. dr. (blz. 34)

Ras waarover meer ervaring
gewenst is:

Luca (blz. 34)

Vervroegde buitenteelt

zaai: april

- A - Dubbele Witte z. dr.
(blz. 31)
- B - Prelude (blz. 31)
- O - Vroege Wagenaar m. dr.
(blz. 31)

Late teelt vollegrond

zaai: juni of juli

- B - Processor (blz. 35)
- B - Schreibers Imuna o.F.
(blz. 35)
- B - Widusa (blz. 36)
- B - Furore z. dr. (blz. 36)

Ras waarover meer ervaring
gewenst is:

Prelude (blz. 36)

Vroege teelt onder glas (stamslaboön)

Hiervoor zaait men eind maart tot begin april, liefst in een verwarmde kas. Zodra de eerste echte blaadjes zich beginnen te ontfouwen, wordt uitgeplant. Wanneer voor de teelt onder platglas rassen gebruikt worden, die weinig gewas maken, kan het glas er langer opblijven en kan vroeger geplukt worden. Verder is het van groot belang een ras te kiezen, dat in korte tijd plukrijp is, want hoe vroeger men komt, des te hoger liggen de prijzen.

A - Dubbele Witte z. dr.

Wordt allerwege geteeld onder platglas en in warenhuizen vanwege de goede opbrengsten en de prima consumptiekwaliteit. Het gewas kan echter wel eens gaan ranken, hetgeen een bezwaar is, omdat het glas dikwijls gelicht moet worden als de bonen nog maar net in bloei staan. Hierdoor kan het gewas gemakkelijk wind- of vorstschade oplopen.

Voor beschrijving zie blz. 32.

B - Probator z. dr. Ontstaan uit een kruising van U.S. 5 Refugee met Conserva z. dr. in 1938.

Is vroeger dan Dubbele Witte z. dr.; consumptiekwiteit goed. Moet iets dichter geplant worden.

Voor beschrijving zie blz. 34.

O - Servus z. dr. — K.: I.V.T. Kw.r.: 1952

In 1952 aan zaadfirma's afgegeven ter vermeerdering en verhandeling.

Wegens zeer gedrongen groeiwijze en grote vroegheid geschikt voor de teelt onder platglas en voor tussencultuur in warenhuizen. *Is gevoelig voor ongunstige omstandigheden.* Matig van opbrengst en kwaliteit.

Peulen zwak gebogen, 10-13 cm lang, rond, lichtgroen, in overrijpe toestand snel verblekend, mals, mits jong geplukt zonder vlies.

Zaad langovaal, grijsviolet gemarmerd (gevlamd); 29 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Prelude

Lijkt beproevenswaardig voor vroege teelt onder glas wegens grote vroegheid. Is nogal gevoelig voor Botrytis en Sclerotinia.

Voor beschrijving zie blz. 32.

Vervroegde buitenteelt (stamslaboon)

Deze teelt is riskant in verband met de kans op nachtvorsten. Er wordt in april gezaaid, direct in de vollegrond of, als men nog vroeger wil zijn, eerst onder glas en daarna buiten uitgeplant. Hiervoor kiest men in bepaalde streken gekleurdzadige rassen, omdat verschillende hiervan sterker zijn bij lagere temperaturen of ongunstige weersomstandigheden. Ook Dubbele Witte z. dr. leent zich goed voor vervroegde teelt, vooral als in de tweede helft van april onder glas gezaaid en later buiten uitgeplant wordt.

A - Dubbele Witte z. dr.

Bij uitplanten kan de plantafstand in het algemeen wat kleiner genomen worden dan bij directe zaai in de vollegrond, omdat het gewas zich minder sterk vegetatief ontwikkelt.

Voor beschrijving zie blz. 32.

B - Prelude

Is vroeg en kan in korte tijd geoogst worden, hierdoor beproevenswaardig voor de vervroegde buitenteelt. Voor beschrijving zie blz. 32.

O - Vroege Wagenaar m. dr.

Wordt voornamelijk in de omgeving van Venlo geteeld om de vroegheid en sterkte. De zeer jong geplukte bonen hebben nog geen draad.

BOON

Matig hoog, opgaand gewas. Peulen recht, ongeveer 15 cm lang, ovaal, lichtgroen. Moeten in jonge toestand geplukt worden, anders vliezig.

Zaad ovaal; 20 zaden wegen ongeveer 10 gram. Matig vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, vetvlekkenziekte en vlekkenziekte.

Normale teelt vollegrond (stamslaboon)

Hiermee wordt bedoeld de hoofdteelt, waarbij bij voorkeur in de eerste helft van mei gezaaid wordt. Bij deze teelt heeft men de minste risico's en de grootste opbrengst. Daar de aanvoer het grootst is als deze bonen aan de markt komen, is de prijs dan vaak het laagst. De conservenindustrie koopt de benodigde bonen hoofdzakelijk van deze teelt.

A - Dubbele Witte z. dr.

Het meest geteelde slabonenras in de volle grond, zowel voor vers gebruik als conserven; mals blijvend en zeer smakelijk. Produktief. De grote gevoeligheid voor rolmozaïek kan echter, vooral in het zuiden tot teleurstelling leiden.

Middelmatig hoog, nogal slap gewas.

Peulen zwak gebogen, 10-12 cm lang, breedovaal, glad, normaal-groen van kleur, vast, vliezig.

Zaad ovaal, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Zeer vatbaar voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor vlekkenziekte, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte. Zeer gevoelig voor Phas. virus 2, dat topsterfte kan verwekken, in het bijzonder nabij gladiolen; zeer vatbaar voor stippelstreep en roest.

B - Prelude — K.: Vreeken's Zaden, Dordrecht. Kw.r.: 1955, in 1958 overgegaan aan N.V. Gebr. Suis, Enkhuizen. Ontstaan uit een kruising van *Enfant de Mont-Calme* met *Dubbele Witte z. dr.* in 1937.

Aan te bevelen vanwege zijn productiviteit, vroegheid en goede peulkwaliteit. Geschikt voor vers gebruik en conserven.

Matig stevig, sterk vertakt gewas. Peulen aan de top matig gebogen, 11-13 cm lang, rond, normaalgroen, zonder vlies en zonder draad.

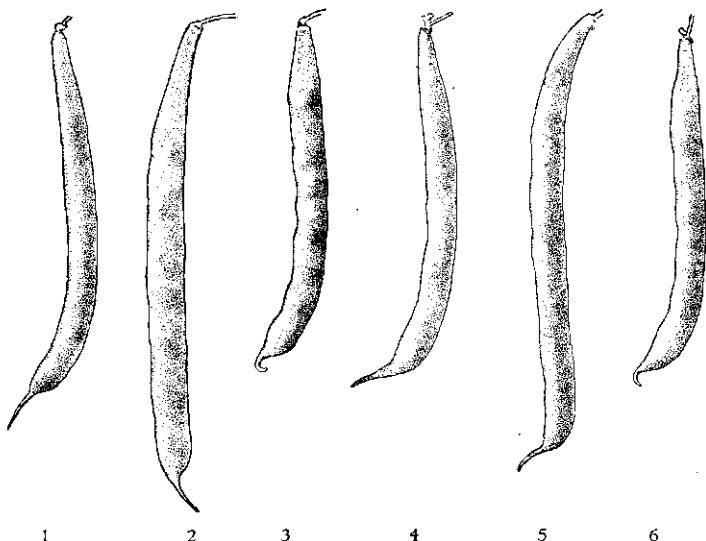
Zaad langovaal, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte; weinig gevoelig voor rolmozaïek en scherpmozaïek (tolerant), matig vatbaar voor vlekkenziekte en vetvlekkenziekte. Zeer gevoelig voor *Botrytis*.

B - Processor — K.: Ferry Morse, Detroit (Mich.), Ver. Staten van Amerika. Wordt in Nederland ook onder de naam *Sabo* in de handel gebracht.

Resistent tegen rolmozaïek. Stevig, rechtopgaand gewas, dat goed bestand is tegen harde wind. Productief. *Peul in wat rijpere toestand niet vliesloos, smaak matig tot slecht*, daardoor weinig aanbevelenswaardig voor de conservenindustrie.

Iets later oogstbaar dan *Dubbele Witte z. dr.*

1 = Servus z. dr. 2 = Vroege Wagenaar m. dr. 3 = Dubbele Witte z. dr.
4 = Prelude 5 = Processor 6 = Widusa

Peul 13-16 cm lang, breedovaal, tamelijk dikvlezig, zonder draad. Zaad langovaal, wit; 27 zaden wegen ongeveer 10 gram. Onvatbaar voor rolmozaïek, vrijwel resistent tegen stippelstreep en roest. Weinig vatbaar voor scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte.

B - Widusa — K.: I.V.T., Wageningen. Kw.r.: aangevraagd. In 1955 aan zaadfirma's afgegeven ter vermeerdering en verhandeling. Ontstaan uit een kruising van (Dubbele Witte z. dr. x U.S. 5 Refugee) met Dubbele Witte z. dr. in 1943.

Resistent tegen rolmozaïek. Is iets later oogstbaar dan Dubbele Witte z. dr.

Peulvorm als van Dubbele Witte z. dr., recht of zwak gebogen, iets lichter van kleur, 10-13 cm lang, zonder vlies en zonder draad. Kwaliteit goed, geschikt voor vers gebruik en conserveren. Zaad ovaal met iets afgeplatte uiteinden, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer gevoelig voor scherpmozaïek en topsterfte, weinig gevoelig voor vlekkenziekte en roest, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte, matig gevoelig voor stippelstreep.

BOON

B - Furore z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1948. Ontstaan uit een kruising van Dubbele Witte z. dr. met U.S. 5 Refugee.

Resistent tegen rolmozaïek. Peul lichter van kleur dan Dubbele Witte z. dr., waardoor de marktprijs vaak iets lager ligt; smaak ook iets minder. Geschikt voor vers gebruik en conserveren.

Sterk, fors, grootbladig gewas, sterker vertakt dan Dubbele Witte z. dr., dient daarom wat ruimer gezaaid te worden. Peulen recht tot zwak gebogen, 12-14 cm lang, breedovale doorsnee. Zaad ovaal met iets afgeplatte uiteinden, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek. Matig vatbaar voor zwarte vaatziekte, zeer vatbaar voor topsterfte, stippelstreep, vlekkenziekte en roest, vrijwel onvatbaar voor vetvlekkenziekte.

B - Probator z. dr. — K.: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes. Kw.r.: 1954. Ontstaan uit een toevallige kruising met Walcheria in 1938.

Peultype als Dubbele Witte z. dr., kwaliteit goed. Is windgevoelig, zodat beschutting aan te bevelen is. Geschikt voor vers gebruik en conserveren.

Tamelijk fijn gewas, waardoor iets nauwer gezaaid kan worden dan bij Dubbele Witte z. dr.

Peulen zwak gebogen, 10-13 cm lang, breedovaal, normaalgroen van kleur, zonder vlies en zonder draad.

Zaad langovaal, wit; 40 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek, vetvlekkenziekte en vlekkenziekte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, zeer vatbaar voor stippelstreep en roest.

O - Voorluk z. dr. — K.: Ver. Proefschooltuin „West-Friesland”, Hoorn. Kw.r.: 1952. Ontstaan uit een kruising van U.S. 5 Refugee met Dubbele Witte z. dr. in 1941. In 1952 aan zaadfirma's afgegeven ter vermeerdering en verhandeling.

Resistent tegen rolmozaïek.

Gevoelig voor wind en ongunstig weer, daarom zeer dankbaar voor beschutte groeiplaats. Peulen zitten vaak in trossen bij elkaar en zijn zeer gemakkelijk te plukken. De kleur is vrij licht en snel verblekend. Voor de conservering niet aan te bevelen, daar de peulen te zacht worden. De kwaliteit en smaak van het verse produkt zijn goed.

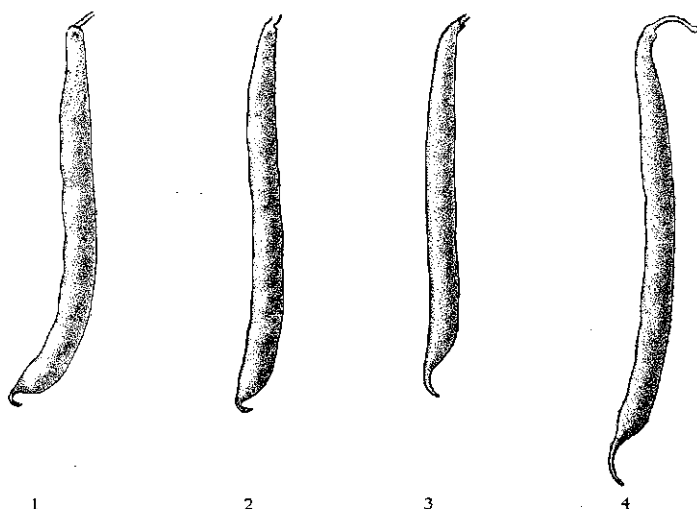
Zaad langovaal tot langwerpig met kantige rugnaadzijde, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, matig vatbaar voor scherpmozaïek en vetvlekkenziekte, zeer vatbaar voor stippelstreep en vlekkenziekte. Heeft niet veel last van roest.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Luca - K.: Groenteselectiebedrijf „Nunhem”, Haalen (L.). Kw.r.: aan gevraagd. Ontstaan door selectie uit Voorluk.

Peul fijn type Dubbele Witte z. dr., zaad wit; 36 zaden wegen ongeveer 10 gram. Resistent tegen rolmozaïek. Vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

1 = Furore z.dr. 2 = Probator z.dr. 3 = Voorluk z.dr. 4 = Schreibers Imuna o.F.

Late teelt vollegrond (stamslaboon)

Hiervoor kiest men thans algemeen die rassen, welke resistent zijn tegen rolmozaïek.

B - Processor

Geschikt voor late teelt wegens resistentie tegen rolmozaïek. Bestrijding van vlekkenziekte door bespuiting verdient aanbeveling.

Voor beschrijving zie blz. 32.

B - Schreibers Imuna o.F. — K.: F. Schreiber, Braunschweig (D.). Kw.r.: aangevraagd door diens gemachtigde J. J. Meddens, „Nunhem”, Haelen (L.). Ontstaan uit een kruising van Conserva met Cornell 22 in 1930.

Kan nog laat gezaaid worden door de zeer geringe vatbaarheid voor vlekkenziekte, stippelstreep en roest. In verband met de afzet verdient bij dit ras late zaai zelfs de voorkeur. Consumptie-kwaliteit matig.

Rechtopgaand, stevig, sterk gewas.

Peulen recht of zwak gebogen, 13-15 cm lang, rond, oppervlak enigszins ruw, lichtgroen, vlezig, in jonge toestand vliesloos, later matig vlezig; *dient daarom op tijd geplukt te worden.*

Zaad tamelijk groot, zwak niervormig, wit; 24 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek en scherpmozaïek; resistent tegen zwarte vaatziekte en topsterfte, matig vatbaar voor vet-vlekkenziekte.

BOON

B - Widusa

Resistent tegen rolmozaïek. Hierdoor te beproeven voor late teelt. Weinig vatbaar voor vlekkenziekte. Niet later zaaien dan begin juli.

Voor beschrijving zie blz. 33.

B - Furore z. dr.

Geschikt voor late teelt wegens resistentie tegen rolmozaïek. Bestrijding van vlekkenziekte door bespuiting verdient aanbeveling. Niet later zaaien dan begin juli.

Voor beschrijving zie blz. 34.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Prelude

Voor beschrijving zie blz. 32.

STOKSLABOON

Naar de dikte van de peulen te verdelen in enkele en dubbele stokslabonen.

De aantasting van stokslabonen door schimmels is doorgaans, behalve in natte zomers, van weinig betekenis. Van virusziekten hebben de vatbare rassen soms veel te lijden.

Enkele stokslaboon

De hieronder genoemde rassen zijn minder produktief dan de dubbele stokslabonen. Zij vergen meer plukwerk dan de dubbele en hoewel de kwaliteit hoger gewaardeerd wordt is de teelt minder lonend. Worden hoofdzakelijk door particulieren geteeld.

Zaad wit; 40-45 zaden wegen 10 gram.

B - Non Plus Ultra z. dr. (Excelsior z. dr., Franse Trosprinces z. dr., Parelros z. dr., Preferent z. dr.) — Omstreeks 1925 uit Frankrijk geïmporteerd door de N.V. v/h Jo's Reyers, Zwijnrecht.

Van de enkele trosprincessen het meest geteelde ras. Draagt lang door.

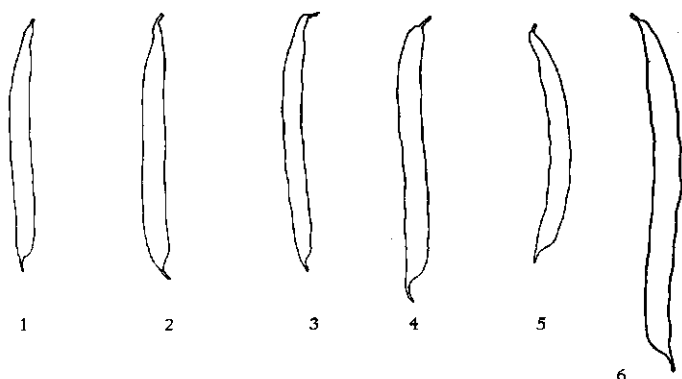
Peulen ongeveer recht, 11-13 cm lang, tussen de zaden sterk ingesnoerd, lichtgroen, draagt in trossen van 6-8 peulen. Tame-lijk vroeg plukbaar. Matig vatbaar voor rolmozaïek.

B - Mechelse Markt z. dr. Intr.: Hollandse Zaadhandel, Mechelen. Vlugger afgedragen dan Non Plus Ultra; ook voor late zaai geschikt.

Lijkt veel op Non Plus Ultra z. dr., peul echter wat breder. Is ook wat vroeger. Produktief. Vormt de eerste peulen vlak bij de grond. Goed bestand tegen mozaïekziekten.

B - Progress z. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951. Ontstaan uit een kruising van Vroege Juli z. dr. met Non Plus Ultra z. dr.

Kan goed voor late teelt gebruikt worden.

1 = Non Plus Ultra z. dr. 2 = Mechelse Markt z. dr. 3 = Progress z. dr.
4 = Aromata z. dr. 5 = Westlandia z. dr. 6 = Nestor

Peulen recht of zwak teruggebogen, 11-13 cm lang, tussen de zaden ingesnoerd, normaalgroen; draagt in trossen van 8-10 stuks. Tamelijk laat plukbaar.
Matig vatbaar voor rolmozaïek.

Dubbele stokslaboon

A - Aromata z. dr. K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1953. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Vroege Juli z. dr.

Peulkwaliteit zeer goed. Rijkdragend. Vanwege de onvatbaarheid voor rolmozaïek ook zeer geschikt voor late teelt (zaai 2e helft juni-begin juli). Door de sterke groei en het grootbladige gewas zijn iets minder zaden per stok nodig.

Peul ongeveer recht, 12-14 cm lang, rond, lichtgroen, dikvlezig, mals, draagt in trossen van 4-6 peulen. Tamelijk vroeg, doorgaans spoedig afgedragen.

Zaad ovaal met breed afgeknotte uiteinden, wit; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek. Vatbaar voor zwarte vaatziekte en topsterfte, zeer vatbaar voor vlekkenziekte en roest. Vrijwel resistent tegen stippelstreep.

B - Westlandia z. dr. (Westlandse Dubbele z. dr.) — K.: N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk.

Produktief ras van vrij goede kwaliteit. Vanwege de gevoeligheid voor rolmozaïek minder geschikt voor late zaai.

Peul recht tot zwak gebogen, 11-12 cm lang, rond, lichtgroen, verblekend, in trossen van 4-6 peulen. Dient op tijd geplukt te worden, daar de peulen anders iets vliezig kunnen worden. Tamelijk vroeg.

Zaad langovaal met schuin afgeknotte uiteinden, weinig glanzend, wit; 29 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Tamelijk gevoelig voor rolmozaïek en topsterfte, zeer vatbaar voor stippelstreep.

BOON

N - Nestor — K.: G. L. Canjels, Blerick. Kw.r.: 1956.
Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Non Plus Ultra z. dr. in 1944.

Produktief ras met een goede peulkwaliteit. Resistent tegen rolmozaïek; hierdoor ook geschikt voor late zaai.

Peulen komen het meest overeen met Aromata; zijn wat langer (15-18 cm), breder en op dwarsdoorsnede breedovaal; zonder vlies en zonder draad, normaalgroen. Tamelijk vroeg.

Zaden ovaal, wit; 24 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte en vlekkenziekte, matig vatbaar voor scherpmozaïek, topsterfte en stippelstreep.

Rassen waarover meer ervaring is gewenst:

Onder de naam **Stringless Blue Lake** worden in de Ver. Staten van Amerika diverse rassen en selecties in de handel gebracht, die verschillen vertonen in vroegheid, peullengte en kromming enz.

In ons land worden verschillende witzadige selecties onder diverse namen verhandeld, o.a. Amarant, Amathist, Promotor, Effecta, Allround, Capt. Carlisen.

Peulen recht tot zwak gebogen, 15-20 cm lang, rond, normaalgroen. Dient op tijd geplukt te worden, daar de peulen anders iets vliezig kunnen worden.

Kwaliteit goed. Middelmatic vroeg.

Zaad lang, wit; 33 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, nogal vatbaar voor zwarte vaatziekte, scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

SPEKBOON

De spekboon is een grove stokslaboon, die, wegens betrekkelijk grote afmetingen van zijn scheden, tevens als snijboon gebruikt kan worden. Hij is over het algemeen produktiever dan de gewone slabonen, terwijl zijn smaak uitstekend is.

A - Phenomeen m. dr.

Produktief ras van goede kwaliteit. Geschikt voor vers gebruik en conserven. Vrij laat.

Onder de naam Phenomeen of onder andere namen zijn selecties in omloop, welke onderling vrij grote verschillen in peulvorm en ziekteresistentie vertonen.

Peul recht, nabij de top zwak gebogen, 23-26 cm lang, ovaal, dikvlezig, normaalgroen, tamelijk lang mals blijvend.

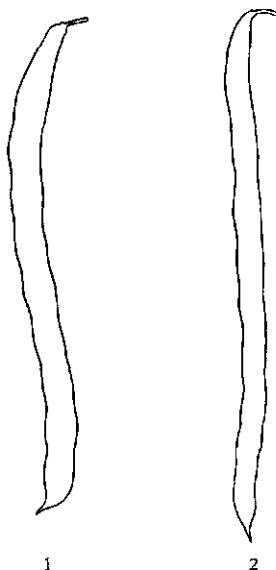
Zaad niervormig, middelmatic breed, wit; 20 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek. Vatbaar voor topsterfte, roest en vlekkenziekte.

B - Animo m. dr. — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950. Ontstaan uit een kruising van Mombacher Spek m. dr. met Phenomeen m. dr.

Goed voor vers gebruik en conserven. Blijft vrij lang mals en wordt niet vlug hol. Produktief. Middentijds.

Begint zeer laag te dragen, zeer lange trossen van 6-8 peulen. Peul is een lang Mombacher Spek-type, recht, 24-27 cm lang, rond, dikvlezig, normaal- tot donkergroen.

1 = Phenomeen m. dr. 2 = Animo m. dr.

Zaad tamelijk smal, niervormig, wit; 18 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, roest en vlekkenziekte.

Ras waarover meer ervaring is gewenst

Neckarkoningin z. dr. K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, Duitsland. Kw.r.: aangevraagd door diens gemachtigde J. J. Meddens, "Nunhem", Haelen (L.).

Beproeverswaardig wegens de draadloosheid en goede peulkwaliteit. De voorlopige indruk, omtrent de produktiviteit en ziekteresistentie is eveneens gunstig.

Peul 24-26 cm lang, ovaal, normaal groen, vrijwel zonder vlies.

Laat. Zaad wit.

SNIJBOON

In ons land worden uitsluitend witzadige rassen met groene peulen geteeld. De algemeen geteelde rassen zijn vaak niet vrij van vlies of perkament als bij droog, zonnig weer niet op tijd geplukt wordt.

STAMSNIJBOON

Tengevolge van sterke vatbaarheid van stamsnijbonen voor vlekkenziekte en mozaïekziekten, is het verschil in kwaliteit tussen de peulen van stok- en stamsnijbonen meestal groter dan bij de

BOON

slabonen. Daarom worden stamsnijbonen voor de teelt in het volle seizoen weinig gebruikt. Zij vinden vrijwel uitsluitend toepassing voor vroege teelt onder glas of in de volle grond.

B - Eerste Pluk m. dr. (Vroege Juni m. dr., Juniboon m. dr.)
Selectie uit Noordster m. dr.

Rijkdragend en zeer vroeg. Door zijn vroegheid en gedrongen groeiwijze geschikt voor vroege teelt onder glas. Teelt in volle grond riskant door de grote vatbaarheid voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

Peulen iets gebogen, 16-18 cm lang, matig breed; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

B - Noordster m. dr.

Wegens iets hogere groei iets minder geschikt voor glasteelt dan Eerste Pluk m. dr.

Peulen meestal vrij recht, 17-19 cm lang, matig breed.

Tamelijk vatbaar voor rolmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte. Van dit ras zijn tegenwoordig veel selecties in de handel met bredere peulen; 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Dageraad - K.: Fa. Jb. Koolman Pzn te Andijk-Oost. Kw.r.: 1956. Ontstaan door selectie uit Noordster m. dr.

Beproevenwaardig vanwege de draadloosheid. Gewas tamelijk fijn, daardoor ook onder glas te telen. Is later dan Eerste Pluk.

Peulen recht, 12-15 cm lang, tamelijk smal (15-18 mm), normaalgroen. 25 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Tamelijk vatbaar voor rolmozaïek, scherpmozaïek, topsterfte en vlekkenziekte.

STOKSNIJBOON

RASSENKEUZETABEL

kasteelt	normale buitenteelt
A - Vroege Veense m. dr. (blz. 41)	A - Combine (blz. 42)
A - Eersteling m. dr. (blz. 41)	B - Ezetha's Superba (blz. 43)
B - Allervroegste m. dr. (blz. 41)	B - Romore (blz. 43)
N - Ezetha's Superba (blz. 41)	B - Verschoor m. dr. (blz. 43)
N - Romore (blz. 41)	B - Allervroegste m. dr. (blz. 44)
	B - Bébé (blz. 44)
	B - Mechelse Sabel m. dr. (blz. 45)
vervroegde buitenteelt	O - Veense z. dr. (blz. 45)
A - Allervroegste m. dr. (blz. 41)	<i>Rassen waarover meer ervaring gewenst is</i>
N - Ezetha's Superba (blz. 42)	Helda z. dr. (blz. 46)
N - Romore (blz. 42)	Zondra (blz. 46)

Kasteelt (stoksnijboon)**A - Vroege Veense m. dr.**

Zeer geschikt voor kasteelt door de minder welige groei, grote vroegheid en doordat de planten vanaf de grond beginnen te dragen. Behalve in de Venen, buiten niet te telen door de zeer grote vatbaarheid voor rolmozaïek.

Laag, tamelijk vertakt gewas.

Peulen korter en lichter van kleur dan Allervroegste m. dr.

22 zaden wegen ongeveer 10 gram.

In de praktijkproeven 1953-1954 zijn voor de kasteelt de selecties goed-gekeurd van:

Jac. v. d. Meer Dzn, Roelofarendsveen
Fa. F. de Vries & Zn, Alphen a.d. Rijn

A - Eersteling m. dr.

Voor kasteelt aan te bevelen. Is dan iets vroeger dan Allervroegste m. dr. en begint lager te dragen. Door grote vatbaarheid voor rolmozaïek voor buitenteelt niet aanbevelenswaardig.

Peul iets korter dan van Allervroegste m. dr., dezelfde kwaliteit. 21 zaden wegen ongeveer 10 gram.

In de praktijkproeven 1953-1954 zijn voor de kasteelt de selecties goed-gekeurd van:

Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen
Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes

B - Allervroegste m. dr.

Begint bij kasteelt hoger te dragen en is iets minder vroeg dan Vroege Veense m. dr. en Eersteling m. dr.

Voor beschrijving zie blz. 44.

N - Ezetha's Superba

Voor beschrijving zie blz. 43. De voorlopige indruk is dat dit ras zeer geschikt is voor de kasteelt.

N - Romore

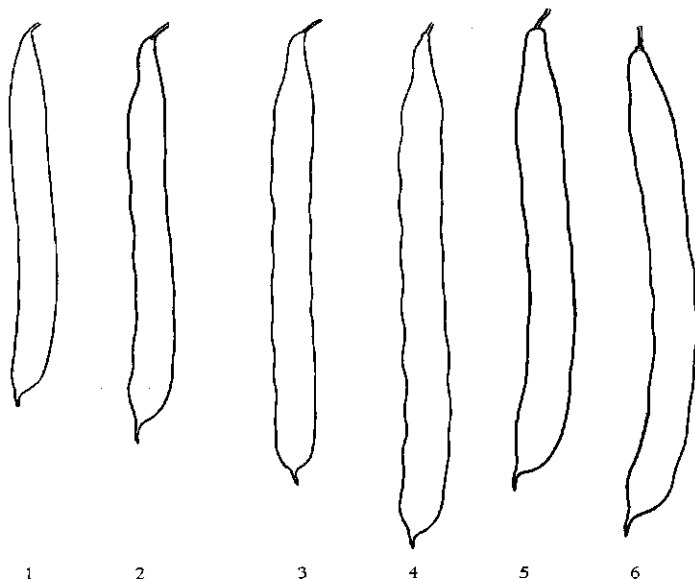
Voor beschrijving zie blz. 43. De voorlopige indruk is dat dit ras zeer geschikt is voor kasteelt.

Behalve de hierboven genoemde rassen kunnen *Combine* en *Verschoor* ook voor kasteelt gebruikt worden, alhoewel de oogst laat valt.

Vervroegde buitenteelt (stoksnijboon)

Zaai in perspotten, stenen potten, kistjes of i.d. onder glas. Uitplanten in de vollegrond.

BOON

1 = Vroege Veense m. dr. 2 = Eersteling m. dr. 3 = *Infra* 4 = *Supra*
5 = *Ezetha's Superba* 6 = *Romore*

A - Allervroegste m. dr.

Dit ras wordt algemeen gebruikt voor de vervroegde buitenteelt. Is sterk en vroeg.

Voor beschrijving zie blz. 44.

N - *Ezetha's Superba*

Voor beschrijving zie blz. 43.

N - *Romore*

Voor beschrijving zie blz. 43.

Deze beide rassen verdringen geleidelijk de Allervroegste m. dr.

Normale buitenteelt (stoksnijsboon)

A - Combine — Samengesteld uit twee rassen *Infra* en *Supra*. K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950. Ontstaan uit een kruising van Ras Verschoor met Mombacher Spek m. dr.

Beide typen komen in eigenschappen veel met Ras Verschoor overeen, doch onderscheiden zich daarvan door resistentie tegen rolmazalek en vatbaarheid voor zwarte vaatziekte. Late teelt is goed mogelijk, indien eind juni-begin juli gezaaid wordt en geen gladiolen in de nabijheid worden geteeld. Ook voor vroege of late kasteelt wordt wel Combine gebruikt.

Beide typen worden ook afzonderlijk verhandeld.

Peul recht tot zwak gebogen, 22-26 cm lang, 20-24 mm breed, mals en, mits op tijd geplukt, vrijwel zonder draad.

Supra heeft iets langere peulen, die ook breder zijn dan die van Infra en is iets vroeger. Bovendien draagt Supra de meeste peulen vrij hoog, terwijl Infra de hoofdproduktie vrij laag draagt en reeds vanaf de grond peulen vormt. De peulen van Supra zijn iets malser en lichter van kleur, de zaden iets platter en breder dan van Infra; 17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Vrij laat.

Resistent tegen rolmozaïek, vatbaar voor zwarte vaatziekte, topsterfte, stippelstreep, vlekkenziekte en roest.

Goedgekeurd in de Praktijkproeven 1953-1954 voor kas- en buiteelt.

B - Ezetha's Superba — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1955. Ontstaan door selectie uit Eersteling of Allervroegste.

Vroeg en produktief. Door de betere peulkwaliteit te verkiezen boven Allervroegste.

Gelijkmatig ontwikkeld gewas met grote, normaal groene bladeren. Peul met draad, breder, rechter, zachter en iets lichter van kleur dan Allervroegste m. dr. Gewaardeerd type.

17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Weinig vatbaar voor rolmozaïek, onvatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippelstreep.

In de praktijkproeven 1953-1954 goedgekeurd voor kas- en buiteelt.

B - Romore — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956. Ontstaan door selectie uit Eersteling.

Vroeg en zeer produktief. Door de goede peulkwaliteit te verkiezen boven Allervroegste m. dr.

Gelijkmatig ontwikkeld tamelijk dicht gewas. Komt in peulvorm en kwaliteit nagenoeg overeen met Ezetha's Superba. Heeft ook draad. Begint zeer laag te dragen; 15 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Onvatbaar voor rolmozaïek, weinig vatbaar voor zwarte vaatziekte, vatbaar voor stippelstreep.

In de praktijkproeven 1953-1954 goedgekeurd voor kas- en buiteelt.

B - Verschoor m. dr.

Krachtig groeiend, tamelijk dicht gewas.

Peul recht, 22-25 cm lang, vrij breed, mals, lichtgroen van kleur. 17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Laat oogstbaar.

Tamelijk vatbaar voor rolmozaïek.

In de Verschoor-groep komen enige selecties voor van Veense m. dr. welke niet in peulvorm verschillen van Verschoor, doch wat lager beginnen te dragen. Daar beide typen vaak door elkaar voorkomen worden deze selecties niet apart vermeld. Bovenaan blz. 44 zijn de goedgekeurde selecties van dit ras vermeld.

BOON

In de praktijkproeven 1953-1954 zijn
de selecties goedgekeurd van:

Goedgekeurd voor:
kasteelt buiten-
teelt

N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	
J. Buisman & Zn, Enkhuizen	+	
Fa. J. R. Douma, Bergum	+	+
Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes		+
N.V. Wed. P. de Jongh, Goes en fa. Koning en Vlieger, Goes		+
Fa. H. van Kampen Jr, Pijnacker	+	
Fa. J. Kooiman Pzn, Andijk-O		+
L.T.B., Alkmaar	+	+
„Nunhem“, Haelen (L.)	+	+
Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	+	+
N.V. C. W. Pannevis, Delft	+	
Fa. P. Pik, Hoorn	+	+
N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht		+
N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	+	+
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen		+
Fa. P. Vriend Pzn, Andijk-W	+	+
Fa. F. de Vries, Alphen a.d. Rijn	+	+
Coöp. „West-Friesland“, Wijdenes	+	+
W. de Zeeuw J.Gzn, Barendrecht	+	+
N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	+	+

B - Allervroegste m. dr.

Vroeg, sterk tegen ongunstige weersomstandigheden.
Gelijkmatig ontwikkeld gewas met normaal groene bladeren.
Peul recht of zwak gebogen, 20-22 cm lang, tamelijk donker-
groen, spoedig vliezig. Dient daarom op tijd geplukt te worden.
Matig vatbaar voor rolmozaïek, topsterfte en stippestreep.

Voor kas- en buitenteelt goedgekeurde selecties pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Allervroegste	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Clazina	L.T.B., Alkmaar
v. d. Ploeg's Allervroegste	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht
Allervroegste	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Allervroegste	Piet van der Veld, Lisse

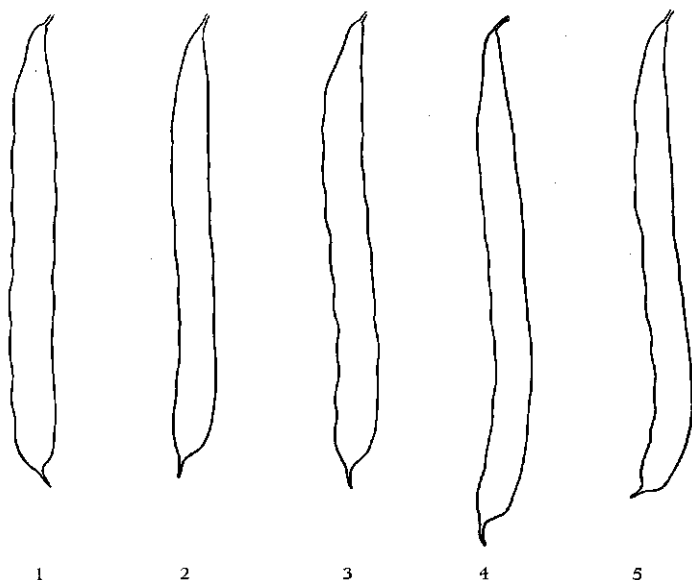
B - Bébé — K.: A. H. W. Bulten, Aalten. Kw.r.: 1951. Ontstaan
uit een spontane kruising van Blauschötige Speck met witte
stoksnijboon in 1942.

Weinig gevoelig voor rol- en scherpmozaïek, onvatbaar voor
zwarte vaatziekte en topsterfte. Hierdoor kan dit ras nog met
succes naast besmette gladiolen geteeld worden, en is het ook
geschikt voor late teelt bij zaai in juni.

Peul recht, 22-25 cm lang, 18-22 mm breed, normaalgroen. Wordt
sneller stug dan Verschoor, moet dus op tijd geoogst worden en
is dan vrijwel zonder draad; 17 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Vrij laat.

Werd niet in de praktijkproeven opgenomen.

1 = Verschoor m. dr. 2 = Allervroegste m. dr. 3 = Bébé 4 = Mechelse Sabel
5 = Veense z. dr.

B - Mechelse Sabel m. dr.

Geschikt voor vroege buitenteelt; voor kasteelt niet aan te bevelen. Peul zeer vliezig, behoudens bij zeer vroege pluk.

Gelijkmatig ontwikkeld, matig dicht gewas met normaal groene bladeren. Peul recht tot zwak gebogen, 24-26 cm lang, smal (19-21 mm) met lange snavel, normaal groen; 17 zaden wegen ongeveer 10 gram. Tamelijk vroeg.

Matig vatbaar voor rolmozaïek, tamelijk vatbaar voor vlekkenziekte. Zeer vatbaar voor stippestreep.

In de praktijkproeven 1953-1954 zijn de selecties goedgekeurd van:

Fa. J. Hoogemans-Oomen, Breda
Fa. Jos Huizer Azn, Rijsoord
L.T.B., Alkmaar

N.V. „Supergran“, Overveen
Fa. W. Zaadnoordijk, Alkmaar
N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda

O - Veense z. dr. — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.

Wegens draadloosheid geschikt zowel voor conserveren als voor vers gebruik. Oogst laat, matig produktief.

Peul 20-24 cm lang, 18-20 mm breed, smaller en dikker dan Verschoor, glanzend groen. 20 zaden wegen ongeveer 10 gram. Matig vatbaar voor rolmozaïek en topsterfte.

Werd niet in de praktijkproeven opgenomen.

BOON

Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Helda z. dr. K.: Karl Hild, Marbach am Neckar, Duitsland. Kw.r.: aangevraagd door diens gemachtigde J. J. Meddens, „Nunhem”, Haalen (L.). Beproevenwaardig in verband met draadloosheid en rolmozaïek-resistentie. Peul recht of zwak gebogen, 22-26 cm lang, normaal groen. Volgens de eerste gegevens zou dit ras ongevoelig zijn voor stippestreep.

Zondra - K.: A. H. W. Bulten, Aalten. Kw.r.: aangevraagd. Beproevenwaardig in verband met draadloosheid. Peul recht of zwak gebogen, 22-26 cm lang, normaal groen. Weinig vatbaar voor rol- en scherpmozaïek, resistent tegen zwarte vaatziekte en topsterfte.

Voor een uitvoeriger beschrijving van de goedgekeurde rassen en selecties raadplege men ook Mededeling nr 75 van het I.V.T. „Praktijkproeven met stoksnijsbonen 1953-1954” door J. M. Andeweg en A. van Steenberghe. f 0.35.

PRONKBOON

De pronkboon is grover dan de stoksla- en stoksnijsboon, maar hij is sterker tegen de meeste ziekten en beter bestand tegen ruwe weersomstandigheden. Daarom wordt hij vanouds vaak als windkering om snijsbonen, augurken, tabak enz. gebruikt. De roodbloeiende en de bontbloeiende rassen worden geteeld voor export van de zaden naar Engeland.

De pronkbbonen zijn onvatbaar voor virusziekten en hebben doorgaans ook weinig van schimmelziekten te lijden. Indien onvoldoende vruchtwisseling wordt toegepast, komt soms verwelkingsziekte (*Fusarium*) voor. Verder zijn vooral de roodbloeiende rassen nogal vatbaar voor vetvlekkenziekte.

A - Smalle Snijpronker — K.: Fa. C. N. Vreeken, Dordrecht; in 1927 geïntroduceerd onder de naam *Erecta*.

Uitstekend bruikbaar als snijsboon, mits op tijd geplukt wordt. Voor vers gebruik en conserven.

Normaal gewas, witbloeiend.

Peulen recht of zwak gebogen, 25-29 cm lang, smal, groen, vlezig. Zaad vrij groot, tamelijk smal, wit; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Van dit ras zijn selecties in de handel onder de namen: Emergo, Erecta en Selecta.

In de praktijkproeven 1955-1956 zijn de selecties goedgekeurd van:

N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Manus van Beusekom, Utrecht
A. H. W. Bulten, Aalten
Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
N.V. Wed. P. de Jongh, Goes en
fa. Koning en Vlieger, Goes
H. van Kampen Jr, Pijnacker
N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht
„Nunhem”, Haalen (L.).

N.V. C. W. Pannevis, Delft
Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht
N.V. P. Rood & Zn, Bovenkarspel
Piet van der Veld, Lisse
J. Vos, Groningen
Vreeken's Zaden, Dordrecht
Fa. P. Vriend & Zn, Andijk-Oost
Jan A. Zwaan, Leidschendam
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

BOON/BROCCOLI

N - Excelsior — K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1958. Ontstaan door selectie uit Witbloeiende Reuzen.

Normaal gewas, witbloeiend.

Peul recht of zwak gebogen, zeer lang (35-40 cm), smal, glanzend groen met tamelijk effen oppervlak. Matig produktief. Zaad vrij groot, tamelijk breed, wit; 10 zaden wegen ongeveer 10 gram.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

In mededeling nr 115 van het I.V.T. Praktijkproeven met pronkbonen 1955-1956 door J. M. Andeweg en A. van Steenberghe worden de goedgekeurde selecties uitvoerig beschreven. De prijs van mededeling nr 115 bedraagt f 0.40.

1 = Smalle Snijpronker

2 = Excelsior

BROCCOLI

(*Brassica oleracea* L. var. *cymosa* Duch.)

Niet te verwarren met winterbloemkool, die vroeger ook broccoli werd genoemd. Men zie hiervoor blz. 26.

Broccoli onderscheidt zich van bloemkool doordat de bloemstengels langgerekt zijn, waardoor geen vaste „kool” wordt gevormd,

doch een losse bloeiwijze ontstaat. Er komen rassen voor met groene en violette bloemknoppen, terwijl ook een witte overgangsvorm naar bloemkool bekend is.

In Amerika maakt het groene ras veel opgang onder de naam „Green Sprouting Broccoli”. De kool is zeer smakelijk en heeft een hoge voedingswaarde vooral wat betreft het gehalte aan vitamines B₂ en C. De slechte houdbaarheid is echter een groot bezwaar; reeds een dag na de oogst is het produkt geel en onooglijk. Hierdoor is het alleen geschikt voor diepvries en voor gebruik door particulieren.

Voor de teelt in de zomer en de herfst wordt vanaf februari tot mei gezaaid; ongeveer 2 maanden later wordt uitgeplant op afstanden van 50 x 50 cm. Na 2 tot 3 maanden begint de oogst van de spruiten. De opbrengst bedraagt 8000 - 10.000 kg.

BROCCOLI/CHINESE KOOL/CONSUMPTIERAAP

O - Zomer- en herfstbroccoli.

In 1956 en in 1957 werden goede resultaten verkregen met „Sprouting Early K & V” en met „Green Sprouting Early Medium” van Ferry Morse, Detroit, Ver. Staten van Amerika, en met „de Cicco” van Asgrow, Milford, Conn., Ver. Staten van Amerika.

CHINESE KOOL

(*Brassica cernua* (Thbg.) Forb. & Hemsl.)

De vraag naar deze groente is gering waardoor de teelt van zeer beperkte omvang is.

Het gewas is geschikt voor nateelt en wordt dan in juli ter plaatse gezaaid. Zaaïen vóór 1 juli heeft tot gevolg, dat de meeste planten gaan schieten voordat een kool gevormd is. Op lichte grond is het gevaar voor knolvoetaantasting groot.

A - Cantonner Witkrop (Granaat, Torpedo)

Blad donkergroen, krop lang en smal.

CONSUMPTIERAAP

(*Brassica campestris* L. var. *rapa* (L.) Hartm.)

Men onderscheidt Meirapen, die begin maart (of later) gezaaid worden en dan omstreeks eind mei (of later) geoogst kunnen worden, en Herfstrapen, die omstreeks 10 augustus worden gezaaid en omstreeks 11 oktober gerooid worden. Meirapen worden ook vroeg onder glas geteeld.

Hieronder worden alleen een aantal selecties van Meirapen vermeld, welke zijn goedgekeurd in de Vereenvoudigde Praktijkproeven 1953-1954.

A - Italiaanse Roodkop

De vroegste van alle Meirapen. Heelbladig. Loof bij de meeste selecties kort of tamelijk kort. Kool plat, weinig of niet hoekig, wit met paarse kop.

Goedgekeurde selecties vereenvoudigde pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Loof	Vroegheid
Milaanse Platte Witte Roodkop Extra Kortloof	P. Aker, Hoogkarspel	zeer fijn	zeer vroeg
Amerikaanse Platte Roodkop	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	tam. lang	vroeg
Italiaanse Roodkop	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	middelml.	vroeg
Italiaanse Witte Roodkop	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	fijn	zeer vroeg
Platte Gladde Heelbladige Witte Roodkop	Coöp. „West-Friesland” Wijdnes	middelml.	zeer vroeg
Italiaanse Platte Witte Heelbladige Roodkop	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	zeer fijn	zeer vroeg

B - Italiaanse Witte

Niet zo vroeg als Italiaanse Roodkop. Heelbladig. Vrij veel loof. Knol plat, weinig hoekig, wit.

Goedgekeurde selecties vereenvoudigde pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Loof	Vroegheid
Milanese Platte Witte Mei	N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda	lang	middel-m.
Italiaanse Platte Witte Heelbladige Mei	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	middel-m. fijn	tam. vroeg
Platte Witte Heelbladige Mei	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	tam. lang	middel-m.

B - Platte Vroege Mei

Middelmatig vroeg, soms zelfs laat. Loof ingesneden, middelmatig fors. Knol plat, nogal hoekig, wit met in de regel groene kop.

Goedgekeurde selecties vereenvoudigde pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Loof	Vroegheid
Platte Witte Mei	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	lang	laat
Platte Witte Mei	Fa. Jo's Reyers, Zwijndrecht	lang	tam. laat
Platte Witte Mei	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	middel-m.	tam. laat
Platte Witte Mei	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	tam. lang	vroeg
Platte Witte Mei	Coöp. „W.-Friesland“, Wijdenes	tam. lang	vroeg
Platte Witte Mei	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	lang	laat

DOPERWT

(*Pisum sativum* L.)

Doperwten worden geteeld voor vers gebruik en voor conserven. De oogstzekerheid wordt door verschillende factoren bepaald, waarvan resistentie tegen topvergelting, Amerikaanse vaatziekte en nachtvorst zeer belangrijk zijn. Een deel der rassen bezit resistentie tegen een of meer der genoemde kwalen, het verdient dus aanbeveling hierop bij de rassenkeuze te letten.

Topvergelting. Tot voor kort werd deze virusziekte aangeduid met de naam voetziekte. Het eerste symptoom van deze vooral in de westelijke kleigebieden optredende ziekte is een gele verkleuring van de top bij verspreid in het veld staande planten.

De zieke planten blijven sterk in groei achter, in de loop van het seizoen neemt het aantal zieke planten toe en hierdoor kan de opbrengst sterk verminderd worden. Het is thans duidelijk dat deze ziekte moet worden toegeschreven aan een virus van erwten en tuinbonen.

Bij ongunstige groeiomstandigheden zoals natte grond, nachtvorst, stuivende zandgrond kunnen echte voetziekten ontstaan door *Fusarium*, *Botrytis cinerea* of andere halfparasitaire schimmels. Hierbij treedt dikwijls rotting van stengelvoet en wortels op en zijn inwendige roodachtige verkleuringen algemeen.

Amerikaanse Vaatziekte *Fusarium oxysporum* forma pisi ras I. Aange-taste planten verwelken en vallen uiteen. De baderen rollen op, verkleuren grijs en verdorren, te beginnen onder aan de stengels. Meestal ontstaan roodbruine verkleuringen in de stengels. Het gewas sterft vroeg af (juni).

DOPERWT

Behandeling van het zaaizaad met T.M.T.D.- of Chinon-bevatende middelen is bij kreukerwtenrassen beslist noodzakelijk en is ook aan te raden voor rondzadige rassen.

Bladrandkever, knopmade en erwtenpeulboorder (wormstekigheid) kunnen met goed resultaat bestreden worden. (Zie o.a. Bericht no 1077 van de Plantenziektenkundige Dienst).

Daar de rassenkeuze samenhangt met teeltwijze en bestemming van het produkt, is bij de hierna volgende rasbeschrijvingen een onderverdeling gemaakt in:

teelt voor conserven blz. 50

teelt voor vers gebruik blz. 55.

TEELT VOOR CONSERVEN

De conservenindustrie verwerkt thans uitsluitend volvelds geteelde doperwten.

Het streven is er op gericht om produktieve, oogstzekere rassen van prima consumptiekwiteit te telen en te verwerken. Bovendien wenst men rassen met uiteenlopende rijpingstijd om een noodzakelijke oogstspreading te verkrijgen.

Voor de vriesconservering worden kreukerwtenrassen met niet te grove, donkergroene, zachte, sappige erwten verlangd.

Bij de blikconservenindustrie valt een uitgesproken voorkeur minder waar te nemen. Zowel *rondzadige* als *gekreuktzadige*

De hieronder opgenomen rassen zijn ingedeeld naar de vorm van het droge zaad (ronde- of kreukerwten) en naar de tijd van rijping (vroeg, hoofdseizoen, laat).

		Zaadkleur	
		in dopstadium	droog
Ronde erwten vroeg	B - Alaska (blz. 51)	lichtgroen	groen
	B - Aurora (blz. 51)	lichtgroen	groen
	B - Gloire de Quimper (blz. 51)	lichtgroen	groen
	B - Venlose Lage (blz. 51)	lichtgroen	geel
	N - Pixie (blz. 52)	lichtgroen	groen
	<i>Ras waarover meer ervaring gewenst is</i>		
	Dubbelpeulige Alaska-typen (blz. 52)	lichtgroen	groen
hoofdseizoen	B - Finette (blz. 52)	lichtgroen	groen
	N - Supcovert (blz. 52)	lichtgroen	groen
laat	B - Espoir de Gembloux (blz. 52)	lichtgroen	groen
	B - Clause 50 (blz. 53)	lichtgroen	groen
Kreukerwten vroeg	B - Kelvedon Wonder (blz. 53)	donkergroen	groen
	B - Mansholt 2117-47 blz. 54	donkergroen	groen
	N - Elf (blz. 54)	lichtgroen	groen
hoofdseizoen	A - Wyola (blz. 54)	donkergroen	groen
	A - Juwel (blz. 54)	lichtgroen	groen
	B - Celsior (blz. 54)	lichtgroen	groen

rassen bieden mogelijkheden. Ook wat grofheid en kleur van het zaad in dopstadium betreft lopen de eisen uiteen. Een en ander hangt samen met de afzetpositie in binnen- en buitenland. Voor conservering worden in afnemende mate nog landbouw-erwten gebruikt.

RONDE ERWTEN

Ronde conservenerwten, vroeg

B - Alaska

Hoewel het gewas lang, slap en ijl is, wordt dit ras veel geteeld om zijn grote vroegheid, goede consumptiekwaliteit en fijne sortering. Dient op goede grond geteeld te worden om voldoende produktief te zijn.

De in de handel voorkomende selecties variëren enigszins in groeihoogte. Overwegend éénpeuldig, peulen klein, 6-7 cm lang met 6-7 kleine, lichtgroene erwten. Het rijpe zaad is klein, rond, lichtgroen en glad, behoudens een kleine deuk.

Matig gevoelig voor nachtvorst en vatbaar voor topvergeling. De meeste selecties zijn resistent tegen Amerikaanse vaatziekte. *Alaska 14* - (Brotherton, Ellensburg, Washington, Ver. Staten van Amerika.). Een Alaskaselectie die wat sortering betreft het midden houdt tussen de gewone Alaska en Pixie. Consumptiekwaliteit als van Alaska. Deze selectie wordt ook in de handel gebracht als gewone Alaska.

B - Aurora — K.: A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Verdient vooral aanbeveling op gronden die veel stro leveren.

Zeer vroeg, gewas kort en stevig. Bloeit ook onder ongunstige omstandigheden gelijkmatig af. De consumptiekwaliteit is goed, de sortering echter iets grover dan van Alaska. Veelal éénpeuldig, peulen klein, recht, met 6-7 matig grote lichtgroene erwten.

Matig gevoelig voor nachtvorst. Zeer vatbaar voor topvergeling. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Gloire de Quimper — K.: Tézier, Valence-sur-Rhône, Frankrijk; ontstaan uit een kruising van Express Alaska met Chemin Long.

Komt vrijwel overeen met Aurora, verschilt van dit ras door de vatbaarheid voor Amerikaanse vaatziekte.

B - Venlose Lage

Verdient vooral aanbeveling op gronden die veel stro leveren. Vroeg, gewas kort tot vrij kort en stevig. Sortering wat fijner dan van Aurora en Gloire de Quimper.

Bij te laat oogsten op onregelmatige grond kunnen gele erwten voorkomen. Indien het gedurende de bloei koel en voldoende vochtig is, kan de bloei aanzienlijk langer dan normaal durven, met als gevolg veel langer stro en latere rijping.

Matig gevoelig voor nachtvorst. Zeer vatbaar voor topvergeling. Enkele selecties zijn resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, o.a. Venlona II en Cavalier. Tussen de in de handel voorkomende selecties bestaan aanmerkelijke verschillen in groeihoogte en peulvorm. Overwegend tweepeuldig, peulen klein, stomp, afhanke-

DOPERWT

lijk van de selectie recht of zwak gebogen, met 6 matig grote, lichtgroene erwten.

Het rijpe zaad is matig groot, rond, glad en geel.

N - Pixie — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: 1957.

Ongeveer even vroeg als Alaska, het stro is wat korter en de erwt wat fijner dan van Alaska. De consumptiekwiteit is goed, doch iets minder dan van Alaska doordat de schil iets meer naar voren komt. Dit houdt vermoedelijk verband met de fijnere korrel. In het dopstadium is het zaad lichtgroen; het rijpe zaad is rond en groen.

Tamelijk vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Rassen waarover meer ervaring is gewenst:

Sinds 1957 zijn verschillende dubbelpetige Alaska-typen in de handel gebracht, o.a.

Lilaska. K.: Crites Seed Co., Moscow, Idaho, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: aangevraagd door diens gemachtigde A. R. Zwaan en Zn., Voorburg.

Ronde conservenerwten, hoofdseizoen

B - Finette — K.: Tézier, Valence sur Rhône, Frankrijk. Ontstaan uit een kruising van Serpette nain C.P.U. met Gontier Vert.

Wordt veel geteeld om de fijne sortering van de doperwten en de grote produktiviteit. De consumptiekwiteit is goed.

Komt vrijwel overeen met Roi des Fins vert. Iets slap gewas. Overwegend tweepetig, peulen 8-10 cm lang met 6-7 kleine lichtgroene erwten. Het rijpe zaad is klein, rond, iets gedeukt, lichtgrijsgroen.

Vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte, matig gevoelig voor nachtvorst.

N - Supcovert. K.: Blondeau, Bersée, France du Nord, Frankrijk. Kw.r.: 1957; gemachtigde J. J. Meddens „Nunhem”, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van Chemin Long met Roi des Fins Verts.

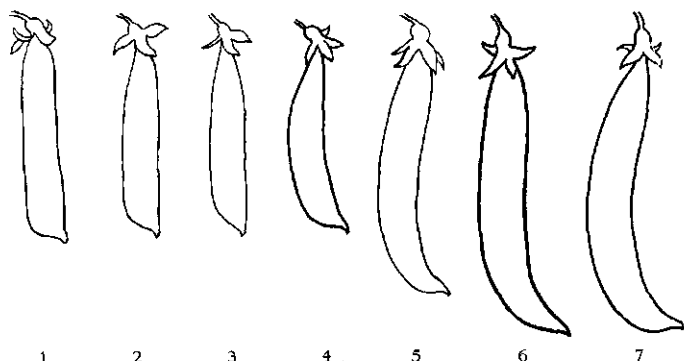
Fijn en stevig stro. Kwaliteit vrijwel gelijk aan Finette, iets later oogstrijp, sortering misschien nog iets fijner. In het dopstadium is het zaad lichtgroen, het rijpe zaad is rond en groen. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte, matig vatbaar voor topvergeling. Aan te bevelen op plaatsen waar de kans op Amerikaanse vaatziekte groot is.

Ronde conservenerwten, laat.

B - Espoir de Gembloux K.: Prof. A. Leclercq, Gembloux. Kw.r.: 1956; gemachtigde J. J. Meddens „Nunhem”, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van Excelsior de Sutton met Nain hâtif d'Annonay.

Laat, produktief ras, met fijne doperwten van zeer goede consumptiekwiteit. Gewas vrij lang, matig stevig.

DOPERWT

1 = Alaska 2 = Aurora 3 en 4 = Venlose Lage resp. met rechte en zwak gebogen peul 5 = Finette 6 = Espoir de Gembloux 7 = Clause 50

Overwegend tweepeulig, peulen krombektype met 8-9 lichtgroene zaden per peul. Het rijpe zaad is klein, rond en groen. Vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

B - Clause 50 — K.: L. Clause S. A., Brétigny sur Orge, Frankrijk. Kw.r.: 1957; gemachtigde J. J. Meddens, „Nunhem”, Haalen (L.). Ontstaan uit een kruising van Lincoln met Roi des Conserves.

Door resistentie tegen topvergeling en Amerikaanse vaatziekte op plaatsen waar deze ziekten optreden oogstzekerder dan Espoir de Gembloux.

Laat, matig produktief ras. Doperwten minder fijn en van iets minder goede consumptiekwiteit dan van Espoir de Gembloux. Overwegend éénpeulig, peulen krombektype met 7-8 lichtgroene zaden per peul.

Het rijpe zaad is klein, rond en groen.

Het ras is nogal gevoelig voor botrytis, doordat de bloempjes op de peulen blijven zitten.

KREUKERWTEN

Krenkerwten voor conserven, vroeg

B - Kelvedon Wonder — K.: W. Hurst, Engeland. Ontstaan uit een kruising van Lincoln met Petit Merveille. In 1925 in de handel gebracht.

Wordt veel voor vriesconserven gebruikt, omdat de donkere, olijfgroene kleur in overeenstemming is met de eisen, die de vriesconservering stelt. De consumptiekwiteit is zeer goed.

Matig lang, vrij open, matig stevig gewas. Overwegend tweepeulig, peulen vrij groot, spits, iets gebogen met 7-9 olijfgroene, vrij grote, zeer zoete erwten. Bij volle stand zeer produktief. Het rijpe zaad is matig groot, lichtgroen, gekreukt en cilindrisch. De kiemkracht en vitaliteit van het zaad laten nogal eens te wensen over. Zeer gevoelig voor nachtvorst. Weinig vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte.

DOPERWT

B - Mansholt 2117 - 48. K.: R. J. Mansholts Veredelingsbedrijf, Westpolder (Gron.). Kw.r.: aangevraagd. Ontstaan uit een kruising van Mansholts G.E.K. met Kelvedon Wonder.

Vrij kort, stevig stro, vrij vroeg, produktief. Meestal 2-peulig, peulen matig groot, stomp, 5-7 mooie donkergroene zaden per peul. Zeefsortering wat fijner dan van Kelvedon Wonder. Kwaliteit goed tot zeer goed. Het rijpe zaad is matig fijn, gekreukt en groen. Matig vatbaar voor topvergeling, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte.

N - Elf — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. Kw.r.: aangevraagd door de gemachtigde Fr. Verheyden, Rotterdam.

Maakte een goede indruk, vroeg en produktief. Het stro is vrij kort en vrij stevig.

De consumptiekwaliteit is goed, ongeveer als van Juwel. *)

De doperwten hebben de neiging uit de schil te barsten.

Sortering ongeveer als van Juwel.

Kleur van het zaad in dopstadium lichtgroen, het rijpe zaad is gekreukt groen.

Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte en topvergeling.

Kreukerwten voor conserven, hoofdseizoen

A - Wyola — K.: Asgrow, New Haven, Connecticut, Ver. Staten van Amerika.

Goed kwaliteitstype voor vriesconserven.

Lang, fors, vrij slap gewas. Tweepeulig, peulen stomp en hoog zittend, met 7-9 matig grove, donkergroene erwten. Het rijpe zaad is matig groot, gekreukt, groen. Produktief. Matig gevoelig voor nachtvorst. Resistent tegen topvergeling en tegen Amerikaanse vaatziekte.

A - Juwel — K.: van Waveren & de Bres, Hann. — Münden, Duitsland.

Voor blikconserven, goede consumptiekwaliteit.

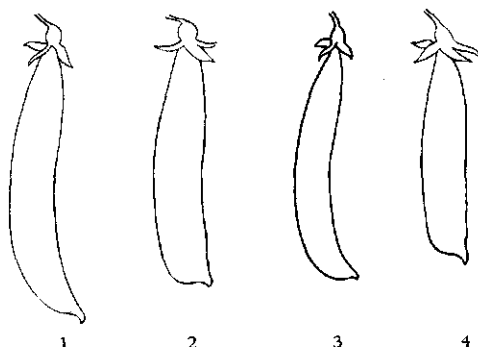
Het zaad heeft de neiging uit de schil te barsten, daarom wordt aanbevolen het gemaaid gewas een dag op het veld te laten liggen.

Tamelijk slap stro. Overwegend tweepeulig, peulen spits, matig groot (7-9 cm), met 7-9 matig fijne, lichtgroene zaden. De sortering is fijner dan van Kelvedon Wonder. Het rijpe zaad is matig fijn, gekreukt en groen. Produktief. Matig gevoelig voor nachtvorst, resistent tegen topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

B - Celslor

Voor blikconserven. Goede consumptiekwaliteit, doperwten echter vrij grof, slechts iets fijnere sortering dan Kelvedon Wonder. Type hoge Wonder van Amerika. Stro vrij stevig. Overwegend tweepeulig, peulen stomp, klein (7-8 cm), met 6-8 matig grove,

*) Alle gegevens over de kwaliteit zijn verkregen van mej. A. Veenbaas, (P.A.W., Wageningen).

1 = Kelvedon Wonder 2 = Wyola 3 = Juwel 4 = Celsior

lichtgroene zaden. Het rijpe zaad is matig grof, gekreukt groen. Produktief.

Gevoelig voor nachtvorst. Resistent tegen topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

TEELT VOOR VERS GEBRUIK

Met het in gebruik nemen van dorsmachines, waarmee groengemaaide volvelds geteelde stamerwten met gewas en al worden verwerkt, is na 1945 de conservenmarkt voor de op tuindersbedrijven geteelde doperwten geheel uitgevallen. De afnemende teelt voor vers gebruik moet zich thans geheel richten naar de vraag van de particuliere verbruikers.

De rassenkeuze hangt vaak samen met plaatselijke teeltgebruiken.

Gevoeligheid voor nachtvorst en vatbaarheid voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte kunnen bij de rassenkeuze van belang zijn. Ook moet, vooral voor kreukerwten, gewezen worden op de noodzaak van ontsmetting van het zaaizaad met zgn. kiembeschermende middelen (zie hiervoor uitvoeriger blz. 50).

Hieronder zijn de, voor de teelt voor vers gebruik, meest geschikte rassen opgenomen, ingedeeld volgens de lengte van het gewas (stam of rijs) en de tijd van rijping (vroeg, matig laat of laat).

			Droog zaad:
Stam	Vroeg	A - Kelvedon Wonder (blz. 56) B - Eminent (blz. 56)	gekreukt groen rond groen
Rijs	Vroeg	A - Vroege Mei (blz. 56)	rond geel
	Matig laat	B - Mechelse Krombek (blz. 56) B - Vlijmse Krombek (blz. 56) B - Ezetha's Krombek Blauwschok (blz. 57) B - Blauwschokker (blz. 57)	rond groen rond geel gekreukt bruin gekreukt bruin

DOPERWT

STAMERWTEN

Stamerwten voor vers gebruik, vroeg

A - Kelvedon Wonder

Voor beschrijving zie blz. 53. Peullengte 8-10 cm. Wordt algemeen geteeld voor vers gebruik. Goede kwaliteit.

B - Eminent (Petit Provençal, Provençaalse, Kleine Rheinländerin, Matador, Metoor, Pannevis' Extra).

Wordt, evenals Kelvedon Wonder, in Venlo en omgeving gebruikt als voortelt van augurken. Wordt ook op andere plaatsen geteeld voor vers gebruik.

Vrij kort, matig gedrongen, tamelijk stevig gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen recht tot iets gebogen met spits toelopende punt, 8-9 cm lang met 7-9 grote erwten. De donkergroene peulen en gedopte erwten lijken veel op die van Kelvedon Wonder, de erwten worden echter spoedig melig en zijn niet zoet. Produktief en vroeg. Het rijpe zaad is groot, niet zuiver rond, glad en lichtgroen.

Gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

RIJSERWTEN

Rijserwten voor vers gebruik, vroeg

A - Vroege Mei (Eerste Vroege Mei, Prins Albert, Vroege Veense of Amsterdamse)

Van Vroege Mei zijn verschillende selecties in omloop, die in eigenschappen, zoals vroegheid, hoogte, tweepeuligheid, lengte en vulling van de peulen, min of meer variëren. In de Venen zijn tuindersselecties in omloop, meestal onder de naam Vroege Veense, welke zich behalve door grote vroegheid onderscheiden door lange stelen.

Matig lang, tamelijk slap, niet vertakt gewas. Peulen recht of zwak gebogen met recht afgeknotte top, 7,5 tot 8,5 cm lang met 6-8 matig kleine erwten per peul. Vroeg en produktief. Het rijpe zaad is matig klein, rond, glad en geel.

Niet of weinig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling en Amerikaanse vaatziekte.

Rijserwten voor vers gebruik, matig laat

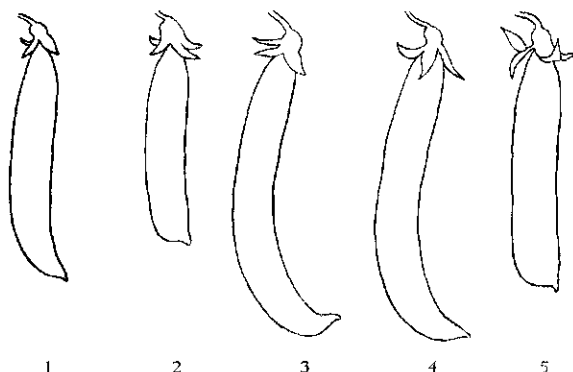
B - Mechelse Krombek (Marktveroveraar, Parijse Groene Krombek, Serpette de Paris)

Lang gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen krombektype, zeer lichtgroen, ± 10 cm lang met 8-10 matig grote erwten. Produktief. Het rijpe zaad is vrij groot, rond, glad, lichtgrijsgroen. Weinig gevoelig voor nachtvorst. Matig vatbaar voor topvergeling, meestal resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Vlijmse Krombek (Roi des Serpettes)

Vrij lang, smaragdgroen gewas (zonder wasbedekking). Overwegend éénpeuldig, peulen krombektype, 9-11 cm lang met 8-10

DOPERWT/KNOLSELDERIJ

1 = Eminent 2 = Vroege Mei 3 = Mechelse Krombek 4 = Vlijmse Krombek
5 = Blauwschokker

kleine erwten. Produktief. Het rijpe zaad is vrij klein, rond, glad en geel.

Gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Ezetha's Krombek Blauwschok — K.: Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen. Kw.r.: 1955.

Wordt vrij veel als doperwt gebruikt.

Lang, fors gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen blauwviolet, 8-9 cm lang met 8-9 erwten, peul spits. Produktief. Het rijpe zaad is groot, iets plat cilindrisch, gekreukt, bleekbruin met witte navel en heeft als capucijner een goede consumptiekwiteit. Matig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, meestal resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

B - Blauwschokker

Als Ezetha's Krombek Blauwschok, heeft echter stompe peulen en meestal één zaad per peul minder.

KNOLSELDERIJ

(*Apium graveolens* L. var. *rapaceum* (Mill.) DC.)

Van de knolselderij zijn in 1953-1954 voor het eerst praktijkproeven gehouden. Daar de classificatie van de selecties tot duidelijk omschreven rassen in de meeste gevallen nog op moeilijkheden stuitte, zijn alle selecties voorlopig in één tabel geplaatst. Naar de hoeveelheid loof zijn zij in vier groepen ingedeeld.

De betekenis van de loofcijfers is als volgt:

- 1 = flink loof
- 2 = matige hoeveelheid loof
- 3 = fijn loof

KNOLSELDERIJ/KOMKOMMER

Verder is het knoltype aangegeven met een Romeins cijfer of een rasnaam:

- I = tamelijk platte knol
- II = tussenvorm van I en III
- III = tamelijk bolvormige knol
- Ton = de naam van een ras met een vrij hoge knol
- Appel = de naam van een ras met een ongeveer bolvormige, tamelijk fijne knol van goede kwaliteit.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Hoeveelheid loof	Knoltype
Sel. Huizer	Fa. Jos Huizer Azn, Rijnsoord	3	II
Limburgse	„Nunhem”, Haelen (L.)	3	II
Excelsior	N.V. C. W. Pannevis, Delft	3	I
Zwijndrechtse	Jan A. Zwaan, Leidschendam	3	I
Barendrechtse Reuzen	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3	II
Delicatesse	Coöp. „West-Friesland” Wijdenes	2-3	III
Imperator	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2-3	II
Roem v. Zwijndrecht	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	2-3	II
Eureka	N.V. Gebr. v. Namen, Dordrecht	2	III
Maagdenburger	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	2	II
Non Plus Ultra	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2	II
Alabaster	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2	II
Yenlose	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2	Ton
Maagdenburger Markt	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes	2	III

Men raadplege ook Mededeling nr 72. „Praktijkproeven met knolselderij 1953—1954 door O. Banga. f 0.30.

KOMKOMMER

(Cucumis sativus L.)

Bij de komkommer onderscheiden we groene, witte en gele rassen. Groene komkommers worden geteeld onder platglas en onder staandglas, witte en gele uitsluitend onder platglas. De buitenlandse afnemers vragen overwegend groene komkommers. Vollegronds komkommers vindt men alleen bij particulieren.

GROENE KOMKOMMERS

TEELT ONDER PLATGLAS

Van groene platglaskomkommers bestaan veel selecties. De onderlinge verschillen zijn vaak niet groot genoeg om van duidelijk omschreven rassen te spreken.

Bij de rassenkeuze moet men er rekening mee houden, dat groene platglaskomkommers zeer sterk reageren op uitwendige omstandigheden, zoals grondsoort, gestoomde of niet gestoomde grond, geënte of niet geënte planten, de verzorging van het gewas enz. Meer dan bij vele andere gewassen zal elke teler op zijn eigen bedrijf moeten nagaan, welke selectie voor hem het meest geschikt is. Omschakeling op een andere selectie zonder grondige beproeving is sterk af te raden.

Men kan bij de teelt van groene platglaskomkommers globaal drie teeltwijzen onderscheiden, t.w. vroege teelt, matig vroege teelt en late teelt.

Hieronder volgen de belangrijkste eisen die bij deze teeltwijzen aan de rassen gesteld mogen worden:

Vroege teelt (zaai eind januari-begin februari, planttijd begin-eind maart).

Hierbij moeten de selecties:

a. veel vruchten in het begin van de oogstperiode leveren;

b. weinig gevoelig zijn voor koustrepen.

Aanbevelenswaardig: op gronden waar het gewas zich snel en krachtig kan ontwikkelen, Groene Standaard-selecties. Waar Groene Standaard minder goed geteeld kan worden goede Telegraaf-selecties.

Matig vroege teelt (zaai $\pm$ 1 maart, planttijd begin tot half april).

Hierbij moeten de selecties:

a. een vroege opbrengst geven;

b. niet te gevoelig zijn voor koustrepen.

Aanbevelenswaardig: Groene Standaard-selecties, mits op geschikte grond, omdat anders bij hoge temperatuur wankleurige vruchten kunnen optreden. Verder goede Telegraaf-selecties en goede selecties met niet te lange vruchten van het Tussentype (o.a. Perfecta).

Late teelt (zaai na half maart, planttijd begin mei).

Voor deze teelt is het zeer belangrijk dat de selecties weinig gevoelig zijn voor wankleurig, in de regel speelt de gevoeligheid voor koustrepen een minder belangrijke rol.

Aanbevelenswaardig: goede Telegraaf-selecties; goede selecties van Tussentype; goede Spiers-selecties.

B - Groene Standaard. Intr. N.V. S. N. Groot, Enkhuizen.

Wordt door diverse firma's in de handel gebracht. Matige groeier, voldoet daardoor het best op gronden waar een vlotte groei te verwachten is. Ook de opkweek van jonge planten dient ongestoord te verlopen.

Wordt veel geteeld om zijn grote, vroege productiviteit.

Vrucht minder zwaar dan van Telegraaf. In de regel weinig hals, oppervlak vrijwel glad (de nieuwere selecties hebben iets langere vruchten die iets meer geribbeld zijn), weinig last van koustrepen, kleur onder gunstige teeltomstandigheden goed. Tijdens warm weer in de zomer kunnen wankleurige vruchten ontstaan.

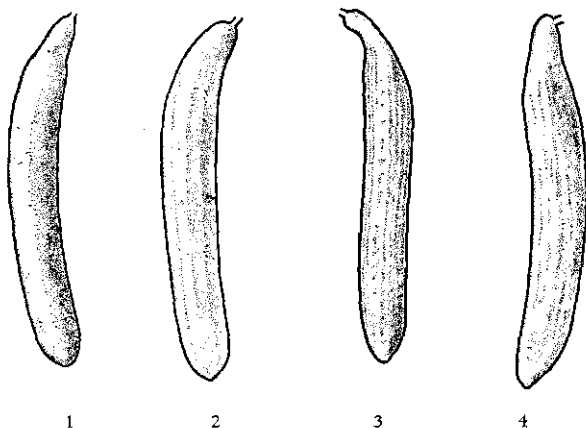
B - Telegraaf (Lange Groene Broei, Middellange Donkergroene Broei).

Sterke groeier. Oogst vrij vroeg en regelmatig.

De goede selecties kunnen tot de beste groene bakkomkommers gerekend worden.

Vrucht zwaar, meestal weinig hals, vaak iets kantig, in het algemeen weinig last van koustrepen.

KOMKOMMER

1 = Groene Standaard 2 = Telegraaf 3 = Spiers 4 = Tussentype

B - Spiers

Tamelijk krachtige groeier.

Om zijn gevoeligheid voor koustrepen niet geschikt voor vroege teelten. Komt door zijn meestal betere vruchtkleur wel in aanmerking voor latere teelten.

Vrucht minder zwaar dan van Telegraaf. Veel hals, oppervlak matig sterk geribbeld, meestal sterk gevoelig voor koustrepen. Vruchtkleur over het algemeen goed, soms zeer goed. De goede selecties hebben ook 's zomers weinig last van wankleuring.

B - Tussentype

Voorlopig wordt deze aanduiding gebruikt voor selecties, die wat betreft de vruchtvorm niet tot Telegraaf, Groene Standaard of Spiers behoren. In deze groep komen selecties voor met zware vruchten, welke bij minder zorgvuldige behandeling gemakkelijk steekpunten vormen. In verband met de vraag naar minder zware komkommers worden deze selecties niet veel meer geteeld.

Daarnaast komen selecties voor met minder zware vruchten, die wat meer op Spiers gelijken (o.a. Perfecta).

N - Flamex - K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft, Hybride, geïntr. in 1957. Resistent tegen vruchtvuur.

Goed produktief. Vrij lange, slanke komkommer met goede vorm. De kleurvastheid is wat beter dan van de Groene Standaard, tijdens zeer warm weer kan de kleur van de vruchten op sommige gronden iets te licht worden.

N - Vurex - K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft, Hybride, geïntr. in 1957. Resistent tegen vruchtvuur.

Een iets zwaardere komkommer dan Flamex, iets beter van kleur en minstens even vroeg en vruchtbaar.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Greensiek - K.: J. Bruinsma, Naaldwijk. Hybride, geïntr. in 1957.
Resistent tegen vruchtvuur, tussentype, voorlopige indruk vrij goed.

Vugrostan - K.: W. P. J. de Ruiter, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.
Resistent tegen vruchtvuur. Matig lang, Groene Standaardtype.

No. 4 - K.: Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.
Bittervrij en resistent tegen vruchtvuur. Vruchtvorm en -kleur goed,
voor platglasteelt misschien wat te kort.

No. 24 - K.: Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: aangevraagd.
Bittervrij en resistent tegen vruchtvuur. Vruchtvorm en -kleur goed,
wat langer dan No. 4.

TEELT IN WARENHUIZEN

De laatste jaren wordt de teelt van groene komkommers in warenhuizen steeds belangrijker. Voor deze teeltwijze worden tot dusver vooral de rassen Spotvrije en Groene Standaard gebruikt. De keuze tussen deze twee rassen wordt bepaald door de afzetmogelijkheden (Spotvrije is gestekeld) en door de teeltomstandigheden. Voor de zeer vroege teelt wordt veelal Spotvrije gebruikt, voor de wat latere teelt zowel Spotvrije als Groene Standaard. Spotvrije kan beter geforceerd worden dan Groene Standaard. De minimumtemperatuur van Spotvrije ligt echter vrij hoog. (Spotvrije min. temp. 21° C, Groene Standaard 16° C). Groene Standaard heeft als bezwaar dat onder minder gunstige teeltomstandigheden gauw bittere vruchten worden gevormd. Voor beschrijving Groene Standaard en Spotvrije zie resp. blz. 59 en onderaan deze bladzijde.

Voor de teelt van zogenaamde herfstkomkommers, die omstreeks eind juli worden geplant, wordt overwegend Spotvrije gebruikt. Ook bij de teelt in warenhuizen biedt vruchtvuurresistentie voordelen. Met de F₁-hybriden Flamex, Standex en Spottex van N.V. C. W. Pannevis, Delft en Greenspot van J. Bruinsma, Naaldwijk werden reeds goede resultaten verkregen. De voorlopige indruk is dat de temperatuurbehoefte van Spottex tussen die van Groene Standaard en Spotvrije ligt, terwijl de andere hybriden ongeveer bij dezelfde temperatuur als Groene Standaard geteeld kunnen worden.

In 1958 werden door Rijk Zwaan, Rotterdam twee bittervrije, tevens vruchtvuurresistente rassen geïntroduceerd (No. 4 en No. 24), die op geschiktheid voor de teelt in warenhuizen worden beproefd. Andere selectiebedrijven zullen in 1958 bittervrije, tevens vruchtvuurresistente F₁-hybriden introduceren.

TEELT IN KASSEN

Zowel voor de vroege teelt als voor de teelt van z.g.n. herfstkomkommers (planttijd uiterlijk half augustus) wordt uitsluitend het ras Spotvrije gebruikt.

A - Spotvrije

Uit Engeland ingevoerd onder de naam Spottedisease Resister. Ongevoelig voor bladvuur. Rijkdragend. Mooie, tamelijk lange, slanke vruchten.

KOMKOMMER

Enkele vooraanstaande kaskomkommertelers gebruiken een eigen selectie van dit ras.

De selectie van N.V. C. W. Pannevis te Delft heeft kleiner blad dan de overige en geeft minder snoeiwerk.

WITTE KOMKOMMERS

Worden uitsluitend onder platglas geteeld, zonder of met weinig broeimest. Kunnen als regel een lagere temperatuur verdragen dan gele en groene komkommers.

A - Westlandse Halflange Witte (Delftse Halflange Witte)

Halflange vruchten ($\pm 35-37$ cm). Vruchten vrij goed van vorm, soms iets kantig; met een stompe, korte hals, wrattig. Rijkdragend.

A - Lange Witte

Vruchten vrij lang (± 45 cm) en vrij dun, wratten wat minder groot dan van Westlandse Halflange Witte, blad groter. Enkele dagen later dan Westlandse Halflange Witte.

B - Witte Bruid — K.: Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951

Het grootbladige gewas ontwikkelt zich vlak en minder fors dan de Westlandse Halflange Witte en vereist daardoor minder snoei. Om voldoende groei in het gewas te houden kan het aanbeveling verdienen reeds vroegtijdig met overbemesting te beginnen.

Vruchten halflang (± 37 cm) met meestal een kort halsje en weinig, vrij kleine wratten. Vruchten veel gladder dan van Westlandse Halflange Witte. Rijkdragend.

B - Betuwse Witte

Vruchten gewoonlijk iets langer dan van Westlandse Halflange Witte (± 40 cm), met weinig en kleine wratten, glad, op dwarse doorsnede ongeveer driehoekig, hals vrij lang en dun. Onder minder gunstige omstandigheden groeit de top van de vruchten vaak onregelmatig uit. Blad donkergroen, matig groot met vrij lange, spitse eindlob. Vroeg oogstrijp.

GELE KOMKOMMERS

Worden uitsluitend onder platglas geteeld en zijn iets beter bestand tegen lage temperaturen dan groene.

B - Lentse Halflange Gele

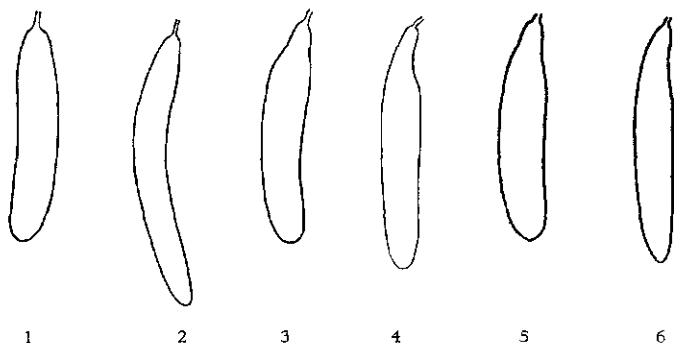
Halflange, dikke vruchten, ± 35 cm. Mooi van kleur, zwaar. Op lichtere gronden te veel tweede soort, omdat de vruchten dan te klein blijven.

Tamelijk dunne, korte, halflange hals. Rijkdragend.

Welige groeier.

B - Vios — K.: Vereniging Proeftuin H.U.V., Sloten. Kw.r.: 1953

Gewas en vruchten ongeveer als van Lentse Gele. Resistent tegen vruchtvuur.

1 = Westlandse Halflange Witte 2 = Lange Witte 3 = Witte Bruid
4 = Betuwse Witte 5 = Lentse Halflange Gele 6 = Amsterdamse Lange Gele

B - Amsterdamse Lange Gele (Westlandse Lange Gele, Veurse Gele, Zwiindrechtse Lange Gele)

Tamelijk lange vruchten (± 40 cm), goede vorm, slanker dan Lentse Halflange Gele. Tamelijk dunne, halflange hals; wat minder produktief.

KOOLRAAP

(*Brassica napus* L. var. *napobrassica* (L.) Rchb.)

Bij de koolraap onderscheidt men witte en gele rassen. De meeste witte, enkele uitgezonderd, dienen uitsluitend voor veevoer. De gele zijn, behalve voor het vee, ook voor menselijke consumptie geschikt. Zij worden voornamelijk slechts in Friesland en in de Bommelerwaard voor dit doel geteeld. In Friesland is het de Friese Gele Koolraap, met de daaruit gewonnen selecties, die op de voorgrond treedt. In de Bommelerwaard teelt men de Brakelse Gele Koolraap en de laatste tijd ook de Friese. Verder wordt van de zijde van verschillende selectiebedrijven vooral de Hollandse Roodkop Fijnbladige als een goede koolraap voor consumptie aanbevolen.

De hier volgende beschrijvingen zijn overgenomen uit de 33e Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen 1958. Voor aanbevelenswaardige selecties zie men de laatst uitgegeven Rassenlijst voor Landbouwgewassen.

A - Friese Gele

Ronde tot ovale, geelvlezige raap met even paarse of bronskleurige kop en fijne hals; weinig vertakt. Consumptiewaarde zeer goed. Bewaarbaarheid soms minder goed. Goede drogestofopbrengst, Spreidend, lichtgroen loof, dat weinig grondbedekking geeft.

KOOLRAAP/KROOT

A - Hollandse Roodkop

kop. Geringe halsvorming. Vaak goede consumptiewaarde en vrij goede bewaarbaarheid. Drogestof-opbrengst matig, soms goed. Het loof is half opstaand, middelmatig ontwikkeld en blauw aangelopen.

KROOT

(*Beta vulgaris* L. var. *rubra* L.)

Uit een oogpunt van voedingswaarde treedt de kroot niet bijzonder op de voorgrond. Er zit wat suiker in de knol, maar de calorieënwaarde van een maaltje krotten komt niet boven die van het gemiddelde van de koolsoorten uit. Vitamine A zit er niet in. Als bron van vitamine C is de kroot lang niet te verwaarlozen, maar de koolsoorten, sla en b.v. ook snijbiet, zijn een rijkere bron. Het kalkgehalte is matig groot. Het ijzergehalte is behoorlijk, maar niet zo hoog als dat van spinazie, postelein of raapstelen.

Toch behoort de kroot tot de groenten, die in vrijwel ieder gezin af en toe op tafel komen. Door de betrekkelijk gemakkelijke teelt, vindt men hem ook in vrijwel alle particuliere groentetuintjes.

Als men de knol te oud laat worden, gaat de kwaliteit bij de meeste rassen sterk achteruit. Daarom moet men de knollen in jeugdige toestand oogsten. Als ze een diameter van ongeveer 5 cm hebben, kan men daarmee reeds beginnen. Een knolletje van Egyptische weegt dan misschien 40 à 50 g, een knolletje van Detroit zowat 60 à 70 g. Bij een diameter van 7 cm wordt het knolgewicht bij Egyptische al 110 à 150 g, bij Detroit ongeveer 200 g. Zwaarder moeten ze feitelijk al niet worden. Wel kan het ene ras langer staan dan het andere, maar men doet toch in het algemeen verstandig, de knollen niet te oud te laten worden.

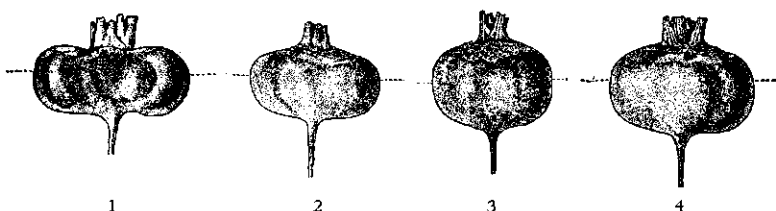
De waardering van de kroot hangt zeer nauw samen met het bezit van zijn anthocyaankleurstoffen, waardoor hij aan schotels, en vooral ook aan allerlei slaatjes, door zijn kleur een grotere aantrekkelijkheid kan geven.

Dit laatste is in het bijzonder van belang voor hotels, restaurants en cafetaria's. Voor deze doeleinden worden in Amerika grote hoeveelheden krotten ingeblikt. Dan heeft men ze ieder ogenblik, als men ze nodig heeft, bij de hand. In Nederland worden nog vrij wat knollen door speciale bietenkokers gekookt. Voor hen is een goede kleur eveneens van belang.

De hoeveelheid kleurstof van de kroot is afhankelijk van de erfelijke aanleg (sommige typen of selecties bezitten meer dan andere) en van de groeiomstandigheden (bij snelle groei is de kleur licht, bij langzame groei donker). Door dit laatste is dezelfde kroot in de herfst, als de planten langzaam gaan groeien, donkerder van kleur dan in de zomer, wanneer zij snel groeien.

VROEGE KROTEN

Hierbij gaat het vooral om snelle groei en resistentie tegen voortijdig doorschieten bij teelt in het (nog koude) voorjaar. Tempe-

1 = Egyptische Plat Hoekig 2 = Egyptische Plat Niethoekig 3 = Egyptische Dikplat Kortlof 4 = Egyptische Dikplat Gewoon loof

raturen tussen 5 en 10° C werken het doorschieten het sterkst in de hand, maar naarmate de dag langer wordt, kunnen ook minder lage temperaturen het schieten bevorderen. Daarom is koud weer in mei en juni, als de dagen lang worden, vaak nog gevaarlijker voor het doorschieten, dan het normale koude weer in maart en april. Gewoonlijk worden ook de vroegste teelten niet vóór eind maart gezaaid, dikwijls later. Daar onder glas de temperatuur hoger is dan buiten, kan men hier vroeger zaaien. De verschillende typen van Egyptische voldoen het best aan de eisen voor vroege teelt. De platte vorm is bovendien voordelig bij de verkoop bij bos, welke bij vroege krotten veel wordt toegepast, daar het gewicht hierbij geen rol speelt, en de brede, platte vorm spoediger volume suggereert. De eveneens brede, maar dikplatte vorm staat bij de platte vorm in dit opzicht maar weinig of niet ten achter.

De platte typen hebben een knolindex $l/d > 0,63$ (l = de lengte of hoogte van de knol, d = de diameter van de knol); voor de dikplatte is de knolindex $l/d = 0,63-0,69$.

Kortlooftypen van Egyptische

Vroege knolvorming, maar ook vroeg overrijp. Daarom speciaal voor zeer vroege oogst in open grond, voor teelt onder glas en voor tussenteelt.

A - Gladoro — K.: Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1951.

Kort fijn loof. Fijne, dikplatte, niet of weinig hoekige knol, zeer snel groeiend, vroeg oogstbaar. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

A - Egyptische Platte Kortloof

Kort fijn loof. Fijne, platte, iets of weinig hoekige knol, zeer snel groeiend, vroeg oogstbaar.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Egyptische Platrond	Jos Hulzer Azn, Rijnsoord
Egyptische	N.V. Struik & Co, Enkhuizen

KROOT

Typen van Egyptische met normaal loof

Iets later oogstbaar dan de kortlooftypen, maar ook later overrijp. Kunnen daarom iets langer staan zonder de goede smaak te verliezen. In hoofdzaak voor gewone vroege open grondcultuur.

A - Egyptische Platte Normaal Loof

Middelmatig zwaar loof. Knol plat. Selecties met extreem hoekige knollen komen onder de goedgekeurde niet meer voor. Men selecteert algemeen in de richting van een niet-hoekige knol, maar niet iedereen heeft dit reeds geheel bereikt. Huid glad. Vleeskleur paarsrood.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Egyptische Platronde	N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht
Egyptische	N.V. P. Rood & Zn's, Bovenkarspel
Egypt. Platr. donkerrode	
extra vroege Geslu sel.	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Egypt. Fijne Platronde	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen
Egyptische	N.V. „Supergran“, Overveen
Egyptische Platronde	Coöp. „West-Friesland“, Wijdenes
Juwel	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg

Een uitvoerige beschrijving van de goedgekeurde selecties is te vinden in mededeling nr 121 van het I.V.T. „Praktijkproeven met vroege kroten 1955 en 1956“ door O. Banga, J. W. de Bruyn en J. L. van Bennekom. Prijs f 0.40.

A - Egyptische Dikplatte Normaal Loof

Middelmatig zwaar loof. Knol dikplat, niet hoekig. Huid glad. Vleeskleur paarsrood. Groeit in het begin matig snel, later sneller.

Goedgekeurde selectie pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Egyptische Platronde	N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda

ZOMERKROTEN

Het gaat nu niet zozeer om vroegheid, maar om goede vorm en goede vleeskleur.

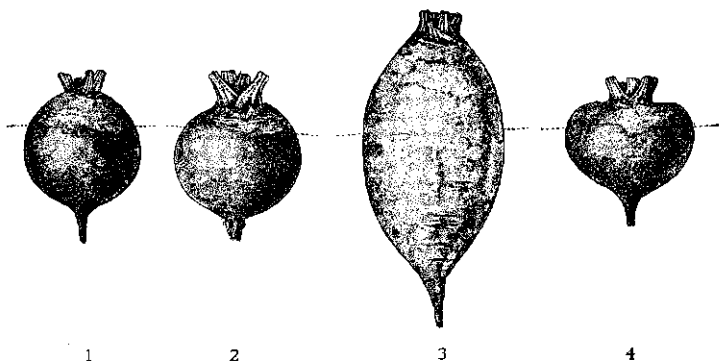
Kwaliteitskroten

Knol min of meer bolvormig. Vleeskleur meer of minder intens bloedrood.

A- Detroit of Kogel

Behalve voor afzet in verse toestand ook geschikt voor krotenkokers en voor inmaak.

Middelmatig zwaar tot tamelijk fijn loof. Knol bolvormig, soms iets afgeplat of iets hoog bolvormig. Huid glad met grijze kurk-

1 = Detroit of Kogel 2 = Perfected Detroit 3 = Granaat 4 = Crosby

strepen. Vleeskleur bloedrood. Groeit iets langzamer dan Egyptische en is vaak ook iets gevoeliger voor schieten in het voorjaar.

Met selecties van dit ras zijn in 1957 en 1958 praktijkproeven genomen. Bij het afsluiten van deze rassenlijst was de uitslag nog niet bekend. De uitslag zal t.z.t. gepubliceerd worden in diverse vakbladen.

A - Perfected Detroit — K.: J. M. Lupton & Son, Eugene, Oregon, U.S.A.

Zeer geschikt voor extensieve teelt ten behoeve van de conservenfabriek en voor bietenkokers. Tevens zeer geschikt voor particulieren.

Tamelijk zwaar loof. Knol meestal iets afgeplat bolvormig, vaak met iets wigvormige basis. Huid zeer grijs. Vleeskleur buitengewoon donker. Kwaliteit van het vlees zeer goed, vermoedelijk beter dan van enige andere kroot; blijft ook bij het ouder worden van de knol nog lang goed; de knollen kunnen daardoor lang staan zonder hun kwaliteit te verliezen. Groeit tamelijk langzaam.

In 1957 en 1958 zijn met selecties van dit ras praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld, volgt de publikatie hiervan later.

B - Granaat

Speciaal geschikt om tot schijfjes te worden gesneden, voor inmaak in zuur.

Middelmatig zwaar loof. Knol ongeveer cilindervormig, ± tweemaal zo lang als dik, met afgeronde basis.

(Daar dit ras nog niet in praktijkproeven is opgenomen, kunnen geen selecties worden genoemd).

KROOT

Krotten met grote oogstzekerheid

In landen waar het klimaat voor knolgewassen minder gunstig is dan in Nederland speelt de *Crosby* een grote rol, daar dit ras onder verschillende omstandigheden sterker schijnt te zijn dan de Detroittypen. Men probeert wel door kruising een combinatie te bereiken van de grote oogstzekerheid van de *Crosby* en de kwaliteitseigenschappen van de Detroittypen.

WINTERKROTEN

Hiervoor gebruikte men vroeger uitsluitend lange krotten. De zeer lange, zoals *Vertus* (ook wel als *Zwijndrechtse* aangeduid) waren wegens hun moeilijke rooibaarheid op de meeste plaatsen reeds lang vervangen door iets minder lange rassen, zoals de *Bleekblad Ondergrondse* en de *Bleekblad Bovengrondse*. Tegenwoordig verliezen ook deze weer terrein tenbate van de ronde krotten.

Overigens is de echte *Bleekblad Ondergrondse* ondertussen meer en meer verdrongen door de *Bleekblad Bovengrondse*, daar deze laatste gemakkelijker te rooien is. Men wenst niet een al te ver boven de grond uitstekende kop; hij moet juist zover boven de grond komen, dat de kop nog goed met de hand te grijpen is. Naast de *Bleekblad Bovengrondse* staat de *Zwolse* als een wat slankere, gladdere biet, die meer dan de *Bleekblad Bovengrondse* geschikt is om als een betrekkelijk kleine, fijne biet te worden geoogst. Soms is hij aan de punt echter iets minder gevuld dan de *Bleekblad Bovengrondse*.

In de Praktijkproeven Lange Krotten 1951-1952 zijn alleen de rassen *Bleekblad Bovengrondse* en *Zwolse* als type goedgekeurd. Van *Bleekblad Ondergrondse* waren slechts twee selecties aanwezig, maar deze waren onvoldoende zuiver. Verder werden *Vertus*, *Lange Donkerrode Zwartblad*, *Non Plus Ultra* en *Deventer* voor tuindersgebruik niet aanbevelenswaardig geacht.

Ronde krotten

Ronde krotten kunnen nog ruim een maand later worden gezaaid dan lange. Daardoor lenen zij zich beter voor nateelt na een ander gewas. Zij zijn behoorlijk te bewaren, en zijn zowel bij het rooien als bij het koken gemakkelijker dan lange krotten.

Lange krotten

Grotere opbrengst dan ronde krotten en goede bewaarbaarheid en kwaliteit, maar nemen het veld een heel seizoen in beslag.

A - Bleekblad Bovengrondse

Loof middelmatig zwaar, bleekgroen, in de herfst meer rood. Knol tamelijk lang, goed gevuld. Vleeskleur bloedrood.

Met selecties van dit ras zijn in 1957 en 1958 praktijkproeven genomen. De uitslag zal t.z.t. in diverse vakbladen worden gepubliceerd.

A - Zwolse

Loof middelmatig zwaar, tamelijk rood. Knol tamelijk lang, slank met iets afgeronde schouders, met gladde huid, aan de punt soms iets minder gevuld dan de Bleekblad Bovengrondse. Vleeskleur bloedrood.

Met selecties van dit ras zijn in 1957 en 1958 praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld volgt de publikatie hiervan later.

KROPSLA

(*Lactuca sativa* L. var. *capitata* L.)

In Nederland wordt, onder uiteenlopende omstandigheden van klimaat en bodem, het gehele jaar door sla geteeld. De cultuur vindt zowel in warme kassen, warenhuizen, warme en koude bakken, als in de vollegrond plaats. Toch is het aantal rassen, dat hierbij van werkelijke betekenis is, gering *).

Een belangrijk gedeelte van de onder glas geteelde sla en ook van die, welke veelvuldig voor de vroegste vollegrondsteelten wordt gebruikt, was *Meikoningin* of één van haar selecties. De laatste jaren zijn echter enige stookslarassen naar voren gekomen n.l. *Proeftuins Blackpool* en *Regina* die de Meikoningin in de meeste glasteelten hebben vervangen. Het ziet er naar uit dat deze rassen op de duur ook weer plaats zullen moeten maken voor betere, zwaardere typen. Deze, wel kortedagsla genaamde rassen mag men nooit in de zomer met zijn lange dagen telen, omdat ze dan als regel gaan doorschieten voor er krop gevormd is.

Voor de zomerteelt is de rassenkeuze moeilijk. Er wordt nogal eens *Attractie* gekozen, maar er zijn ook verschillende andere rassen in gebruik.

Behalve de gebruikelijke boterslarassen wordt er de laatste jaren in Nederland ook op beperkte schaal ijssla geteeld. Deze is bestemd voor het Amerikaanse bezettingsleger in Duitsland; hiervoor wordt *Great Lakes* gebruikt.

De laatste tijd hoort men vooral in de zomer zeer veel klachten over misvormde, gele kroppen (mozaiekziekte). Dit moet geweten worden aan een virus, dat gedeeltelijk met zaad overgaat en door luizen verder wordt verspreid. Voor zover bekend zijn alle gangbare rassen er vatbaar voor. Een doeltreffende bestrijding is nog niet aan te geven.

De keuze van het ras wordt niet bepaald door één maar door vele eigenschappen, zoals groei bij korte dagen (glassla), niet snel schieten bij lange dagen (zomersla), kropvorm en gewicht, kleur, gevoeligheid voor nadelige invloeden, b.v. koude, rand en verschillende schimmels.

Op de bladzijden 71 en 72 volgt een diagram van de teeltwijzen met de zaai- en oogsttijden en de meest geschikte rassen voor de verschillende teelten. Dit diagram is opgesteld door het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

*) Over het herkennen van deze rassen op het zaai-bed schreef C. M. Rodenburg een artikel in „Groenten en Fruit”. Jrg. 12, no. 40, blz. 1130-1131, 4 april 1957.

KROPSLA

RASSEN VOOR STOOKTEELTEN

A - Regina — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956.

Past alleen op betere, goed doorluchte gronden. Moet reeds vroegtijdig worden gestookt. Speciaal geschikt voor de vroege stookteelt, ook voor stookbroeirijen.

Kropt goed. Is breder en gevulder van broek dan Kampioen. Toont daardoor in de vellingkist goed. Is gevoeliger voor randen, wit en smeul dan Meikoningin. Snelle groeier bij korte dagen, waardoor minder last van slappe blaadjes dan Meikoningin. Zaadkleur wit. Het blad is vrij van anthocyaan en iets donkerder groen dan dat van Meikoningin.

A - Proeftuins Blackpool — K.: Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

Proeftuins Blackpool is, evenals Regina, een ras, dat zich speciaal leent voor herfst- en voorjaarsteelten onder glas, mits men bij de voorjaarsteelten het ras zonder onderbreking stookt.

Groeit, vooral bij korte dagen, sneller dan Meikoningin, waardoor dit ras minder last heeft van slappe blaadjes. Tevens iets sterker tegen minder gunstige bodemgesteldheid.

Zaadkleur zwart. Blad vrij van anthocyaan. Krop minder mooi en iets donkerder dan Regina, ook iets minder mals. Wellicht daardoor minder gevoelig voor randen. Heeft bij groeistagnatie vaak last van het verschijnsel, dat de randen van de buitenste bladeren droge bruine randjes vertonen. Daarom niet aan te bevelen voor teelten, waarvan de oogst in januari of februari valt.

Is door selectie van een afwijkend type uit een handelsmonster Blackpool ontstaan. Proeftuins Blackpool is daardoor geworden tot een geheel apart staand type en heeft niets meer uitstaande met het originele Blackpooltype. Het is dus gewenst bij bestelling Proeftuins Blackpool te vragen en niet gewoon Blackpool zonder meer.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is.

Prompt - K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: aangevraagd.

Deze stooksla lijkt meer geschikt voor late dan voor vroege teelten, i.v.m. het optreden van rand. Blad lichtgroen met een weinig anthocyaan en een opgerichte groeiwijze, waardoor de grüsgroene onderzijde opvalt. Krop groot, rond en vast. Zaad wit.

Womas - K.: N.V. C. W. Pannevis, Delft. Kw.r.: 1958.

Een produktieve stooksla, die veel overeenkomst vertoont met Meikoningin, maar in de vroege stookteelt zwaarder van krop is. Zaad wit.

RASSEN VOOR NIET GESTOOKTE GLASTEELT EN VOOR VOLLEGRONDSTEELT IN VOOR- EN NAJAAR.

Deze rassen moet men niet zaaien na half februari of vóór eind juli, daar zij anders doorschieten.

A - Meikoningin — K.: Firma Max Kretschmer te Görlitz. Intr.: ± 1902

Dit oude ras handhaaft zich in de niet gestookte winter- en voorjaarsteelten onder glas en in de weeuwen- en vrijsterteelten in de volle grond.

Niet aanbevelenswaardig voor stookteelten wegens het aan de markt komen van betere rassen. Wel bruikbaar voor broeirijen. Bij late herfstteelt blijven de kroppen los. Het ras is wel bruikbaar voor de herfstteelt in de vollegrond, wanneer tussen 18 en 26 juli ter plaatse wordt gezaaid.

Zaadkleur wit; het blad bevat enig anthocyaan (roodkleuring bij koude); vormt mooie vaste kroppen met zachtgroene bladeren; schiet bij teelt in de lange zomerdagen tamelijk snel door.

Er bestaan Meikoningin-selecties die zich onderscheiden door een iets strakkere vorm van de bladeren, wat minder „lawaaï” en een iets blankere krop. Deze lenen zich meer speciaal voor de broei. Andere selecties uit dit ras, die een iets wildere groei vertonen, zijn meer in het bijzonder voor het koude warehouse, voor de vollegrondsweeuwenteelt en voor gelichte sla geschikt.

Dit laatste type groeit van onderen iets breder uit en toont daardoor goed in de veilingkast. De krop is inwendig iets minder vast van bouw. Tot dusver heeft dit type bij proeven goede resultaten opgeleverd bij de voorjaarsteelt in een koud warehouse en als gelichte sla op zware en vrij zware gronden.

Het wordt geleverd onder de naam *Glory*. Meesterproef, Meikoningin sel. Timmers, Pannevis' Glorie. Preferno en Verbeterde Meikoningin.

B - Victoria (Blanke Meikoningin, Excelsior, No. 20, Reuzen Mei, Vorbote)

Aanbevolen voor de gelichte bak en voor weeuwen vollegrondsteelt, mede omdat het ras minder gevoelig is voor nachtvorst en koude schrale wind dan Meikoningin.

Zaadkleur wit; het blad is vrij van anthocyaan (kleurt niet rood); vormt bij voorjaarsteelt een behoorlijke krop, die aantrekkelijk geelgroen van kleur is. Schiet iets eerder door dan Meikoningin. Heeft bij glasteelt, vooral in de herfst, nogal last van randen.

Blondine, *Westlandia* en *Twello's Vroegste Gele* zijn te beschouwen als goede selecties uit het ras Victoria.

Opgemerkt dient nog te worden, dat onder Blanke Meikoningin ook wel eens Kampioen geleverd wordt.

B - Attractie

Dit zomerras is ook bruikbaar voor de herfstteelt onder platglas. Op vochtige grond treedt daarbij nog al eens „wit” op (valse meeldauw).

Is bruikbaar voor gelichte sla in het voorjaar, dan echter vrij laat oogstbaar. Voor de beschrijving zie men onder zomerteelt (blz. 74).

B - Wonder van Voorburg

Dit ras voldoet voor de vroege herfstteelt op de vollegrond (zaai vanaf begin tot omstreeks 20 juli) over het algemeen goed. Het heeft dan weinig last van randen en blijft ondanks het korter worden van de dagen toch goed doorgroeien.

Bij herfstteelt onder glas veel last van randen. Voor de beschrijving zie men onder zomerteelt (blz. 74).

B - Glorie van Nantes

Voldoet in Venlo voor de late herfstteelt onder glas en zou ook bruikbaar zijn voor de herfstteelt in de vollegrond. Voor de beschrijving zie onder Zomerteelt (blz. 74).

KROPSLA

B - Proeftuins Blackpool

Bruikbaar voor alle herfstteelten onder glas, behalve voor platglas op de zwaardere gronden. Voor beschrijving zie onder stookteelt (blz. 70).

B - Interrex. K.: F. de Vries, Alphen a/d Rijn, en Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1956.

Onder koud staand of plat glas in het voorjaar groeikrachtiger en daardoor vroeger dan Meikoningin, doch gevoeliger voor smeul.

Zaadkleur wit. Selectie uit de Meikoningin, doch platter en met meer anthocyaan.

RASSEN VOOR ZOMERTEELT

B - Attractie

Geschikt voor vollegrondsteelt in de zomer. Groter % eerste soort dan Zwart Duits. Echter enige dagen later oogstrijp. Op vochtige grond wel eens last van roest. Weinig last van randen. Kan beter tegen vervoer dan Zwart Duits. Gevoelig voor mozaïekziekte.

Zaadkleur wit; geen anthocyaan in het blad; vormt grote, vaste kroppen, met iets gegolfd, wat stug blad, dat donkerder van kleur is dan dat van Zwart Duits; schiet in de zomer niet spoedig door.

B - Glorie van Nantes (Meestal genoemd Wonder van Feltham, Productiva, Nr 42, Kwekerstrots, enz.)

Dit ras is wat later oogstrijp dan Attractie. Schiet laat. Vrij vatbaar voor valse meeldauw („wit"), maar weinig last van rand. Vatbaar voor mozaïek.

Zaadkleur wit; het blad bevat geen anthocyaan (kleurt niet rood) en is wat donkerder grijsgroen en stugger dan dat van Attractie.

B - Zwart Duits

Het ras is matig vatbaar voor valse meeldauw en voor randen. Doordat het blad zacht is, minder bestand tegen langdurig vervoer. Schiet in de zomer niet spoedig door. Wordt speciaal gebruikt voor zaai ter plaatse in de vollegrond van begin maart tot eind juni. Gevoelig voor mozaïekziekte.

Zaadkleur zwart. Het blad is lichtgroen, mals en gebobbeld. Krop is wat onregelmatig en heeft weinig omblad. Nadat de krop rijp geworden is vormt de plant onder de krop vaak zijscheuten.

Dateert op zijn minst van 1873 en is nog altijd een belangrijk zomerras.

B - Wonder van Voorburg (Triumphator)

Een aantrekkelijk ras, dat gehandicapt wordt door zijn grote gevoeligheid voor randen. Als zomerras derhalve alleen bruikbaar op gronden, waar men geen last heeft van randen.

Zaadkleur zwart; geen anthocyaan in het blad; vormt goede

kroppen van brede, geelgroene bladeren, die zachter zijn dan die van *Attractie*. Schiet in de zomer niet spoedig door, maar de krop staat korter dan bij *Attractie* en *Zwart Duits*; is bij volledige ontwikkeling ongeveer gelijk oogstrijp met *Attractie*. De krop wordt, als hij voldoende ruimte heeft, groot. Gevoelig voor rand, ongunstige weersomstandigheden en wind.

B - Resistent — K.: N.V. Gebr. Sluis te Enkhuizen. Gewonnen uit een Oostenrijks grondras. Intr.: 1938.

Dit donkergroene zomerras is later rijp dan *Attractie* en schiet ook later door. Wordt in de omgeving van Amsterdam geteeld. Zaadkleur zwart. Bladeren bevatten geen anthocyaan, zijn vrij dik en stug en vrij donkergroen van kleur. Vormt in de zomer vaste kroppen. Betrekkelijk weinig gevoelig voor rand; wel gevoelig voor valse meeldauw en andere schimmelziekten.

N - Zomerkoningin (Zomerkoning, Kagraner Sommer)

Zomerkoningin lijkt wat op *Resistent* maar heeft meer omvang en de kleur is wat geler. Het is een beproevenswaardig ras.

Zaadkleur zwart. Vormt grote, tamelijk vaste, vrij mals groene kroppen. Komt vooral in droge hete zomers tot zijn recht. Gevoelig voor wit. Wordt vooral in de IJsselstreek geteeld.

B - Great Lakes

Dit donkergroene late Amerikaanse ijsslaras is het meest geschikt voor de vóorzomer- en zomerteelt. In de herfstteelt heeft *Great Lakes* soms last van mozaïekziekte en *Sclerotinia*. Wordt de laatste jaren op contract met exporteurs geteeld i.v.m. uitvoer naar Duitsland voor het Amerikaanse leger.

Zaadkleur wit. Bladeren bros en knappend met getande en golvende bladranden en dikke nerven.

Bladkleur zeer donkergroen, zonder anthocyaan. Geeft zware, zeer vaste krop. Schiet zeer laat door. Gevoelig voor schimmelziekten o.a. *Sclerotinia*.

O - Laibacher Eis

Geelgroen ijsslaras, dat in de omgeving van Elburg en Harderwijk gebruikt wordt voor weeuwentee. Is ook bruikbaar voor zomersla. De teelt van dit ras loopt terug.

Zaadkleur wit. Bladeren bros en knappend, sterk getande bladranden en vrij dikke nerven. Bladkleur geelgroen met anthocyaan. Schiet vrij laat door.

Ras waarover meer ervaring gewenst is

Hilde - K.: Prof. A. G. Dumont, Leuven, België. Intr.: 1947. Ontstaan uit een kruising van *Attractie* met *Meikoningin*, na terugkruising met *Attractie*.

Deze zomersla kan worden omschreven als een verzwaarde *Attractie*, waarvan verschillende selecties in omloop zijn. Het oorspronkelijke type is wat geler en wat meer gebobbeld. Er bestaan echter ook selecties, die zich alleen door de grotere groei-kracht en zwaardere krop van *Attractie* onderscheiden. *Hilde* heeft, hoewel niet mozaïekresistent, de aandacht getrokken in zomerteelten. Het is niet uitgesloten dat ze zich in vrijster-

KROPSLA/MAIS

en herfststeelt in de volle grond en onder platglas dienovereenkomstig gedraagt. Lijkt echter niet geschikt voor de herfststeelt onder staand glas. Het ras is nog niet geheel homogeen. Zaadkleur wit.

MAIS

(*Zea mays* L.)

Van de mais komt één botanische variëteit in aanmerking als tuinbouwgewas nl. de suikermals (*Zea mays* L. var. *saccharata* (Koern.) Asch. & Graebn.). Verder wordt in particuliere tuinen weleens pofmais (*Zea mays* L. var. *evarta* Bail.) verbouwd.

Suikermals wordt geteeld om de onrijpe (z.g. melkrijpe) kolven als een soort groente te eten. Meestal worden de hele kolven, ontdaan van de schutbladeren en de z.g. kolfbaard, in ruim water, gedurende 8 minuten gekookt. Ze worden warm opgediend en met wat boter en zout gegeten. Het is ook mogelijk de korrels met een mes van de kolfspil te scheiden en op de wijze van dop-erwten te bereiden.

De korrels bevatten in plaats van zetmeel amyloextrine en, in het melk- tot deegrijpe stadium, veel suiker.

De teelt komt geheel overeen met die van gewone mais. Alleen de oogst wijkt af. Men moet het gewas nl. enige keren „doorlopen” om de kolven in het goede stadium te plukken. De korrels moeten wel goed gevuld, maar nog zacht en sappig van inhoud zijn. Na enige oefening kan men aan de bruine verkleuring van de verdorde kolfbaard wel zien of dit stadium bereikt is. De teeltwijze en de langdurige groei stempelen suikermals tot een gewas voor de landbouw of grove tuinbouw. De beste zaaitijd is eind april, begin mei. De oogst valt, al naar het ras, in de laatste week van augustus tot eind september.

Voor Nederland zijn geschikt de vroegrijpe rassen *Spancross* en *North Star*, de wat later rijpende *Marcross* en de nog iets latere, *Wisconsin Golden 900* en *Lee*. Allen zijn afkomstig uit de Ver. Staten van Amerika.

Dit zijn alle hybriden, d.w.z. dat zelf zaaizaad winnen nutteloos is, omdat de nabouw verbasterd zal zijn. Een „ouderwets”, vrij bestoven ras, dat minder snel zal verbasteren, is *Golden Bantam*. Ook de onrijpe kolven van gewone landbouwmais zijn bruikbaar, maar de smaak is minder fijn dan die van suikermals.

De beste rijfstand is 75-100 cm. Het plantgetal van de vroege rassen mag 6 à 7 planten per m² zijn, voor de latere rassen iets minder, maar niet minder dan 5.

Pofmais heeft kleine, harde, bijna geheel glazige korrels, die door droge verhitting met een knal tot luchtige vlokken opzwellen. Voor goed poffen moet het vochtgehalte 13 à 14 % zijn. In de Ver. Staten is pofmais een populaire lekkernij, in het gebruik vergelijkbaar met pinda's. Er zijn rassen met gele en met witte, met ronde en met spitse korrels, die goed rijp geoogst moeten worden. De teelt komt overeen met die van gewone landbouwmais.

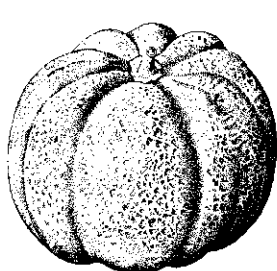
MELOEN

(Cucumis melo L.)

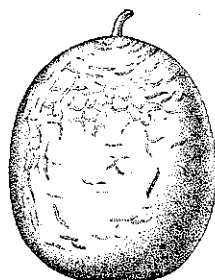
Het merendeel van onze meloenen kan in twee groepen worden ondergebracht:

a. **Netmeloenen.** Deze zijn gekenmerkt door een kurkachtig net op het oppervlak van de schil. De planten zijn meestal vrij sterk bestand tegen ziekten. De opbrengst is over het algemeen goed en de vruchten kunnen goed tegen vervoer, maar de smaak is gewoonlijk matig. De vruchten van de rassen van deze groep worden veel voor export gebruikt.

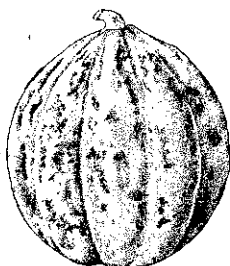
b. **Gladde Meloenen.** Weinig netvorming op de schil. Vorm meestal iets hoogrond. Smaak goed, meestal zeer zoet. De planten zijn over het algemeen niet zo goed bestand tegen ziekten, de bestuiving baart soms moeilijkheden en de soms dunne schil maakt dat de vruchten spoedig barsten en slecht tegen lang vervoer bestand zijn. De meeste rassen van deze groep dienen dan ook voor de binnenlandse consumptie.

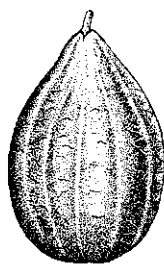
1

2

3

4

1 = Netmeloen 2 = Suikermeloen 3 = Oranje Ananas 4 = Kleine Ananas

MELOEN/PAPRIKA

NETMELOENEN

Voor allerlei teeltwijzen geschikt. Onder warm en koud plat glas, ook wel onder staand glas, al of niet verwarmd.

A - Enkele Net (Westlandse Enkele Net)

Vroeg rijp, zet gemakkelijk, vruchten kleiner dan die van Dubbele Net, maar meer per plant. Geen kwaliteitsras. Wordt in Engeland en Zweden veel gevraagd.

B - Gekruiste Net

Vroeg rijp, zet gemakkelijk, vruchten kleiner dan die van Dubbele Net maar meer per plant, iets groter dan die van Enkele Net. Geen kwaliteitsras.

O - Dubbele Net (Westlandse Net)

In de regel wat later rijp dan Enkele Net, zet gemakkelijk vrucht, 3-4 per plant. Vruchten gemiddeld zwaarder dan van Enkele en Gekruiste Net. Geen kwaliteitsras.

GLADDE MELOENEN

A - Suikermeloen Witte (Guernsey Conqueror)

Tamelijk laat. Vruchten van uitstekende kwaliteit, 4 à 5 per plant, soms scheef door slechte bestuiving. Vrij sterk. Voor platglasteelt niet te vroeg planten.

A - Oranje Ananas (Tijgerananas)

Kan eind mei onder platglas geplant worden voor late teelt, veelal zonder broeimest. Vrij laat rijp. Vruchten van fijne kwaliteit, 3 à 5 per plant, soms scheef door slechte bestuiving, scheuren gemakkelijk. Vrij sterk. Krachtig groeiend ras, heeft iets minder last van vroegtijdig afsterven.

O - Groene Ananas (Amerikaanse Kleine Groenvlezige Ananas)

Vertoont veel overeenkomst met Rode Ananas, de kleur van het vruchtvlees is echter groen.

O - Rode Ananas (Amerikaanse Kleine Roodvlezige Ananas)

Voor late teelt onder platglas, veelal zonder broeimest. Vruchten van fijne kwaliteit, 5-8 per plant, tere schil. Klein van stuk.

PAPRIKA

(*Capsicum frutescens* L. (*Cap. annuum* L.))

Behalve hier en daar door liefhebbers, wordt paprika (of Spaanse peper), ook door beroepstuinders o.a. in het Westland geteeld. Dit geschiedt in warenhuizen. Paprika heeft meer warmte nodig dan tomaat.

In Nederland is het gebruik van paprika bij het publiek weinig bekend hoewel er een groeiende belangstelling valt waar te nemen. In het buitenland heeft het gewas veel meer bekendheid

PAPRIKA/PASTINAAK/PEULEN

en men heeft daar dan ook een groot aantal rassen en selecties. De waarde van dit gewas berust vooral op zijn hoog gehalte aan vitamine C. Men kan twee vormen onderscheiden:

- a. rassen met zoete (niet scherpe) vruchten;
- b. rassen met scherpe vruchten.

Zoete Paprika

A - Zoete Westlandse

Voor de teelt in kassen en warenhuizen. Tamelijk hoog opgroeiende planten. Grote, hoekige vruchten met ingezonken kelkholte en ingedeukte neus. Er bestaan selectieverschillen.

Scherpe Paprika

A - Westlandse Lange Rode

Selectie uit Spaanse Lange Rode. Vruchten iets langer dan bij deze laatste.

B - Spaanse Lange Rode

Hangende vruchten, gemiddeld 10-12 cm lang, aan de basis 2-3 cm in doorsnee. Helrode kleur.

PASTINAAK

(*Pastinaca sativa* L. var. *hortensis* (Mill.) Ehrh.)

Een grote, vlezige, witte winterwortel, die in de winter op dezelfde wijze als de rode winterwortel gebruikt kan worden. Voorheen een exportartikel naar Engeland.

A - Lange Holkruin

B - Platronde

B - Lange Guernsey (Parson's Guernsey)

PEULEN

(*Pisum sativum* L. var. *saccharatum* Ser.)

Verschillende erwtenrassen zijn gekenmerkt door de eigenschap, dat ze geen of weinig vlies ontwikkelen in hun peulen. Daardoor kunnen deze laatste, als zij onrijp geplukt worden, als groente worden gegeten.

Rassen, die niet geheel vrij van vlies zijn, dienen op tijd geplukt te worden.

B - Record

Overwegend tweepeulig, peulen 7-8 cm lang, recht tot zwak gebogen, afgeronde stompe top. Vroeg. Consumptiekwiteit goed vormt ze direct een taale perkamentlaag en kookt dan moeilijk indien op tijd geoogst wordt. Zodra de peul iets ouder wordt, gaar.

Vooraf onderaan de plant vaak veel slecht uitgegroeide peulen.

PEULEN

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties goedgekeurd van:

Gebrs. Broersen, Tuitjenhorn
„Nunhem”, Haalen (L.)
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen.

B - Heraut

Lijkt veel op Record. Heeft wat grotere, mooiere peulen. Consumptiekwaliteit ongeveer als van Record. Gevoeliger voor nachtvorst dan Record, in de Venen echter minder gevoelig voor late vorst.

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties goedgekeurd van:

Jac. v. d. Meer Dzn, Roelofarendsveen
„Nunhem”, Haalen (L.)
N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
N.V. Struik en Co, Enkhuizen
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam.

B - Morgenster — Intr.: N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg

Vrij fors gewas. Tamelijk tweepeulig. Peulen matig gebogen met spitse top, 8-10 cm lang, lichtgroen. Consumptiekwaliteit ongeveer als van Record. Oogst vroeg, productief.
Het rijpe zaad is rond, glad, geel.

O - Lentebode

De consumptiekwaliteit is beter dan van Record, de peulen worden minder snel vliezig. Is door éénpeuligheid niet erg productief en vraagt om dezelfde reden meer plukwerk dan Record.

Tamelijk weinig vertakt, lichtgroen gewas. Overwegend éénpeulig. Peulen recht met wigvormige spitse top, $\pm$ 8 cm lang, zeer lichtgroen.

Oogst vroeg.

Het rijpe zaad is matig groot, ovaalrond, glad, crème-geel.

In de praktijkproeven 1957-1958 zijn de selecties goedgekeurd van:

Fa. Koning en Vlieger, Goes en N.V. Wed. P. de Jongh, Goes.

N - Nebak - K.: Proeftuin „Hollandsch-Utrechtsch Veendistrict”, Amsterdam-Zuid. Kw.r.: 1958. Ontstaan uit een kruising van Vroege Peul met Hendrikspeul in 1943.

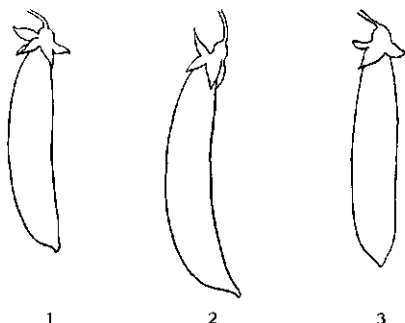
Lijkt veel op Record, de peulen zijn echter vriesloos. Een nadeel is het voorkomen van kleine blaadjes aan de stelen van de peul. Goedgekeurd in de praktijkproeven 1957-1958.

N - Venor - K.: „Nunhem”, Haalen (L.). Kw.r.: 1958. Ontstaan uit een kruising van Norrland Express met Veense in 1951.

Lichtgroen gewas met lange, weinig vertakte stengels. Overwegend tweepeulig. De peulen zijn recht, lichtgroen van kleur en hebben een stompe top.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1957-1958.

PEULEN/PLUKSLA/POSTELEIN

1 = Record 2 = Morgenster 3 = Lentebode

PLUKSLA

(*Lactuca sativa* L. var. *acephala* Alef.)

Daar de stengel gemiddeld pas 3 maanden na het zaaien gaat doorschieten, wordt de pluksla ook vaak gesneden (de eerste maal $\pm$ 50 dagen na het zaaien). De planten lopen daarna opnieuw uit en leveren na $\pm$ 25 dagen een tweede snede.

A - Australische Gele

Wit zaad. Geelgroen, fijn gekruld blad. Voor rauwe sla of stoofsla.

B - Amerikaanse Roodrand

Wit zaad. Blad roodgetint, iets gekruld, enigszins bitter. Vanwege de rode kleur bij teelt in de volle grond hoofdzakelijk voor stoofsla. De rode tint verdwijnt namelijk door het koken.

POSTELEIN

(*Portulaca oleracea* L.)

Postelein vraagt voor zijn ontwikkeling veel warmte en vocht en wordt daarom onder warm of koud glas gezaaid. Vanaf mei kan ook in de vollegrond gezaaid worden. De plantjes zijn zeer saprijk en broos, zodat zij zich niet voor lang vervoer of voor export lenen.

Men onderscheidt de groene postelein en de gele postelein. De groene wordt het meest gebruikt, daar deze sterker is dan de gele. De gele gaat bij nat weer spoedig tot rotting over.

Postelein wordt zowel voor vers gebruik als voor conserveren en voor de week geteeld.

Al naar men grove of fijne postelein wenst, zaait men dun of dik.

A - Groene Postelein

Groot, dofgroen blad. Goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden. Het meest geteelde ras.

POSTELEIN/PREI

B - Gele Postelein

Glanzend, geelgroen blad. Mals, maar zwakker dan de groene. Bij nat weer gemakkelijk rottend.

B - Breedblad gele

Stengel grover en forser, bladeren iets kleiner, maar breder dan die van de groene Postelein. Sterker dan de gele, volgens mededelingen uit de praktijk minstens even sterk als de groene. Wordt op Walcheren zowel in de volle grond als onder glas geteeld.

PREI

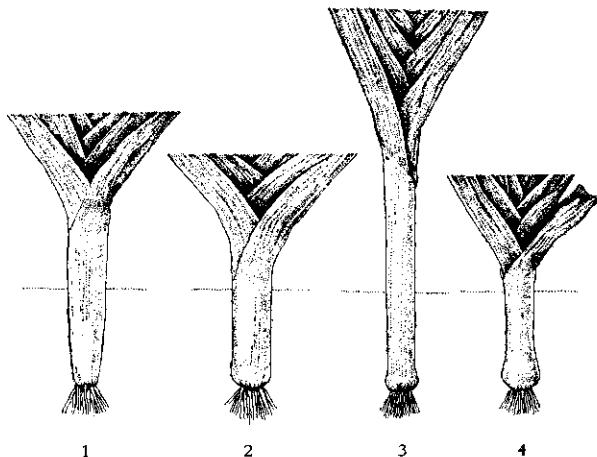
(*Allium porrum* L.)

Naar de tijd van oogsten worden de preirassen ingedeeld in herfst- en winterprei.

Herfstprei wordt in de nazomer en herfst geoogst en is niet winterhard. De echte herfststrassen worden zwaar tot zeer zwaar en zijn het mooiste van vorm, zie de figuren.

Winterprei wordt na de winter geoogst, en moet dus vóór alles goed winterhard zijn. Grote winterhardheid en zeer zware groei zijn tot nu toe niet in een ras gecombineerd. De winterpreirassen zijn dan ook minder zwaar dan de herfststrassen. Daardoor is winterprei niet geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

Teeltwijze	Ras	Keuze wordt bepaald door
Herfstteelt	Herfstpreiselecties zie blz. 83)	Opbrengst en vorm
Winterteelt	Winterpreiselecties zie blz. 83)	Winterhardheid

1 = Herfstreus zonder knobbel 2 = Iets knobbelige Herfstreus
3 = Zwitserse Reuzen 4 = Winterreus

HERFSTPREI

Door de beoordelingscommissie voor de in 1955-1956 genomen praktijkproeven *) is de herfstprei ingedeeld in selecties met een vrij korte tot matig lange stam, en in selecties met een lange stam.

Herfstpreiselecties met een vrij korte tot matig lange stam

Produktief tot zeer produktief, doch niet winterhard. Oogsten na de winter daarom riskant.

Blad grijsgroen, zeer breed en dik. Stam dik tot zeer dik en vrij kort tot matig lang; op één uitzondering na met een weinig tot matig ontwikkelde knobbel (fig. 2).

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Olifant	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Olifant	„Nunhem”, Haalen (L.)
Excelsior	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Nummer 83	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Olifant	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Herfstreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Goliath	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

De laatstgenoemde selectie valt op door zijn hoge opbrengst en is praktisch vrij van knobbel (fig. 1), in tegenstelling tot de overige rassen, die een weinig tot matig ontwikkelde knobbel hebben (fig. 2).

Herfstpreiselecties met een lange stam

Produktief, maar niet winterhard.

Blad groen, breed. Stam dik en lang, met een matig ontwikkelde knobbel.

Goedgekeurde selectie pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Maxim	N.V. C. W. Pannevis, Delft

*Ras waarover meer ervaring gewenst is***Zwitserse Reuzen**

Voor deze herfstprei met een groot eetbaar gedeelte („lang wit”) bestaat in het zuiden van ons land belangstelling.

De stam is zeer lang doch matig dik (fig. 3). Het blad is breed, licht grijsgroen en is in de late herfst snel versleten. Het ras is in 't geheel niet winterhard.

WINTERPREI

Produktie niet zo hoog als van herfstprei, waartegenover grote winterhardheid staat.

Niet geschikt om reeds in de herfst te worden geoogst.

*) Een geïllustreerd verslag zal als I.V.T.-mededeling verschijnen.

PREI/RAAPSTELLEN

Blad donkergrijsgroen, niet al te breed. Stam matig dik, kort met een uitgesproken knobbel (fig. 4).

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Siegfried Winterreuzen	„Nunhem“, Haelen (L.)
Luikse Winter DePe	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht
Winterreus	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Winterreus	Coöp. „West-Friesland“, Wijdenes

RAAPSTELLEN

Raapstelen zijn de jonge bladeren en bladstelen van consumptierapen of van Chinese kool. De eerste zijn groen, de laatste geel, althans voor zover afkomstig van de rassen Pé-Tsai en Wong-Bok. Van het ras Cantonner Witkrop zijn ze bleekgroen. Verder is de bladgroente *Namenia* in de handel. Dit is een vertegenwoordiger van *Brassica rapa*, die, dik gezaaid, raapstelen levert en dun gezaaid, na uitdunning, planten geeft, die ongeveer de grootte krijgen van een krulandijvieplant.

Alle rassen van raapstelen hebben vaak ernstig te lijden van aardvlooien. Men bestrijdt deze derhalve tijdig.

Raapstelen worden vrijwel uitsluitend onder glas geteeld, als tussenteelt of als voorteelt. De afzet op de binnenlandse markt is beperkt; wordt alleen gevraagd in perioden van schaarste aan verse groenten. Voor de binnenlandse markt moet het product fijn en mals zijn, hetgeen men bereikt door dik te zaaien.

A - *Namenia* - Intr. N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht, 1937-1938
Geschikt voor het winnen van raapstelen in het voorjaar, door betrekkelijk dik te zaaien. Echter niet te dik zaaien, daar men dan weinig gewicht krijgt en het gewas spoedig gaat rotten. Een selectie met minder diep ingesneden bladeren is als *Verbeterde Namenia* in de handel.

A - Gewone Groene

Bladeren en bladstelen van de consumptieraap. Deze zijn groen van kleur en enigszins behaard. Vaak wordt het consumptierapenras Platte Witte Mei voor Gewone Groene raapstelen geleverd.

O - Gele Malse

Jonge bladeren en bladstelen van Chinese kool. Kleur geelgroen of bleekgroen. Op vochtige gronden spoedig last van gele lobbladeren. Voor particulieren, die op gele, malse blaadjes prijs stellen.

IS U AL BEGUNSTIGER VAN HET I.V.T. ?

RABARBER

(Rheum rhabarbarum L. en Rh. rhaponticum L.)

Rabarber kan worden vermenigvuldigd door middel van zaad of door middel van het scheuren van de moederplant. Daar de rassen niet zaadvast zijn, geeft men de voorkeur aan scheuren. Men kan een moederplant daartoe in herfst of voorjaar in zoveel delen opsplitsen als er „neuzen” aanwezig zijn. Men neme hiertoe virusvrije planten, dat zijn planten waarvan de bladeren in het voorgaande voorjaar geen lichtgroene, later bruine vlekken of gaten vertoonden. Proeven genomen door het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek toonden duidelijk aan, dat deze ziekte de opbrengst sterk kan verlagen en het is bekend dat scheurlingen van zieke planten weer ziek zijn. Het I.V.T. te Wageningen is bezig een virusvrij sortiment op te bouwen. Rassen met rode, volle, ronde stelen en niet spoedig zaadstengels vormend, genieten de voorkeur.

Dwarsdoorsneden van de bladstelen

1 = Goliath 2 = Paragon 3 = Victoria 4 = Champagne Rood

A - Goliath

Voor directe consumptie en conservering. Het gebruik van dit ras neemt tegenwoordig in verschillende streken toe, omdat de kg-opbrengst hoger is dan van Paragon.

Stelen zeer dik; sterk goetvormig met brede rand; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig groen, scherpzuur door een betrekkelijk laag kalkgehalte. Vormt meestal enige zaadstengels. Is laat. Toch zeer goed bruikbaar voor forcering, omdat de stelen dan roder worden dan in de volle grond en bovendien aanmerkelijk dikker zijn dan die van Paragon.

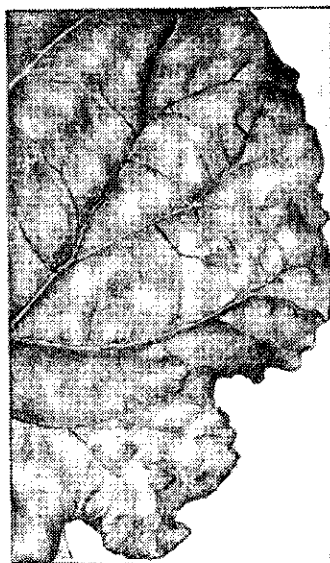
A - Paragon

Behalve voor gewone consumptie zeer geschikt voor jambereiding. Kan zeer vroeg in de zomer nogmaals geoogst worden. Is bij forcering wel vroeg maar geeft dan vaak dunne stengels. Stelen vrij dun, goetvormig, met een scherpe, opstaande rand, niet zeer lang; uitwendig groen met karmijnrood, inwendig vrijwel groen; van goede kwaliteit. Vormt vrijwel geen zaadstengels. Is vrij vroeg. Kan buiten vervroegd worden.

B - Champagne Rood

Dit ras is iets vroeger dan Paragon en kan goed getrokken worden, hoewel we de stelen graag wat dikker zouden zien.

RABARBER

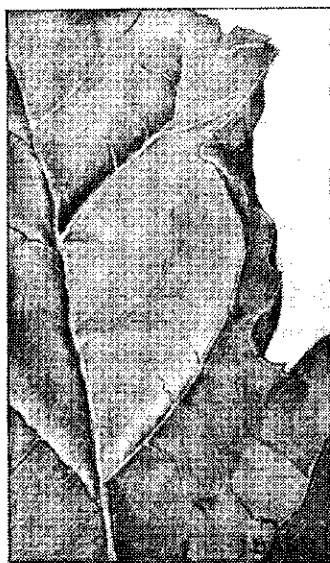
1

2

3

4

1, 2 en 3: rabarberblad, door virus aangetast. 4: gezond blad.

Stelen vrij dun, zeer zwak goetvormig tot vrijwel vlak, aan de achterzijde duidelijk geribd, niet zeer lang. Uitwendig aan de stengeltop groen, naar beneden toe helderrood wordend, inwendig rood; van zeer goede kwaliteit. Vormt soms wel enige zaadstengels.

Wordt aangetroffen in Kennemerland, maar de belangstelling voor dit ras neemt ook in andere streken toe.

B - Victoria (Queen Victoria)

Vroeg, schiet meestal door.

Stelen groen, beneden karmijnrood, inwendig groen, middelmatig dik en vrij lang.

O - Vroege Engelse

Kan zeer vroeg worden geoogst. Ook geschikt voor forcering. Stelen echter minder dik dan van Goliath. Wordt weinig meer geteeld.

Waarschijnlijk afkomstig uit Engeland. Synoniem met „Verbetterde Victoria". Stelen vrij lang, enigszins goetvormig; dun en krom, doordat de plant breed uitgroeit; kleur ongeveer als Victoria. Vormt zaadstengels.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Holsteiner Bloed - Intr.: fa. E. L. Meyn, Uetersen-Lohe (Holstein), Duitsland: vóór 1938.

Dit vrij vroege en productieve Duitse ras geeft na koken een product met een goede smaak en een fraaie rode kleur.

Stelen lang, vrij dik, iets goetvormig, geheel donkerrood met zwak geribde achterzijde. Weinig neiging tot het vormen van zaadstengels.

Timperley Early

Een zeer vroeg ras van Engelse herkomst.

Stelen lang, dik, niet goetvormig en ongeveer voor de helft rood; de achterzijde van de stelen is zwak geribd.

RADIJS

(*Raphanus sativus* L. var. *radicula* Pers.)

De vroegste radijs komt ter beschikking omstreeks maart, wanneer het tekort aan vitamine C zeer sterk wordt. Radijs is voor het helpen aanvullen van dit tekort in maart en daarna een belangrijke bron.

VROEGE RADIJS

Vroege radijs wordt vooral geteeld onder koud glas (plat glas, onderteelt in druivenkassen, tussenteelt bij bloemkool in het warenhuis, enz.) en in de vollegrond.

Van belang is in de eerste plaats de hoeveelheid loof. Dit moet niet te zwaar zijn, maar zwaar genoeg om het bossen van de radijs mogelijk te maken. De hoeveelheid loof is niet alleen afhankelijk van het ras, maar ook van de groeiomstandigheden. In de meeste gevallen komt men het best uit met rassen, die een middelzwaar loof bezitten. Alleen onder omstandigheden, die een extreem gunstige invloed op de loofgroei uitoefenen (b.v. glas op veengrond) wordt het loof van de rassen met middelmatig loof te zwaar. In die gevallen gebruikt men nog de extra kort-

RADIJS

loof typen. Deze maken dan juist genoeg loof; onder meer normale omstandigheden is het loof van deze typen te kort voor het bossen.

Verder is de gevoeligheid voor het voos-woorden van groot belang. Bij radijs, die in maart en begin april wordt geoogst, heeft men er niet veel last van. Voor deze zeer vroeg geoogste radijs is snelle groei van meer belang dan grote resistentie tegen voosheid. Maar bij radijs, die eind april-mei wordt geoogst, treedt voosheid zeer gemakkelijk op; ook nog tijdens het vervoer of tijdens het verblijf in de groentewinkel. Daarom is hiervoor resistentie tegen voosheid van meer belang dan snelle groei. Sinds A. R. Zwaan de Cherry Belle heeft gekweekt, is het niet meer nodig dat men in de grote steden eind april-mei zoveel voze radijs ontmoet, want dit ras kan een royale grootte bereiken en dan ook nog worden vervoerd zonder voos te worden. Het belang van de groeisnelheid is reeds genoemd. Verder zijn een goede vorm en een goede kleur dingen die bij de rassenkeuze een grote rol spelen.

A - Ronde Helderrode

Loof matig lang; knol bolvormig; kleur krachtig helder rood. Sommige selecties zijn snel of tamelijk snel voos; deze gebruike men uitsluitend voor zeer vroege teelt. Andere hebben wat meer loof dan de meeste selecties van dit grondras; deze zijn in de regel wat later oogstrijp en dus niet zo geschikt voor de allervroegste oogst.

Met selecties van dit ras zijn in 1957 en 1958 praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld volgt de publikatie later.

A - Ronde Scharlakenrode

Loof matig lang; knol bolvormig of afgeplat bolvormig; kleur overwegend rood met paars er in. In verscheidene selecties begint het paars meer of minder te verdwijnen en vormt de kleur reeds een overgang naar helderrood. Dit is in onderstaande tabel aangegeven met ov. Onder de goedgekeurde selecties zijn er die snel of tamelijk snel voos zijn; deze gebruike men uitsluitend voor zeer vroege teelt.

Met selecties van dit ras zijn in 1957 en 1958 praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld volgt de publikatie later.

A - Cherry Belle - K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg. Kw.r.: 1951

Bijzonder geschikt voor het leveren van een radijs, die na de oogst nog vervoer kan verdragen zonder voos te worden. Loof matig lang; knol bolvormig; kleur helder scharlakenrood, soms met iets rose. Zeer resistent tegen voosheid en barsten.

A - Ronde Rode Groot Witpunt

Speciaal de latere vollegrondselecties bezitten een grote mate van resistentie tegen voosheid.

Loof matig tot tamelijk lang; knol bolvormig; kleur bovenste deel rood, onderste deel wit.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gebruikswaarde glas open grond		Opmerkingen
Groot Witpunt	C. Arkenbout, Zwijndrecht	+	+	Al deze selecties zijn speciaal geschikt voor broei; zij worden bij gewone vollegronds- teelt snel voos.
Groot Witpunt Broei	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+	
Ronde Rode Groot Witpunt	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	+	+	
Gaudry Broei	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	+	--	
Gaudry	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	+	--	* onder- scheiden zich door een meer heldere kleur van het rood.
Halfrood Halfwit Broei	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	--	
Groot Witpunt Broei	N.V. Supergran, Overveen	+	+	
Groot Witpunt Broei *	Coöp. „West-Friesland” Wijdenes	+	+	
Zwaan's Columbia Groot Witpunt Broei *	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	+	+	
Groot Witpunt Vollegrond	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	--	+	Behoorlijk resistent tegen voos worden.
Half Rood Half Wit	P., C. en L. de Jongh, Goes	--	+	
Half Rood Half Wit Vollegrond	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	--	+	
Groot Witpunt Vollegrond	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	--	+	
Ronde Roserode Met Grote Witte Punt **	N.V. A. Zwaan Jr, Enkhuizen	--	+	Zeer resistent tegen voos worden. ** meer speciaal voor Ba- rendrecht e.o.
Zwaan's Bicolor Half Rood Half Wit Vollegrond **	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	--	+	
Groot Witpunt (Sparkler)	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg	--	+	

Legenda: + = geschikt; -- = niet geschikt.

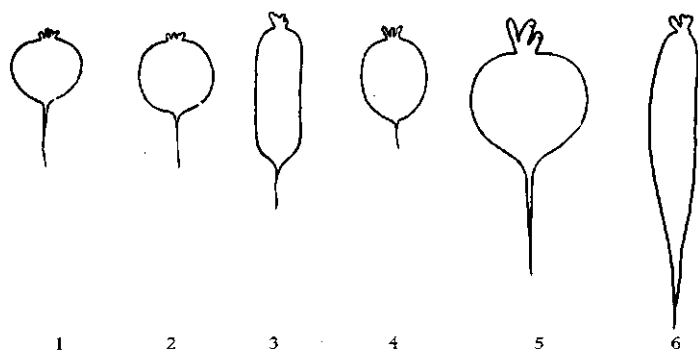
Men zie ook: „Praktijkproeven met ronde witpunt radijs 1953-1954” door O. Banga en J. L. van Bennekom. Meded. I.V.T. 76. f 0,55.

B - Ronde Scharlakenrode Extra Kortloof

Loof zeer kort, alleen onder omstandigheden die de loofgroei bijzonder sterk bevorderen (b.v. glas op venige grond) lang genoeg voor het bossen; knol bolvormig of afgeplat bolvormig; kleur overwegend rood met paars er in.

Met selecties van dit ras zijn in 1957-1958 praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld, volgt de publikatie hiervan later.

RADIJS

1 = Ronde Scharlakenrode 2 = Ronde Rode Groot Witpunt 3 = Halflange Scharlakenrode 4 = Scarlet Globe 5 = Scarlet Champion 6 = Ijskegel

B - Ronde Rode Klein Witpunt

Loof matig tot tamelijk lang; knol bolvormig; soms iets afgeplat; kleur meestal rood met iets paars en kleine witte punt. Wordt plaatselijk door tuinders gebruikt.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gebruikswaarde glas open grond	
Klein Witpunt Broei 1)	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+
Klein Witpunt Broei 2)	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes, + en Fa. Koning en Vlieger, Goes	+	—
Klein Witpunt Broei 1)	Fa. F. de Vries & Zn, Alphen a/d Rijn	+	+
Klein Witpunt Vollegr. 3)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	—	+

1) Zijn typische broeiselecties; zij worden bij vollegrondsteelt snel voos.

2) Behoorlijk resistent tegen voosheid.

3) Als typische vollegrondselectie zeer resistent tegen voosheid.

B - Ronde Rode Klein Witpunt Extra Kortloof

Loof zeer kort, alleen onder omstandigheden die de loofgroei bijzonder sterk bevorderen (b.v. glas op venige grond) lang genoeg voor het bossen; knol enigszins afgeplat bolvormig; kleur meestal rood met iets paars en kleine witte punt.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gebruikswaarde glas open grond	
Klein Witpunt Broei	Fa. Jo's Reyers, Zwijndrecht	+	—
Scarlet Gem (Klein Witpunt Broei)	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	—
Klein Witpunt Broei	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes	+	—

B - Roodkopje (Zwijndrechtse, Hoog Wit)

Loof matig lang tot fors; knol bol. tot soms iets hoog-bolvormig; kleur wit met klein rood kopje. Onder de latere vollegrondsselecties vindt men er, die een grote mate van resistentie tegen voosheid bezitten. Wordt plaatselijk door tuinders gebruikt.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1953-1954

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Gebruikswaarde glas open grond	
Groot Witpunt	Fa. Jos Huizer Azn,	+	+
Glas en Vollegrond	Rijsoord		
Half Rood Half Wit	N.V. C. W. Pannevis,	+	+
(Groot Witpunt Broei)	Delft		
Groot Witpunt Broei	N.V. Sluis en Groot,	+	+
	Enkhuizen		
Groot Witpunt Kortlof	W. de Zeeuw J.Gzn,	+	—
	Barendrecht		
Groot Witpunt Broei	N.V. Rijk Zwaan,	+	+
	Rotterdam		
Zwijndr. Groot Witpunt	Jan A. Zwaan,	—	+
	Leidschendam		
Half Rood Half Wit	N.V. Rijk Zwaan,	—	+
Vollegrond	Rotterdam		

B - Capriccio - K.: N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg. Kw.r.: aangevraagd.

Zeer geschikt voor particulieren.

Loof matig lang; knol bolvormig; kleur wit met rood kopje.

Zeer resistent tegen voosheid. Zachte smaak.

Voor dit doel goedgekeurd in de Praktijkproeven 1953-1954.

B - Halfflange Scharlakenrode

Loof kort tot vrij fors; knol halflang cylindervormig; kleur scharlakenrood.

B - Halfflange Scharlakenrode Witpunt (French Breakfast)

Loof kort tot vrij fors; knol halflang cylindervormig; kleur bovenste deel scharlakenrood, onderste deel wit.

B - Ronde Witte

Loof kort tot tamelijk kort; knol afgeplat bolvormig of bolvormig; kleur wit. Wordt bij Amsterdam geteeld, om tezamen met ronde rode radijs tot gemengd rood met witte bossen te worden gebonden.

N - Scarlet Globe

Loof matig lang tot fors; knol op lengtedoorsnee kort ovaal; kleur krachtig helder rood. Dit ras heeft in Amerika de meeste andere rassen verdrongen en is daar nu het hoofd-ras.

In Nederland is men aan de kort ovale vorm niet gewend; daarom wijst men het vooralsnog van de hand. In de Praktijkproeven 1951-1952 waren de tuinders het er echter over eens, dat het ras,

RADIJS/RAMENAS

afgezien van de ongewone vorm van de knol, een goede indruk maakte.

Met selecties van dit ras zijn in 1957 en 1958 weer praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld volgt de publikatie hiervan later.

ZOMERRADIJS

Voor de teelt in de zomer kan men in principe drie groepen van rassen gebruiken.

- a. Rassen uit de groep van de vroege radijs, welke een grote mate van resistentie tegen voosheid bezitten, zoals Cherry Belle en de late vollegrondselecties van de witpunttypen. Men zie hiervoor onder het hoofd „Vroege Radijs”.
- b. Rassen uit de groep van de zgn. Reuzen. Dit zijn langzaam groeiende rassen, die een zeer grote ronde knol vormen, welke lang kan staan zonder voos te worden. Hiervan zijn in de Praktijkproeven 1951-1952 goedgekeurd de rassen Scarlet Champion en Komeet (zie hieronder).
- c. Rassen uit de groep van de lange radijs, zoals IJskegel.

A - Scarlet Champion - K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.
Kw.r.: 1951

Loof fors; knol groot, bolvormig; kleur helder rood. Wordt niet spoedig voos.

A - Komeet - K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg

Loof tamelijk fors; knol tamelijk groot, bolvormig; kleur helder rood. Wordt niet spoedig voos.

B - IJskegel

Loof tamelijk fors; knol lang, spits toelopend; kleur wit met een weinig groen aan de kop.

RAMENAS

(*Raphanus sativus* L. var. *niger* (Mill.) Pers.)

Zomer- en herfstramenas wordt vanaf half april gezaaid en in de zomer of de herfst geoogst. Men zaait winterramenas eind juni-begin juli en rooit de knollen in de herfst, vóórdat de vorst invalt.

Zomerrassen

B - Delicatess

Loof vrij fors. Knol iets hooggrond, iets stomppuntig, wit, zeer vroeg oogstbaar.

B - Zeempjes (Fijne Vroege Gele Zomer)

Loof vrij kort. Knol matig groot, platrond, geel. Dicht bij dit ras staat de Wener Gele Zomer.

RAMENAS/RODE KOOL

B - Ronde Zwarte Zomer

Loof fors. Knol vrij groot, platrond, zwart.

B - Lange Zwarte Zomer

Loof fors. Knol vrij groot, halflang, spits toelopend, zwart.

B - Chinese Ronde Roserode

Loof vrij fors. Knol matig groot, ovaal, roserood tot karmijnrood.

B - Chinese Halflange Witte

Loof fors. Knol halflang, spits toelopend, wit.

B - Chinese Halflange Roserode

Loof vrij fors. Knol matig lang, cilindervormig, stomppuntig, donderroserood.

B - Chinese Lange Witte

Loof fors. Knol vrij lang, iets stomppuntig, wit.

B - Münchener Bier

Loof fors. Knol vrij groot, tolvormig, wit.

Winterrassen

A - Ronde Zwarte Winter

Loof fors. Knol vrij groot, rond, boven afgeplat, zwart.

A - Lange Zwarte Winter

Loof fors. Knol vrij lang, spits toelopend, zwart.

B - Erfurter Lange Witte Winter

Loof fors. Knol lang, spits toelopend, wit.

RODE KOOL

(*Brassica oleracea* L. var *rubra* DC.)

Van dit gewas wordt in sommige jaren meer dan 1500 ha geteeld, waarvan dan 70 procent in Noord-Holland. Het grootste areaal wordt ingenomen door Bewaar Rode. De oppervlakte Vroege Rode is sedert 1945 sterk achteruitgelopen en varieert de laatste jaren van 200 tot 300 ha. De oppervlakte met Herfst Rode is nog weer kleiner en varieert van 100 tot 200 ha.

Vroeg

A - Langendijker Vroege Rode

De van dit ras aanbevolen selecties variëren iets in vroegheid. Het verschil in vroegheid tussen de vroegste en de laatste selecties bedraagt ongeveer een week.

Zaai: februari onder glas. Oogst: half juli tot half augustus.

RODE KOOL

Gewicht: 2,0 tot 2,5 kg.

Geschikt voor weeuwenteelt.

Stronk kort. Blad rood met groene tint, rond, kort gesteld. Kool rond tot hoogrond, paarsrood van kleur. Blad en kool zijn met een dikke waslaag bedekt.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Vroegheid
Langend. Vroege	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen	4,8
Langend. Allervroegste	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,0
Langend. Vroege	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn	3,2
L. Allervroegste III	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	3,5
L. Allervroegste IV	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	3,8
Langend. Vroege	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	3,2
Langend. Vroege	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes	3,2
Langed. Allervroegste	Jan Wit en Zn, Broek op Langendijk	2,8
Extra Vroege Langend.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	4,3
Langend. Vroege	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3,2

Legenda: 1 = laat: 5 = vroeg

O - Zenith

Dit ras is iets later en minder productief dan Langendijker Vroege Rode en daarom voor de beroepsteelt niet aanbevelenswaardig. Door de goede smaak en kleur voor particulieren echter zeer aantrekkelijk. Helaas zijn er zeer weinig rasechte selecties in de handel.

Zaai: februari onder glas. Oogst: begin augustus.

Gewicht: 1,0—1,5 kg.

Stronk kort tot half lang. Blad donker grijsrood, zwak gebobeld met dunne waslaag. Kool rond, donderrood.

Herfst

A - Langendijker Herfstrode

De aanbevolen selecties vertonen geen belangrijke verschillen in vroegheid en opbrengst.

Zaai: februari-maart. Oogst: september tot oktober.

Stronk matig lang. Veel en groot blad met dunne waslaag. Kool groot, rond tot hoogrond, donkerrood.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1956-1957

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Langendijker Herfstrode	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langendijker Herfstrode	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Langendijker Herfstrode	Fa. Jos Reijers, Zwijndrecht
Langendijker Herfstrode	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes

Bewaarkool

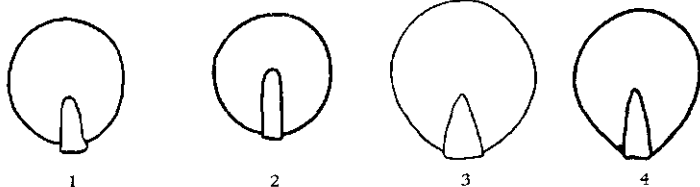
A - Langendijker Bewaarrode

Ras met zeer goede bewaareigenschappen.

Zaai: febr.—eerste helft maart. Oogst: eind oktober.

Gewicht: 2,0—3,0 kg.

RODE KOOL/SAVOOIE KOOL

1 = Langendijker Vroege Rode 2 = Zenith 3 = Langendijker Herfstrode
4 = Langendijker Bewaarrode

Stronk lang tot vrij lang. Groot tot matig groot, gesteeld blad, bij sommige selecties met gekartelde en geplooid rand. Kool rond tot omgekeerd eirond, donkerrood.

Tussen de aanbevolen selecties komen geen verschillen in bewaarbaarheid en productiviteit voor. Aan het eind van de bewaarperiode kunnen 75 tot 80 % van de kolen, die opgelegd werden nog over zijn.

Op zwaardere grond kan de productiviteit van de taaie typen vooral onder minder gunstige groeiomstandigheden wel eens te wensen overlaten.

Goedgekeurde selectie pr.pr. 1956- 1958

Aangeduid door selectiebedrijf als	Type	Selectie van
Orig. L. Bewaar „Roem van Warmenhuizen”		N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. L. Bewaar No. 58		N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. L. Bewaar „Marktwonder”		Gebrs. Broersen, Tuitjenhorn
Orig. L. Bewaar Gouden Oogst A		Gebrs. Broersen, Tuitjenhorn
Orig. L. Bewaar Gouden Oogst B		Gebrs. Broersen, Tuitjenhorn
Rode Bewaar E.T.		F. Dalstra, Luttelgeest (N.O.P.)
Orig. L. Bewaar, extra taal	iets taal	Fa. Jac. Jong, Noord Scharwoude
L. Late Bewaar		N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Legenda: L = Langendijker

SAVOOIE KOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *sabauda* (L.) Schulz)

Men onderscheidt savooie kool in gele en groene rassen. De gele zijn min of meer geelgroen van kleur en vormen een vaste ronde kool. De groene zijn overwegend groen tot zeer donkergroen gekleurd, terwijl het blad sterker gebobeld en de kool dikwijls tamelijk los van structuur is. Ook is de overgang van kool naar omblad soms zeer geleidelijk, waardoor het mogelijk wordt een deel van het omblad mede te verkopen. In het algemeen is het percentage „groen blad” dat men bij groene

SAVOOIE KOOL

savoovie kool in handen krijgt hoger dan bij enige andere sluitkoolsoort. Dit komt de voedingswaarde en de smaak zeer ten goede.

In gele savoovie kool selecteert men om deze redenen de laatste jaren sterk op een donkergroene bladkleur. Men hoopt deze te kunnen combineren met de productiviteit van deze rassen en met de geschiktheid voor bewaring. Het is daarom niet uitgesloten dat de indeling in groene en gele rassen op den duur niet houdbaar zal blijken te zijn.

Van alle sluitkoolsoorten neemt de teelt van savooviekool het kleinste areaal in. De teelt ervan is na de oorlog het meest ingekrompen. De totale oppervlakte bedraagt naar schatting ruim 500 ha. De teelt van groene savoovie neemt toe ten koste van gele savoovie.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de rassensituatie bij savoovie kool en worden tevens de bladzijden vermeld waar een uitvoerige beschrijving van de rassen is te vinden. Tussen haakjes zijn aangegeven die rassen die alleen geschikt zijn voor particulieren.

RASSENKEUZETABEL

Groene Savoovie	Vroege teelt	Vroege Groene Spitse (blz. 96) Zeer Vroege Groene (blz. 97) Advent (blz. 97) Vroege Putjes (blz. 98) (Fijne Vroege Groene blz. 98)
	Herfstteelt	Herfstgroene (blz. 98) Hammer (blz. 98) Vroege Putjes (blz. 99) Bredase Putjes (blz. 99) Late Putjes (blz. 100)
	Winterteelt	Winterkoning (blz. 100)
Gele Savoovie	Vroege teelt	Langendijker Vroege Gele (blz. 100)
	Herfstteelt	Langendijker Herfstgele (blz. 100) (Grote Gele Ronde blz. 101)
	Late teelt	Langendijker Bewaargele (blz. 101) (Bloemendaalse Gele blz. 101)

GROENE SAVOOIE KOOL

Vroeg

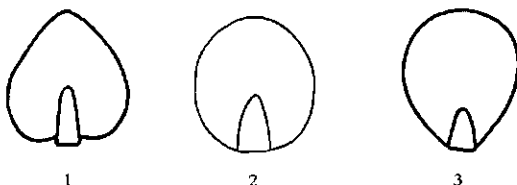
A - Vroege Groene Spitse

Zeer vroeg en productief ras. Ook geschikt voor weeuwenteelt.

Zaai: februari. Oogst: begin juli.

Gewicht: 1,0—1,5 kg.

Weinig, vrij grof gebobbeld omblad. Kool spits tot stompspits, weinig gebobbeld, groengeel.

1 = Vroege Groene Spitse 2 = Zeer Vroege Groene 3 = Advent

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Spitse Vroege	M. van Beusekom, Utrecht
Vroege Groene Spitse	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Allervroegste Groene Spitse	N.V. A. R. Zwaan, Voorburg
Allervroegste Groene Spitse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam
Vroege Groene Spitse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Zeer Vroege Groene

Dit is het vroegste ras in deze groep. De productiviteit is redelijk. Een bezwaar is echter, dat de oogstrijpe kool spoedig barst, reden waarom een spreiding van de aanvoer niet mogelijk is.

Zaai: februari. Oogst: eind juni.

Gewicht: 0,75-1,00 kg.

Zeer weinig, grof gebobbeld omblad. Kool stomp spits tot rond, zeer weinig gebobbeld, geel met iets groen.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Stam A vroeg	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Stam B vroeg	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude

B - Advent

De vroegste selecties in dit ras zijn weinig productief en barsten snel. Om deze reden werden ze in de praktijkproeven niet aanbevelenswaardig geacht.

Een latere selectie, die genoemde bezwaren niet vertoonde, werd goedgekeurd.

Zaai: augustus of februari. Oogst: begin juni tot half juli.

Gewicht: 0,5—1,5 kg.

Weinig, grof gebobbeld, donker grijs-groen omblad. Kool rond tot iets hoogronde, zeer weinig gebobbeld, matig vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Vroege Groene (Advent-type)	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude

SAVOOIE KOOL

1

2

3

4

1 = Fijne Vroege Groene 2 = Herfstgroene 3 = Hammer 4 = Vroege Putjes

B - Vroege Putjes

Voor beschrijving zie blz. 99.

O - Fijne Vroege Groene

Door zijn lage opbrengst niet voor de beroepsteelt geschikt. De goede smaak en de aantrekkelijke donkergroene kleur maken het evenwel voor de particulier zeer geschikt. Ook voor weeuwen-teelt en nateelt te gebruiken.

Een goede selectie levert de N.V. Sluis en Groot te Enkhuizen (S. & G'tjes).

Zaai: begin februari. Oogst: begin juli.

Gewicht: 1,0 tot 1,5 kg.

Fijn en sterk gebobbeld, donkergroen omblad. Kool klein, spits, matig vast, sterk gebobbeld.

Herfst

A - Herfstgroene

Ons meest geteelde groene savoie koolras. Geschikt voor vroege herfstteelt.

Zaai: half mei. Oogst: 1e helft oktober.

Gewicht: 1,0—1,4 kg.

Blad grof en sterk gebobbeld, donkergroen. Kool iets platrond, vast, donkergroen, sterk gebobbeld, aantrekkelijk van uiterlijk.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Herfstgroene	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Novum stam A	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Novum stam B	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Vroege Herfstgroene	Coöp. „West-Friesland“, Wüdenes

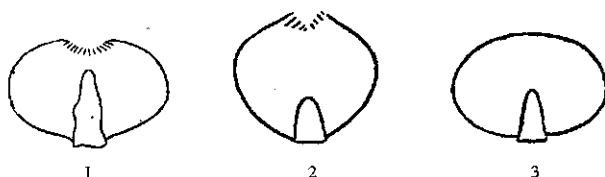
A - Hammer

Goed herfstras, waarvan de onrijpe kool behoorlijk bestand is tegen ongunstig herfstweer.

Zaai: 2e helft mei. Oogst: 1e helft november.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Vrij veel buitenblad, vrij sterk en vrij fijn gebobbeld, donkergrijsgroen. Kool enigszins platrond, vrij vast, lichtgroen tot groen, vrij glad.

1 = Bredase Putjes 2 = Late Putjes 3 = Winterkoning

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Late Herfstgroene „Record”	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Late Herfstgroene Hammertype II	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Hammer stam A	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Graham	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Hammer	„Nunhem”, Haelen (L.)
Late Herfstgroene type Hammer	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes

B - Vroege Putjes

Een ras met korte groeiperiode, geschikt voor zeer vroege teelt en herfstteelt, niet voor zomerteelt.

Zaai: februari—1e helft juni. Oogst: 2 maanden na het uitplanten. Gewicht: 0.75—1.30 kg.

Stronk kort. Weinig buitenblad, afstaand, donkergroen, vrij sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putje, platronde, vrij sterk gebobbeld, vrij vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Westlandse Vroege Groene Putjes	Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Vroege Putjeskool	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Vroege Groene Putjes	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Bredase Putjes

Verdraagt in onrijp stadium enige nachtvorst. Door de grote hoeveelheid omblad geschikt voor de drogerijen.

Zaai: februari—1e helft juni. Oogst: 3 maanden na het uitplanten. Gewicht: 1.5—2 kg.

Stronk vrij kort. Veel buitenblad, sterk afstaand, vormt enigszins een rozet, lichtgroen tot groen, sterk en matig grof gebobbeld. Kool met putje, platronde, vrij sterk gebobbeld, matig vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Bredase Putjes	„Nunhem”, Haelen (L.)
Bredase Putjes	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen

SAVOOIE KOOL

B - Late Putjes

Laat herfststras, dat in onrijp stadium enige nachtvorst verdraagt.

Zaai: mei—1e helft juni. Oogst: 3½ maand na het uitplanten.

Gewicht: 1,5—2 kg.

Stronk matig lang. Veel buitenblad, vrij sterk opgericht, groen tot donkergroen, sterk en vrij grof gebobbeld. Kool met putjes, rond tot hoogrond, matig sterk gebobbeld, matig vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Zwijndrechtse Putjes	Fa. Jos Huizer Azn, Rijnsoord
B.P. (grote put)	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Putjes	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Groene Putjes	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes
Late Groene Putjes	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Winter

B - Winterkoning

Laat en het meest winterharde groene savooiekoolras.

Zaai: 1e helft juni. Oogst: eind december—januari.

Gewicht: 1,0—1,5 kg.

Veel buitenblad, sterk en zeer fijn gebobbeld, donkergrijsgroen, met sterke wasbedekking. Kool rond, matig vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Winterfurst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Winterkoning	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Winterfurst	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Winterkoning, Late	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen
Winterfurst	Nic. Stam, Noord-Scharwoude
Winterfurst	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes

GELE SAVOOIE KOOL

Vroeg

A - Langendijker Vroege Gele

Het vroegste gele ras. Zeer productief.

Zaai: begin februari. Oogst half juli.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Stronk kort, blad opgericht, komvormig, weinig en matig fijn gebobbeld, geelgroen. Kool vast, matig groot, rond tot hoogrond.

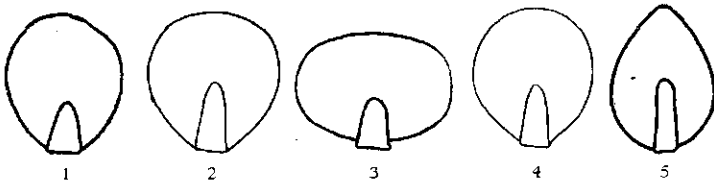
Herfst

A - Langendijker Herfstgele

Algemeen geteeld herfststras. Sommige selecties hebben een groene of grijsgroene bladkleur.

Zaai: begin maart. Oogst: eind september.

Gewicht: 2,0—3,0 kg.

1 = Langendijker Vroege Gele 2 = Langendijker Herfstgele
3 = Grote Gele Ronde 4 = Langendijker Bewaargele 5 = Bloemendaalse Gele

Stronk kort, veel en groot buitenblad dat zwak en vrij fijn gebobbeld is, geelgroen tot groen van kleur. Kool vast, rond tot hooggrond, groot.

O - Grote Gele Ronde

Plaatselijk geteeld onder de naam *Rijnsburger Grote Gele*. Door de goede smaak geschikt voor particulieren.

Stronk matig lang, veel blad, dat zwak en grof gebobbeld is, geelgroen. Kool groot, rond tot platrond, matig vast.

Laat

A - Langendijker Bewaargele

Goed bewaarras.

Zaai: 1e helft april. Oogst: 1e helft november.

Gewicht: 2,5—3,0 kg.

Stronk lang. Veel buitenblad, zwak en matig grof gebobbeld, geelgroen tot groen. Kool omgekeerd eivormig, zeer vast, geelgroen tot groen.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Langendijker Gele Bewaar	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Stam A	
Gele Bewaar	Y. Kaan en Zn, Noord-Scharwoude
Orig. Langendijker Gele	L. Kalverdijs van Rijn, Noord-Scharwoude
Bewaar	
Gele Bewaar	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Orig. Langendijker Bewaar	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes
Langendijker Bewaar	N.V. A. R. Zwaan, Voorburg

O - Bloemendaalse Gele

Dit ras is enigszins winterhard en goed van smaak. Door de lage opbrengst evenwel alleen geschikt voor particulieren.

Stronk matig lang, weinig blad, grof gebobbeld, geel van kleur; kool matig groot, eivormig, zeer los, goudgeel van kleur.

SCHORSENEER

(Scorzonera hispanica L.)

Een overjarig gewas, dat in het tweede jaar volop gaat schieten en dat als éénjarig wordt geteeld voor de wortels. Sommige planten schieten reeds in het eerste jaar. Daar de wortels na het vormen van de bloemstengel taai en droog worden, wordt er naar gestreefd, het percentage te vroege schieters door selectie zo klein mogelijk te maken. Het gewas is winterhard. Opneming van de wortels vóór de winter is niet noodzakelijk. De kleur van de huid moet zwart zijn. Om mooie lange, rechte, onvertakte wortels te kunnen vormen moet de schorseneer worden geteeld op een diep losse grond met een gunstige waterhuishouding.

Tot nu toe werden in hoofdzaak drie rassen onderscheiden, n.l. Eénjarige Nietschieters, Duplex en Russische Reuzen.

In de praktijkproeven welke in 1954-1955 werden uitgevoerd, bleek het niet mogelijk deze rassen voldoende scherp te onderscheiden. Daarom zijn hieronder alle aanbevelenswaardig bevonden selecties onder één hoofd vermeld, in alfabetische volgorde van de selectiebedrijven.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Duplex	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster
Lange Veurse	N.V. T. v. d. Beukel Azn, Monster
Duplex	J. C. de Haas van Dorsser, Rozenburg
Eénjarige Reuzen	J. C. de Haas van Dorsser, Rozenburg
Eénjarige Nietschieters	N.V. „Hem“, Hem (N.H.)
Duplex	N.V. A. Wulfse, Zwijndrecht
Duplex	Gebr. Oudijk, Waddinxveen
Duplex	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Duplex	N.V. Rood en Co, Loosduinen
Perozo Dikke Reuzen (Duplex)	N.V. P. Rood en Zn, Bovenkarspel
Eénjarige Nietschieters	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Duplex G.S., Verbeterde Eénjarige Reuzen	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Duplex	J. H. Varenkamp Jr, 's-Gravenzande
Duplex	Coöp. „West-Friesland“, Wijdenes
Eénjarige Nietschieters	Coöp. „West-Friesland“, Wijdenes
Duplex Verbeterde Reuzen, Nietschieters	N.V. A. Zwaan Jr, Enkhuizen
Duplex	N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voorburg
Duplex	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

SJALOT

(Allium ascalonicum L.)

Sjalotten worden rauw als toekruid gebruikt of ingemaakt op de wijze van zilveruitjes. In het bijzonder de partijen, die in het vroege seizoen met name van half juni tot half juli geoogst worden, vinden hun bestemming als toekruid, omdat er omstreeks dit tijdstip een tekort aan uien is. Daarom gaan dikwijls reeds begin juni de sjalotten groen gebost van de hand („sla-uitjes“). Zij brengen dan veelal een goede prijs op.

In tegenstelling met de ui wordt de sjalot niet door zaad maar door jonge bolletjes vermenigvuldigd. Dit heeft tot gevolg, dat het virus, dat de mozaiekziekte sjalotten of „krulbosjes” veroorzaakt, gemakkelijk van de zieke ouderplant op de zich vormende bolletjes (klisters) overgaat. Derhalve is het van de grootste betekenis, uitsluitend van gezonde planten de nakomelingschap voor plantgoed te bestemmen. Het is daarom noodzakelijk de plantgoedwinning te baseren op een nauwkeurige gezondheidsselectie.

Hier te lande zijn drie grondrassen van sjalotten aanwezig. Door de Stichting Nederlandse Uien-Federatie wordt het winnen van selecties uit deze grondrassen bevorderd.

Ouddorpse Bruine Sjalot

Wordt vrijwel uitsluitend geteeld in de omgeving van Ouddorp (Z.-H.). Kan vroeg geplant worden. Vroeger afrijpend dan de beide volgende rassen. Matig productief. Oogstzeker. Minder gevoelig voor valse meeldauw en waarschijnlijk eveneens voor aantasting door de zo gevreesde aaltjesziekte en de uienvlieg-made dan beide andere grondrassen.

Noordhollandse Strogele Sjalot

Wordt geteeld in Noord- en Zuid-Holland. Mag niet te vroeg worden geplant wegens gevaar van doorschieten. Fors gewas. Productief. Gevoelig voor valse meeldauw, in verband waarmee de stikstofdosering aan de lage kant moet worden gehouden.

Groningse Sjalot

Komt in eigenschappen veel overeen met de Noordhollandse Strogele. Heeft enige neiging tot vorming van losse sjalotten.

SNIJBIET

(*Beta vulgaris* L. var. *ciela* L.)

Van de snijbiet kan men op drie manieren groente verkrijgen:

- Door de planten flink uit te laten groeien, het blad af te snijden en het te ontdoen van de hoofdnerven. Het overblijvende bladmoes kan men dan als spinazie toebereiden.
- Door de bladeren in jonge toestand af te snijden, zodra zij zowat een handbreed hoog zijn, en deze in hun geheel als spinazie toe te bereiden. Dit afsnijden kan men meerdere malen achtereens herhalen, mits men rassen kiest, die er tegen bestand zijn.

Dit product is malser dan het onder a genoemd.

- Door de bladstelen en de bladnerven, al of niet gebleekt, op de wijze van asperges toe te bereiden. Hiervoor kiest men vooral rassen met brede ribben.

Behalve door particulieren wordt de snijbiet ook op kleine schaal voor de verkoop geteeld.

Bij zaai in maart in de vollegrond is ze in juni snijrijp.

Voor snijbiet mag geen suiker- of voederbietenzaad geleverd

SNIJBIET/SNIJPETERSELIE

worden. Afgezien van een aantal morfologische verschillen in het blad is een zeer kenmerkend verschil, dat snijbiet geen tot biet verdikte hoofdwortel heeft.

Rassen die herhaaldelijk gesneden kunnen worden

A - Gladde Groene Gewone

Groot, glad, groen blad; smalle, lichtgroene bladstelen.

A - Lucullus (Goudgele Gekrulde, Gekroesde Gele)

Veel door particulieren geteeld.

Groot, sterk gebobbeld, rechtopgaand blad. Vrij smalle sterk gootvormige bladstelen.

B - Gladde Gele Gewone

Lichtgroen blad.

Rassen met zware ribben

A - Gladde Groene Witribbige Zilver

Middelmatig groot, donkergroen, glad blad met helderwitte nerven. Korte, brede, helderwitte bladstelen.

B - Gekrulde Donkergroene Witribbige

Middelmatig groot, gebobbeld, donkergroen blad met witte nerven.

B - Geelbladige Witribbige

Groot, glad, geelgroen blad. Brede, witte bladstelen.

SNIJPETERSELIE

(*Petroselinum crispum* (Mill.) Airy-Shaw, syn. *P. sativum*
Hoffm.)

Snijpeterselie dient voor het kruiden van spijzen en bezit daarnaast waarde voor de opmaak van schotels.

A - Gewone Snij (Amsterdamse Snij)

Kan dikwijls gesneden worden. Goed voor de fabriek. Fors gewas met grote, gladde bladeren.

B - Fijngekrulde (Moskrul, Dwerg)

Vrij laag. Donkergroen, zeer fijn gekruld blad.

B - Fijngekrulde Donkergroene

Een abonnement op deze rassenlijst of/en die voor fruitgewassen voorkomt dat U te laat is met Uw bestelling, en ten antwoord krijgt: „uitverkocht!”

SNIJSELDERIJ

(*Apium graveolens* L.)

Snij-, struik- of bosselderij dient tot het kruiden van spijzen. De voornaamste teeltcentra zijn IJsselmonde, het Westland met de Kring, Rijnsburg, de omgeving van Amsterdam, Utrecht en Noord-Oost Groningen. Verder volgen dan nog Venlo, Breda, IJsselmuiden en enige andere plaatsen.

A - Amsterdamse Fijne Donkergroene

Speciaal voor de teelt onder glas. Bij Amsterdam geteeld in de bakken, waarin komkommers hebben gestaan. Gedrongen groei. Donkergroen, fijn, aromatisch blad. De bladstelen zijn zeer fijn en ontwikkelen zich bij dit ras in zeer groot aantal. De plant schiet niet spoedig door.

A - Westlandse Fijne

Matig hoog wordend met een groot aantal bladeren. Bladeren fijn, hoewel iets grover dan van de Amsterdamse Fijne Donkergroene.

A - Gewone Snij (Lange Bos, Grove Struik)

Voor voorjaarsteelt in de vollegrond, speciaal voor de drogerij. Forse groeiwijze, grof van steel en blad. Niet zoveel bladstelen per plant als bij Amsterdamse Fijne Donkergroene. Grote opbrengst.

B - Zwolse Krul

Wordt bij Zwolle onder glas en in de vollegrond geteeld. De bladeren zijn zeer fijn en diep ingesneden, zodat ze pluimvormig lijken. Zeer aromatisch. Tamelijk winterhard.

B - Holpijp of Weeuwenselderij

Een fors, grof groeiend ras, dat vrij winterhard is en in België veel gevraagd wordt.

SPINAZIE

(*Spinacia oleracea* L.)

Spinazie kan het gehele jaar door geteeld worden, maar is in hoofdzaak een groente voor het gebruik in het voorjaar en in de herfst. De teelt vindt voornamelijk plaats in de winter- en vroege voorjaarsmaanden en verder in nazomer en herfst. Bij de glasteelten in de herfst, winter en vroeg voorjaar wordt als regel geen gebruik van verwarming gemaakt. De vollegronds-winterteelt is van weinig belang.

Rassen voor de glasteelt moeten een goede groei bij korte dagen vertonen. Vollegronds-rassen voor de zomerteelt mogen niet snel schieten bij lange dagen. Deze rassen groeien bij korte dagen

SPINAZIE

traag en zijn dan niet bruikbaar.

Vollegrondsrassen voor voorjaars- en herfstteelt vormen een overgang tussen de glas- en de zomerrassen.

In verschillende groepen komen naast scherp-, ook rondzadige rassen voor. De mening, dat goede groei bij korte dagen alleen bij scherpzadige spinazie voorkomt is beslist onjuist. Van Cavallius is een scherp- en een rondzadig ras bekend, die beide in het warenhuis uitstekend groeien. Rond zaad verdiend de voorkeur, want scherpzaad is zeer onaangenaam voor de consument doordat steeds een gedeelte van het zaad in de gekookte spinazie terecht komt. De verwerkende industrie, die bijna de helft van de totale spinazieproductie inblijkt, verwerkt dan ook bij voorkeur rondzadige rassen, zoals Viroflay en Viking.

Ziekten spelen een grote rol bij de spinazieteel. De meest bekende zijn wolf, mozaïek en de bietevlieg.

Wolf wordt veroorzaakt door een schimmel, *Peronospora spinaciae*. De aantasting vindt vooral plaats in herfst, winter en voorjaar, zowel in de vollegrond als onder glas.

Bij vochtig en matig warm weer kan wolf een ware ramp worden. De beste bestrijding is het gebruik van onvatbare rassen. In Amerika beschikt men er reeds over (b.v. Califlay, zie blz. 110). Het eerste Nederlandse wolfresistente ras is kortgeleden onder de naam „Proloog” in de handel gebracht (zie blz. 108). Mozaïek is een virusziekte. De veroorzaker is *Cucumis virus no. 1*, dat ook augurken aantast. Deze ziekte kan in de maanden juni, juli, augustus en september hele velden verloren doen gaan. Amerika beschikt reeds jaren over onvatbare rassen, die echter kroesbladig zijn. Aan het kweken van gladbladige, voor mozaïek onvatbare zomerspinazie wordt in Nederland gewerkt.

Voor de bietevlieg zijn alle rassen vatbaar. Men is dus aangevozen op chemische bestrijding van deze onsmakelijke en daardoor zeer nadelige plaag.

Samenvattend kan worden geconstateerd, dat de rassenkeuze bij spinazie bepaald wordt door de groeieigenschappen (goede groei bij korte dagen, schieten bij lange dagen e.d.), de zaadvorm (scherp of rond), terwijl onvatbaarheid voor ziekten, speciaal wolf, binnenkort doorslaggevend wordt. Verder zijn van belang bladgrootte, bladkleur, bladstand en de lengte van de steel, en voor de winterteelten onder glas en in de vollegrond geringe vorstgevoeligheid.

GLASTEELT

A - Breedblad Scherpzaad Zomer

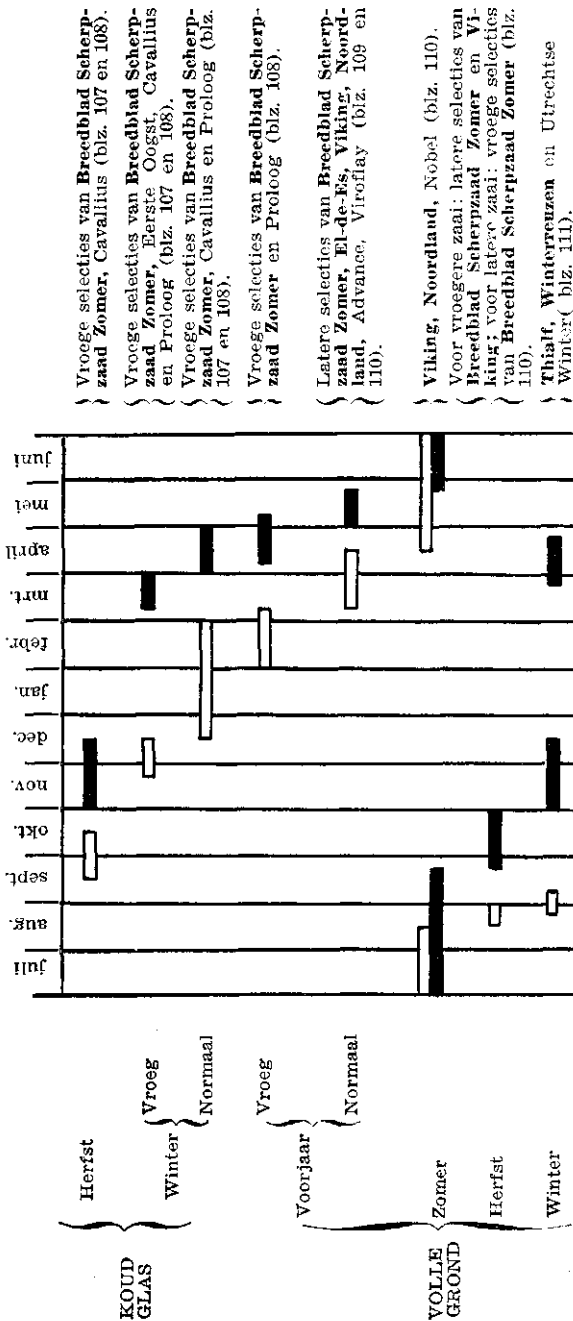
Geschikt voor alle teelten, zowel in de volle grond als onder glas, met uitzondering van de zomerteelt en de winterteelt in de vollegrond. Wordt in Nederland dan ook zeer veel geteeld.

Groeit, ook bij korte dagen, vrij snel.

Blad vrij groot en vrij breed, met matig spitse top; glad, heldergroen. Schiet in de zomer spoedig door. Zaad scherp.

In dit grondras wordt een type aangeboden met smalle, vrij lange bladeren, die rechtop staan en van vrij lange bladstelen zijn voorzien. Hier-

RASSENKEUZETABEL

SPINAZIE

door is dit type gemakkelijk te snijden. Het schiet snel en is iets vroeger. Plaatselijk wordt er de naam *Ezelsoren* aan gegeven.

De zgn. *Eerste Oogst* is afgeleid van de *Ezelsoren*. *Eerste Oogst* is zeer aantrekkelijk voor de glasteelt door snelle groei tijdens de wintermaanden en uitstekende kouderesistentie. Het blad is breder dan van *Ezelsoren*. In dit ras kwamen de laatste jaren te snel schietende planten voor.

Uit het grondras *Breedblad Scherpzaad Zomer* zijn ook latere selecties gewonnen. Deze zijn vooral geschikt voor de normale voorjaarsteelt en de vroeggezaaide herfstteelt en minder voor de glasteelt. De groei bij korte dagen is namelijk minder snel waartegenover staat dat het blad donkerder en forser is, het gewas gelijkmatiger en het schieten minder snel plaatsvindt. Deze latere selecties worden genoemd onder de normale voorjaars-teelt in de volle grond.

B - Cavallius Scherpzaad — K.: Ohlsens-Enke, Kopenhagen.
Intr.: 1947.

Bruikbaar voor de teelt in kassen en warenhuizen, mits gezaaid eind november — half december en mits men de temperatuur enigszins in de hand kan houden. Kan men dit laatste niet, dan is *Cavallius* wegens zijn vorstgevoeligheid af te raden. Verder is *Cavallius* bruikbaar voor de herfstteelt onder glas, gezaaid vanaf half september. Minder geschikt voor de teelt in bakken.

Het ras groeit bij korte dagen sneller dan alle andere rassen. Blad lang, vrij smal, opvallend scherp gepunt en dun; geelgroen van kleur met vrij lange bladsteel en steile stand. Schiet bij lange dagen snel door, terwijl van de grote groeikracht dan niets blijkt. Zaad scherp.

B - Cavallius Rondzaad — K.: Ohlsens-Enke, Kopenhagen.
Kw.r.: aangevraagd.

Een rondzadige selectie uit het voorgaande ras. Behalve het verschil in zaadvorm vrijwel gelijk daaraan. Door het ronde zaad aantrekkelijker.

B - Proloog (Wolfresistent, rond zaad) — K.: Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1958.

Bruikbaar voor de teelt in bakken, kassen en warenhuizen. Be-proevenswaardig voor de vroege voorjaarsteelt en de herfstteelt buiten. Onvatbaar voor wolf. Beter bestand tegen koude dan *Cavallius*, maar minder dan *Eerste Oogst*. Krijgt in doorge-schoten stadium geen zgn. stuivers (bladarme mannelijke plan-ten) wat voor de fabrieksteelt een voordeel kan zijn. Niet bruik-baar voor zomerteelt in de volle grond.

Groeikracht bij korte dagen onder glas goed, ongeveer als van *Cavallius*. Het blad is donkergroen en breder met minder spitse top, minder opgerichte stand en kortere bladsteel dan *Cavallius*. Schiet vrij snel; zaad rond.

VROEGE VOORJAARSTEELT IN DE VOLLEGROND

A - Breedblad Scherpzaad Zomer en zijn selecties zoals *Heraut*, *Preferent* en *Vroeg Reuzenblad*.

NORMALE VOORJAARSTEELT IN DE VOLLEGROND

A - Breedblad Scherpzaad Zomer met de wat minder snel doorschietende, donkerbladige selecties.

Hiervan kunnen worden genoemd:

Verbeterde Breedblad Scherpzaad Zomer — N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen
Vroeg Reuzenblad — N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda
Hollandia — N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda. Blad donkergroen, vlezig en groot. Ook bruikbaar voor pikspinazie.

A - Viking (Noorman)

Wordt veel voor de conservenfabriek (inblikken) geteeld. Groeit minder snel dan Breedblad Scherpzaad Zomer en El-de-Es, maar levert een zeer goede kwaliteit.

Blad donkergroen.

Schiet zeer laat door.

Zaad rond.

Volledige beschrijving onder „Zomerteelt” (blz. 110).

A - Noordland

Hiervoor geldt dezelfde opmerking als voor Viking.

A - El-de-Es — K.: N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda.

Grote, normaal groene bladeren.

Schiet vrij laat door.

Zaad scherp.

A - Advance — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zoon, Voorburg.
 Kw.r.: 1951.

Dit ras kan aangeraden worden ter vervanging van het donkergroene type van Amsterdams Reuzenblad. Groeit in het latere voorjaar vrij snel.

Scherpzadige selectie uit Noordland.

Blad groot, donkergroen.

Schiet laat door.

A - Nobel

Groeit wat minder snel dan Breedblad Scherpzaad Zomer en El-de-Es.

Levert echter een goede kwaliteit en schiet laat door.

Zaad rond.

Voor beschrijving zie onder zomerteelt (blz. 110).

B - Amsterdams Reuzenblad — Intr.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. 1886.

Zaad matig scherp. Blad groot, rond, glad en donkergroen.

Is vrij laat en schiet niet gauw door.

Opgemerkt dient te worden, dat naast dit type van Sluis en Groot, door sommige firma's onder de naam Amsterdams Reuzenblad gewone selecties uit Breedblad Scherpzaad Zomer in de handel worden gebracht. Hierdoor is nogal enige verwarring rond dit ras ontstaan.

SPINAZIE

B - Viroflay

Dit ras heeft als voordeel boven Breedblad Scherpzaad Zomer rondzadigheid.
Groeit vrij snel.
Oud Frans ras.
Blad vrij groot, matig dik, glanzend, heldergroen.
Schiet snel door.
Zaad rond.

Rassen, waarover meer ervaring gewenst is.

Califlay - K.: P. G. Smith en M. B. Zahara te Davis, Californië,
Ver. St. v. Amerika. Intr.: 1957.

Dit ras is onvatbaar voor wolf en gladbladig. Het is een donker Viroflay type dat snel schiet en onder Nederlandse omstandigheden zowel onder glas als in de vroege vollegrondsteelten niet zeer produktief leek. Het zaad is rond.

ZOMERTEELT

A - Viking (Noorman) — K.: N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen.
Intr.: 1932.

Speciaal geschikt voor zomerteelt, en ook voor de teelten in het voorjaar, maar is dan enkele dagen later oogstrijp dan de snelgroeïende rassen. Niet geschikt voor herfst- en winterteelt, mogelijk wel voor zeer vroege herstteelt.
Blad zeer groot, breed eirond, dik, glad, zeer donkergroen, zacht en vlezig. Schiet zeer laat door.
Zaad rond.

A - Noordland — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zoon, Voorburg.
Intr.: 1934.

Selectie uit de Nobel.
Komt de Viking nabij.
Schiet zeer laat door.
Zaad rond.

A - Nobel (Gaudflay, Supra, Mammouth) — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zoon, Voorburg. Intr.: 1926

Te gebruiken voor hetzelfde doel als Viking en Noordland, wegens het lichter gekleurde blad echter minder geliefd.
Groeit snel.
Gekweekt uit een éénhuizige plant van de Gaudry.
Blad zeer groot, dik, glad, heldergroen, zacht en vlezig.
Niet spoedig doorschietend.
Zaad rond.

HERFSTTEELT IN DE VOLLEGROND (zaai na half augustus)

A - Breedblad Scherpzaad Zomer en de selecties hieruit, d.w.z. latere selecties voor vroege zaai en vroege selecties voor late zaai. Voor beschrijving zie men onder „Glasteelt” (blz. 106).

B - Viking

Voor vroege zaai. Voor beschrijving zie men bovenaan deze bladzijde.

WINTERSPINAZIE IN DE VOLLEGROND

Deze teelt is in Nederland niet erg verbreid. De zeer strenge winters van de laatste jaren verschaften de mogelijkheid, om verscheidene winterspinazierassen op hun winterhardheid en hervatten van de groei in het voorjaar te testen.

Na de winter kwam het eerst naar voren het ras Thialf, welk ras het meest winterhard bleek. Direct daarop volgde Winterreuzen en daarna Utrechtse Winter.

Opgemerkt dient nog te worden, dat ook de zomerspinazie Nobel zeer goed door deze strenge winter kwam.

B - Thialf — K.: Rijk Zwaan, Rotterdam

Goede herstelkracht na de winter.

Selectie uit de Utrechtse Winter.

Blad lichtgroen, opgericht, fors, enigszins pijlvormig en weinig ingesneden. Bladsteel vrij lang.

Zaad rond.

B - Winterreuzen (Géant d'Hiver, Spica)

Intr.: 1927 onder de naam Géant d'Hiver door Vilmorin-Andrieux, Parijs.

Goede herstelkracht na de winter.

Blad normaalgroen, opgericht, fors, enigszins pijlvormig. Bladsteel lang.

Zaad rond.

B - Utrechtse Winter

Matige herstelkracht na de winter, maar goed bestand tegen ongunstige weersomstandigheden.

Oud ras, dat bij Utrecht nog steeds geteeld wordt.

Blad lichtgroen, afstaand, vrij smal en gelobd, niet fraai van vorm. Bladsteel lang.

SPRUITKOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *gemmifera* (DC.) Schulz)

Het areaal dat door spruitkool wordt ingenomen bedraagt meer dan 3000 ha. Het grootste deel hiervan vinden we in Zuid-Holland; maar ook in Noord-Holland, Noord-Brabant en Groningen komen aanzienlijke oppervlakten voor.

De totale omzet van spruitkool bedraagt in sommige jaren meer dan 10 miljoen gulden en evenaart daarmee de totale financiële opbrengst van alle sluitkool samen.

Spruitkoolrassen kan men onderscheiden in vroege en late. De vroege worden in hoofdzaak geteeld rond Breda; de oogst begint in oktober en is voor de winter afgelopen. Van de late rassen begint de oogst in de tweede helft van november en gaat door tot in februari.

Spruiten moeten aan de volgende eisen voldoen: ze moeten hard, rond, vast, glad en goed gesloten zijn. Verder moeten ze niet te dicht tegen elkaar aan de stronk geplaatst zijn, dit geeft kans op rotting en bemoeilijkt het plukken. Voor de late rassen is

SPRUITKOOL

winterhardheid een zeer gewenste eigenschap, terwijl de conserverenindustrie graag een donkergroene spruit ziet. De kwaliteit van de spruiten is overigens, behalve van erfelijke aanleg, in sterke mate afhankelijk van weersomstandigheden, zaaitijd, bodem en bemesting.

A - Roodnerf

Binnen dit ras kunnen de volgende typen worden onderscheiden:

1. **Roodnerf.** Hiertoe behoren de aanbevolen selecties: **Huizer, Roodnerf „Victoria”, Roodnerf en Noordster.** Het zijn overwegend late, behoorlijk winterharde selecties.
2. **Roem van Barendrecht.** Dit is een vroege, matig winterharde selectie met korte bladsteel.
3. **Roem van Castricum.** Is evenals **Middelvroeg Halfhoge Kennemer** ongeveer even vroeg als de voorgaande, en onderscheidt verder zich van Roodnerf door de zeer lange bladsteel en het kleine komvormige blad. Redelijk winterhard.

Blad groot, vlak, niet gebobbeld, donker grijsgroen. Bladsteel lang, evenals de hoofdnerf paars aangelopen. Spruit vast, omgekeerd eivormig, groen tot donkergroen.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1950-1951

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Selectie Huizer	Fa. Jos Huizer Azn., Rijnsoord
Roodnerf „Victoria”	Gebr. P., C. & L. de Jongh, Goes
Roem van Castricum	J. Nuyens Mzn., Limmen
Roodnerf	N.V. C. W. Pannevis, Delft
Noordster	J. Scholtens, Eenrum
Middelvroeg Halfhoge	
Kennemer	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam
Roem van Barendrecht	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

A - Lierse

Vele als Lierse, Gekruiste Lierse of Westlandse geleverde selecties zijn sterk vermengd met Roodnerf en hiervan niet of moeilijk te onderscheiden.

De enige in dit ras goedgekeurde selectie is vroeg en redelijk winterhard.

Blad groot, vrijwel vlak, enigszins gebobbeld, spruit matig vast, vrij groot, omgekeerd eivormig soms lang ovaal.

Goedgekeurde selectie pr.pr. 1950-1951

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Gekruiste Lierse	N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht

B - Beemster

Van dit ras zijn verschillende, vaak vrij sterk uiteenlopende selecties in omloop.

De meeste selecties zijn hoog, met grote bladeren, die vrijwel vlak en glad zijn. De spruit is vast, vrij groot en normaalgroen.

B - Bredase

Dit is een vroeg ras, dat vooral veel geteeld wordt in de omgeving van Breda. De lichtgroene kleur is voor de conservenindustrie een bezwaar, er wordt daarom momenteel geselecteerd in de richting van een donkerder kleur.

Blad vrij groot, iets komvormig, enigszins gebobbeld, lichtgroen. Bladsteel lang, Spruit vast, matig groot, bleekgroen, omgekeerd eivormig.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1950-1951

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Bredase Bredase	Fa. J. Hoozemans-Oomen, Breda „Nunhem“, Haalen (L.)

O - Vroege Dwerg

Dit is een laag en snelgroeiend ras, dat geschikt is voor nateelt. Kan tot begin augustus worden geplant en levert dan laat in de herfst nog een goede opbrengst. Bij normale teelt kan reeds begin september worden geplukt.

In dit ras kunnen genoemd worden de selecties *Early Morn* van de N.V. A. R. Zwaan te Voorburg en *Vroege Zuiltjes* van „Nunhem“ te Haalen (L.).

Voor uitvoeriger beschrijving zie men Mededeling no 58 van het I.V.T. „Practijkproeven met Spruitkool 1950-1951“ door J. R. Jensma en A. Kraai. f 0.85.

TABAK

(*Nicotiana tabacum* L.)

Tabak behoort tot de familie der Solanaceae. In Nederland verbouwt men sigaren-(omblad) en pruimtabak (spindek). De mogelijkheden van de verbouw van grootbladige cigarettentabak (Virginia) zijn in onderzoek.

Sigarentabak

Bij de teelt van sigarentabak staat ons voornamelijk het verkrijgen van omblad voor ogen; het hiervoor geschikte ras kan in de oogstamenstelling, al naar de omstandigheden, een meer of minder groot percentage hieraan opleveren, terwijl de rest van de oogst, al naar de hoedanigheid, geschikt is als sigarenbinnengoed of rooktabak (pijptabak) en spindek.

A - Mont Calme Brun

Geïmporteerd uit Zwitserland. Een zaadvast kruisingsproduct tussen de vroegere Amersfoorter (Maryland-type) en White Burley. Vroegrijp type, vrij dunne hoofdnerf, blad kleurt mooi op, soms iets te kleurig, goed aroma, weinig gevoelig voor ratelziekte en Thielavia. Goede opbrengst. Moet tegen rijp aan geplukt worden. Meest geschikte gronden: leemhoudende zandgronden tot lichte kleigronden.

TABAK/TOMAAAT

Rassen waarover meer ervaring gewenst is.

Met het doel de kwaliteit van de binnenlandse sigarentabak te verbeteren worden steeds nieuwe rassen geïmporteerd, die met het standaardras Mont Calme Brun worden vergeleken. Op deze wijze zijn 2 Duitse rassen naar voren gekomen, die de afgelopen jaren veelbelovend leken. Het zijn de rassen Forchheim stam 10 en stam 12. Stam 10 levert een zeer goede tabak, maar bleek dit jaar ratelgevoelig te zijn. Stam 12 is goed, zelfs licht aromatisch, maar ook ratelgevoelig. Getracht zal worden bij deze goede sigarentabakken ratelresistentie in te kruisen.

Sigarettentabak

Door kruising en selectie wordt getracht een grootbladige sigarettentabak te kweken, die voor de verbouw onder Nederlandse omstandigheden geschikt is. In verband hiermede wordt gestreefd naar het inkruisen van „snelle jeugdgroei” in het Virginia type, waardoor de oogstzekerheid verhoogd wordt, en naar het inkruisen van Y-virusresistentie. Dit laatste heeft reeds tot praktische, positieve resultaten geleid.

Neutrale tabakken

Voor de fabricage van kerftabak en sigarettentabak worden ook neutrale tabakken gebruikt. Het belangrijkste ras is Burley. Getracht wordt bij Burley Thielavia-, bladvuur- en mozaiekvirusresistentie in te kruisen. Geniteurs zijn hiervoor aanwezig.

Pruimtabak

Als pruimtabak geschikt voor spindekmetaal, kunnen de rassen Mont Calme Brun en Maas en Waalse, bij een geëigende bemesting en op daarvoor geschikte grond, een voor dit doel bruikbaar product leveren. Onder hiervoor gunstige omstandigheden kunnen zand- en aardgoed materiaal leveren geschikt voor sigarenomblad en binnengoed, alsmede voor de kerf.

A - Mont Calme Brun

Zie voor beschrijving onder sigarentabak. Het meest geschikt is lichte tot middelzware klei.

B - Maas en Waalse (Slits No. 25)

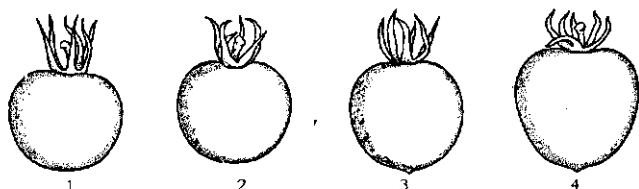
Een selectie van de tabaksteler G. Jansen te Boven-Leeuwen uit een oud landras. Laatrijp type, matig dun blad, vrij dikke hoofdnerv, droogt lastig op. Gevoelig voor ratelziekte en Thielavia. Neutraal van aroma, forse groei met flinke opbrengst. Moet tegen rijp aan geplukt worden. Zavelachtige tot lichte kleigronden zijn het meest geschikt.

TOMAAAT

(Solanum lycopersicum L. = Lycopersicum esculentum Mill.)

Tomaten worden geteeld in gestookte warenhuizen en kassen, in ongestookte (koude) warenhuizen en kassen en in de vollegrond.

Bij de tomatenteelt onder glas wordt tegenwoordig algemeen

1 = Ailsa Craig 2 = Moneymaker 3 = Robar 4 = Renova

grondontsmetting toegepast. Hierdoor kan men thans de minder grove rassen blijven telen op bedrijven waar dit vroeger niet meer mogelijk was.

Voor de stookteelt worden vrijwel uitsluitend Ailsa Craigselecties en Moneymakerselecties gebruikt.

Bij de koude teelt is Moneymaker verreweg het meest geteelde ras, gevolgd door de goede Ailsa Craigselecties. Op beperkte schaal worden o.a. Unic, Robar en Renova gebruikt. Voor de vollegrondsteelt is Moneymaker het meest geschikt.

Van de meeste tomatenrassen bestaan verschillende selecties.

KASTOMAAT

A - Ailsa Craig

Gewas fors. Vrucht 2- en 3-hokkig. Tussen de Ailsa Craigselecties die met diverse namen worden aangeduid (o.a. Glorie, Cromco, Kromkamp) bestaan verschillen in vroegheid, vruchtvorm en vruchtgrootte; de vruchten zijn in het algemeen matig gevoelig voor wankleuring en geelkragen, zeer gevoelig voor bladvlekkenziekte.

A - Moneymaker

Gewas fors. Onrijpe vruchten geelachtiggroen zonder donker-groene basis. Vruchten ongeveer even grof als van de Ailsa Craigselecties. Geelkragen kunnen voorkomen, maar zijn uitwendig niet zichtbaar; voor wankleuring minstens even gevoelig als Ailsa Craig. Bij te forse groei spoedig last van holle en wankleurige vruchten. Zeer gevoelig voor bladvlekkenziekte; vertoont gauw Mg-gebreksverschijnselen. De afrijping verloopt trager dan bij Ailsa Craig.

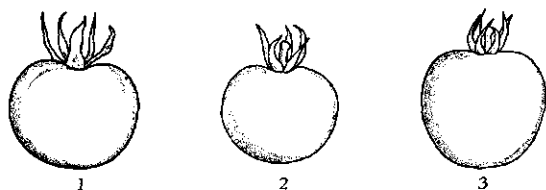
B - Robar — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Gelijkt veel op Renova, rijpt iets later dan Ailsa Craig. Gewas wat minder fors dan van Renova, vruchten iets minder grof en wat mooier van vorm. De zetting aan de bovenste trossen kan bij minder goede groei te wensen over laten. Minder gevoelig voor bladvlekkenziekte dan Ailsa Craig.

B - Renova — K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r.: 1950

Gewas fors. Vruchten 2- en 3-hokkig, grof, hooggrond. Tamelijk gevoelig voor wankleuring en geelkragen. Minder gevoelig voor bladvlekkenziekte dan Ailsa Craig. Rijpt iets later dan Ailsa Craig.

TOMAAAT

1 = Unic 2 = Gouden Ster 3 = Growers Pride

B - Unic — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk

Een F₁. Gewas fors, gedrongen. Vruchten overwegend 3-hokkig, vlezig, ongeveer rond, weinig bonken, matig stevig, bij wat we-
lige groei tamelijk zacht. Tamelijk gevoelig voor wankleuring
en geelkragen. Rijpt vroeger dan Tuckqueen.

B - Gouden Ster — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk

Een F₁. Gewas slechts matig fors. Onrijpe vruchten geelachtig
groen zonder donkergroene basis. Vruchten overwegend 2- en
3-hokkig, ongeveer even grof als van Moneymaker, gering per-
centage bonken; bij onvoldoende groei blijven de vruchten te fijn.
Gevoeligheid voor geelkragen en wankleuring als van Money-
maker. Rijpt vroeger.

O - Growers Pride — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk

Een F₁. Gewas tamelijk fors. Vruchten overwegend 2- en 3-hok-
kig, ongeveer even grof als van Renova, gering percentage bon-
ken. Tamelijk gevoelig voor wankleuring en geelkragen. Minder
gevoelig voor bladvlekkenziekte dan Ailsa Craig. Rijpt ongeveer
even vroeg als Ailsa Craig.

O - Hollands Glorie No. 8 — Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen.
Gewas fors en gedrongen. Vruchten 2- en 3-hokkig, grof, hoog-
rond. Rijpt zeer laat.

Rassen waarover meer ervaring gewenst is.

Florisant — K.: J. Bruinsma, Naaldwijk

Een F₁. Gewas tamelijk fors. Vruchten 2- en 3-hokkig, rond. Productief,
rijpt vroeger dan Ailsa Craig.

VOLLEGRONDSTOMAAAT

De teelt van vollegrondstomaten is van veel minder belang dan
die van kastomaten. Toch worden, vooral in Zeeland, rondom
Zwolle, Utrecht, Vleuten en Groningen, nog vrij veel vollegronds-
tomaten geteeld. Het meest geschikt voor dit doel is Money-
maker. Er worden thans proeven genomen met vroegerrijpende
F₁'s.

In het algemeen zullen in een jaar met een droge, warme zomer
de meeste rassen vrij goed voldoen. In natte zomers kan de teelt
van al deze rassen vaak geheel mislukken.

TUINBOON

(Vicia faba L.)

Tuinbonen worden volvelds geteeld of als windkering in combinatie met teerdere gewassen. Dikwijls worden tuinbonen onder platglas gezaaid, om later in de vollegrond te worden uitgeplant. De hoge rassen worden verreweg het meest geteeld. Tuinbonen worden geteeld voor vers gebruik en conserveren.

Bij de Praktijkproeven Tuinbonen 1955-1956 werd een aantal selecties en rassen van hoge tuinbonen beproefd. De namen van de goedgekeurde inzendingen worden hieronder vermeld. In mededeling nr 104 van het I.V.T. (prijs f 0.40) worden de goedgekeurde selecties uitvoerig besproken.

Vroege tuinbonen

A - Con Amore — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg.
Kw.r.: 1952. Ontstaan uit een kruising van Express met Vroege Brede Witkiem.

Gewas als Witkiem, doch minder stevig. Peul wat smaller dan Witkiem met toegespitste top, 15-18 cm lang met 3-5 bonen. Vroeg.

Zaad ovaal, crème-wit met witte navel.

Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

A - Vroege Witkiem

Gewas iets lager dan Witkiem, stevig. Peul breed Witkiem type, 16-18 cm lang met 3-4 grote bonen. Vroeg.

Zaad grijswit met witte navel.

In de praktijkproeven 1955-1956 zijn de selecties goedgekeurd van:

Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht
P. Pik, Hoorn	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg

B - Allervroegste Fijnzadige

Gedrongen, 80-100 cm hoog, fijn gewas. Bontbloeiend. Peulen dikwijls in paren zittend, 14-16 cm lang, vrij smal tot matig breed, met 4-5 kleine bonen. Vroeg.

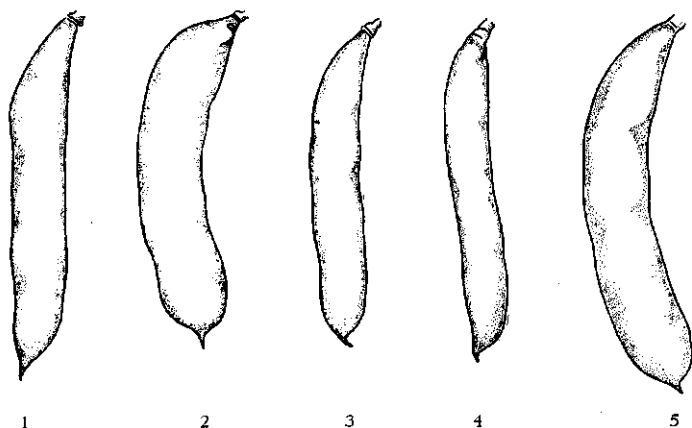
Zaad grijswit met witte navel.

Geschikt voor vroege en zeer vroege teelt.

In de praktijkproeven 1955-1956 zijn de selecties goedgekeurd van:

Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	
„Nunhem“, Haelen (L.)	Iets grover type
N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	Iets langer type
N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	
Fa. F. de Vries & Zn, Alphen a.d. Rijn	

TUINBOON

1 = Con Amore 2 = Vroege Witkiem 3 = Allervroegste Fijnzadige 4 = Trio
5 = No 123

B - Trio — K.: N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg. Kw.r.: 1952.
Selectie uit Express.

Een type Allervroegste Fijnzadige met wat forsere, langere (17-18 cm) peulen en iets grover, weinig uitgestoeld gewas. Matig produktief. Vroeg.
Goedgekeurd in de praktijkproeven 1955-1956.

N - No. 123 (voorlopige aanduiding) K.: N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam. Kw.r. aangevraagd. Ontstaan door selectie uit Witkiem Vroege Lange Brede.

Zeer vroeg. Kan vrijwel in één keer geoogst worden. Speciaal geschikt voor combinatieteelt.

Gewas lager dan Witkiem, stevig. Zeer grove, weinig gebogen Witkiempeulen, 18-22 cm lang met meestal 4 grote bonen.
Goedgekeurd in de Praktijkproeven 1955-1956.

Middelvroegse tuinbonen.

A - Verbeterde Witkiem

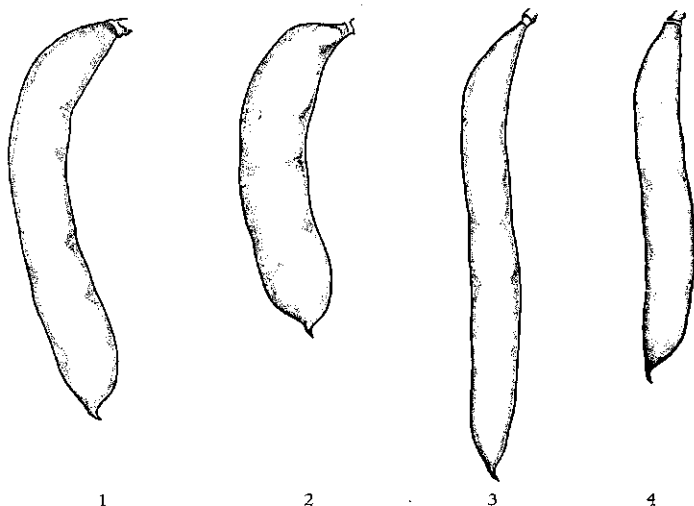
Vrij fors gewas, 110-130 cm hoog. Peulen 18-22 cm lang, tamelijk breed, met 4-5 grote bonen.

Zaad groot, vrij breed, ovaalrond, plat, grijswit met witte navel.

In de praktijkproeven 1955-1956 zijn de selecties goedgekeurd van:

N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Manus v. Beusekom, Utrecht
Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
A. H. W. Bulten, Aalten
Erven Th. Koomen, Spanbroek

Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Vreeken's Zaden, Dordrecht
N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda
N.V. A. R. Zwaan & zn., Voorburg

1 = Verbeterde Witkiem 2 = Witkiem 3 = Lange Hangers 4 = Driemaal Wit

B - Witkiem

Gewas als Verbeterde Witkiem. Peulen 14-18 cm lang, breed, stomp met 2-4 grote bonen.

Zaad groot, breed, ovaalrond, plat, grijswit met witte navel.

In de praktijkproeven 1955-1956 zijn de selecties goedgekeurd van:

P. Aker, Hoogkarspel
Gebrs. Broersen, Tuitjenhorn
Fa. Jos. Huizer Azn., Rijnsoord
„Nunhem“, Haelen (L.)

Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen
N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen
N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

Late tuinbonen

O - Lange Hangers

Gewas 120-150 cm hoog, slap, fors, weinig uitstoelend. Bont-bloeiend. Peulen afhangend, 20-25 cm lang, vrij smal met 5-7 bonen. Laat.

Zaad matig groot, smal, ovaal, tamelijk plat, grijswit met zwarte navel.

O - Driemaal Wit

Gewas 90-110 cm hoog. Peulen vrij recht, ongeveer 16 cm lang, smal, met 4-5 tamelijk kleine bonen, die bij het koken niet bruin worden, wat voor de conservering een voordeel is. Een nadeel is echter, dat de zaden geen looizuur bevatten, waardoor zij de typische tuinbonensmaak missen. Daar de bonen spoedig een harde schil krijgen en stug worden, moeten de peulen jong geplukt worden.

Zaad vrij klein, grijswit met witte navel.

TUINKERS

(*Lepidium sativum* L.)

Tuinkers (Sterrekers, Bitterkers) wordt nogal eens heel vroeg in het voorjaar gezaaid om met wat citroen en suiker een smakelijk broodbelegsel te verschaffen, dat rijk is aan vitamine C.

A - Gewone

Snelgroeïend, echter grover dan de onderstaande.

B - Gekrulde (Fijne Krul)

B - Extra Fijne Moskrul

UI

(*Allium cepa* L.)

Bij de teelt van uien maakt men onderscheid tussen gewone zaai-uien, plantuien, pootuien en zilveruien.

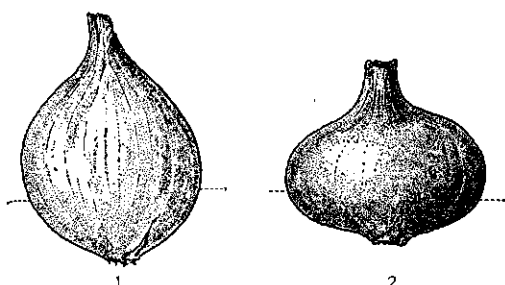
De voornaamste teeltgebieden zijn: Zuid-Holland met als voornaamste centrum Goeree-Overflakkee, Zeeland, Noord-Holland en West-Noord-Brabant.

ZAAI-UI

Bij de teelt van de gewone zaai-ui wordt bij voorkeur gezaaid in de tweede helft van maart of de eerste helft van april en valt de oogst begin september. Voor deze teeltmethode wordt overwegend uitgegaan van inlandse selecties, welke naar hun eigenschappen in een 3-tal typen onderverdeeld zijn, n.l. het Rijnsburger, het Noordhollandse Strogele en het Noordhollandse Bloedrode type.

Van deze 3 typen is de Rijnsburger verreweg de belangrijkste. De reden hiervoor moet gezocht worden in de voorkeur die door de grootste afnemers van uien, Engeland en Duitsland, voor de vertegenwoordigers van dit type aan de dag wordt gelegd. Ongetwijfeld is dit mede bepalend geweest voor de door de selectiebedrijven toegepaste werkwijze bij de veredeling. Daarentegen wordt door Frankrijk en België meer prijs gesteld op uien met een platte vorm. Voor levering naar deze landen komen dan ook in de eerste plaats de vertegenwoordigers van het Noordhollandse Strogele type in aanmerking. De afzetmogelijkheden voor de Noordhollandse Bloedrode zijn zeer beperkt. In verband hiermede is de beteelde oppervlakte gering. Als belangrijkste afnemers van deze rode, wellicht sterker van smaak zijnde, vaste ui kunnen genoemd worden West-Indië, Zweden en België (mijngebied omgeving Luik).

Ter vermindering van misverstand wordt er op gewezen, dat de in de tabellen opgenomen selecties in alfabetische volgorde van de namen der selecteurs zijn vermeld.

1 = Rijsburger 2 = Noordhollandse Strogele

A - Rijsburger

Bolvormige ui. Omvat tamelijk productieve tot zeer productieve, merendeels matig duurzame tot duurzame selecties, met sporadisch tot zeer weinig sterk uitwendig rood en weinig inwendig rood.

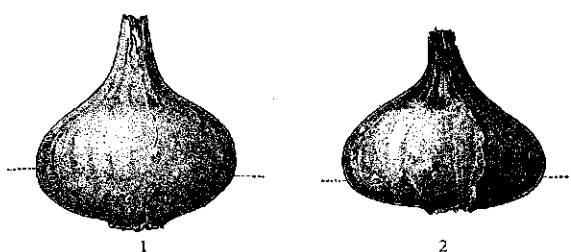
Goedgekeurde selecties

Aangeduid door selectie- bedrijf als	Selectie van	Productiviteit	Duurzaamheid	Voegrijpheid	Vorm	Roodkleuring in %		
						Uniformiteit van vorm	Sterk uitw. rood	Inw. rood
Grobol	Fa. de Groot en Slot, Broek op Langendijk	118	100	6	bol	8	0.2	1
Maeistede	Kon. Kweekbedrijf D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge	107	96	7	bol	7	0.4	2
Bola	Fa. Jac. Jong Noord-Scharwoude	107	95	7	bol	7	0.4	2
Favoriet	N.V. Wed. P. de Jongh, en Fa. Koning en Vlieger, Goes	103	95	6	bol	6	0.4	2
Maliebo	Chr. Maliepaard & Zn, Stad a/h Haringvliet	101	96	8	bol	7	0.7	3
Galathee	M. C. van Nieuwenhuijzen, Achthuizen	106	102	7	bol	8	0.3	1
Luctor	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	102	96	8	bol	7	0.3	4
Westerloo	Gebr. Tanis, Goedereede	96	107	7	bol	7	0.5	2
Wijbo	Coöp. Zaaizaadver. „West-Friesland”, Wijdenes	105	100	7	bol	8	0.2	1
Primeur	M. van Zielst, Nieuwe Tonge	104	102	8	bol	8	0.6	2
Pikeur	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	104	101	8	bol	7	0.3	2

A - Noordhollandse Strogele

Platte ui. In vergelijking met het merendeel der Rijsburger selecties is de productiviteit matig, terwijl de duurzaamheid beter is.

In roodkleuring ontlopen de twee rassen elkaar weinig.

Noordhollandse Bloedrode 1 = Afgeplat Bolvormig type 2 = Plat type

Goedgekeurde selecties

Aangeduid door selectie- bedrijf als	Selectie van	Productiviteit	Duurzaamheid	Vroegrijpheid	Vorm	Uniformiteit van vorm	Roodkleu- ring in %	
							Sterk uitw. rood	Inw. rood
Plastro	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	100	97	7	plat	8	0.4	2
Wijdehoud	Coöp. Zaaizaadver. „West-Friesland”, Wijdenes	97	107	8	plat	7	0.1	0
Vietrix	Fa. W. Zaadnoordijk Alkmaar	90	101	8	plat	7	0.2	2

A - Noordhollandse Bloedrode

Overwegend platte ui; wijkt van de overige rassen af door de paarsrode kleur van de uien en de goede duurzaamheid. Tegenover de Rijnsburger is de opbrengst laag.

Goedgekeurde selecties

Aangeduid door selectie- bedrijf als	Selectie van	Productiviteit	Duurzaamheid	Vroegrijpheid	Vorm	Uniformiteit van vorm	Roodkleu- ring in %		
							Sterk uitw. rood	Inw. rood	bleek rood
Brillant	Fa. J. Buisman & Zn, Enkhuizen	84	100	7	plat	7	—	—	0.2
West-Friesland	Jac. Kamper, Bovenkarspel	83	109	8	b/pl	7	—	—	0.2
Wijdéro	Coöp. Zaaizaadver. „West- Friesland”, Wijdenes	78	97	7	plat	7	—	—	0.1

Legenda:

Bij vroegrijpheid en uniformiteit van vorm is een hoger cijfer gegeven, naarmate betreffende eigenschap meer ontwikkeld is, b/pl: overwegend bolvormig, soms plat.

AMERIKAANSE HYBRIDE-UI

De laatste jaren wordt ook in ons land zaad aangeboden van hybriden van Amerikaanse oorsprong. Hoewel het onderzoek naar de eigenschappen van deze hybriden nog niet afgesloten is, kan omtrent de tot nu toe verkregen resultaten het volgende opgemerkt worden. In vergelijking met de Rijnsburger kan de opbrengst van deze uniform bolvormige uien gesteld worden op 55-60 %. Droogtegevoelige en/of zware gronden komen minder in aanmerking. Zeer opmerkelijk is de onder onze omstandigheden ongeëvenaarde vroegrijpheid van deze rassen. In vergelijking met de Rijnsburger selecties zijn deze hybriden 3 à 4 weken vroeger oogstbaar, hetgeen aantrekkelijk is voor een vroege aflevering. Voorzover hieromtrent thans reeds een indruk verkregen kon worden, blijkt de duurzaamheid niet beter te zijn dan van de Nederlandse selecties. In verband met de gevoeligheid voor valse meeldauw verdient het aanbeveling bij de teelt aan de bestrijding hiervan de nodige aandacht te besteden.

PLANTUI

Bij deze cultuurmethode wordt gebruik gemaakt van in het voorafgaande jaar gewonnen, gedurende het winterseizoen bij hoge temperatuur (25.5-28° C) en een relatieve vochtigheid van 60-70 % bewaard plantgoed van de maten 8-15 en 15-22 mm doorsnede. Wanneer van een vroegrijpe selectie uitgegaan wordt, kan vaak reeds in de 2e helft van juli geoogst worden. Aanbeveling verdienen de in dit hoofdstuk onder zaai-uien opgenomen vroegrijpe selecties van de Rijnsburger, terwijl eveneens met succes van een selectie uit de Noordhollandse Strogele uitgegaan kan worden. Naast genoemde inlandse selecties worden voor deze teelt ook wel buitenlandse rassen gebezigd. Een der bekendste hiervan is het Duitse ras Zittauer Riesen.

Teneinde bij de export van plantgoed beter te kunnen voldoen aan de wensen van de afnemers, wordt ook wel gebruik gemaakt van buitenlandse rassen, die in vergelijking met de Nederlandse selecties een geringere neiging tot het vormen van bloemstengels vertonen. Hierdoor kan een speciale behandeling van het plantmateriaal achterwege blijven, waardoor aflevering steeds mogelijk is. Opgemerkt dient echter, dat ongeacht het feit of al dan niet bloemstengels zullen optreden, het bewaren van plantgoed bij hoge temperatuur steeds een krachtige groeibevorderende invloed blijkt uit te oefenen, die een aanzienlijke verhoging van de opbrengst tengevolge heeft. Het voor dit doel meest gebruikte ras is Stuttgarter Riesen. Evenals Zittauer Riesen kenmerkt dit ras zich door een grotere gevoeligheid voor valse meeldauw dan de Nederlandse selecties.

A - Rijnsburger

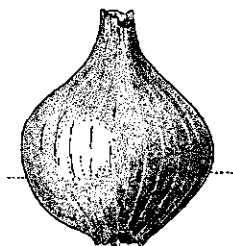
De bij zaai-uien opgenomen vroegrijpe selecties van dit ras.

A - Noordhollandse Strogele

De bij zaai-uien opgenomen selecties van dit ras.

UI/VELDSL

POOT- EN WINTERUI

Zwijndrechtse Pootui

De cultuur van de pootui vindt van oudsher toepassing op de tuinbouwbedrijven van Zwijndrecht en omgeving. Op een zaaibed wordt omstreeks 20 augustus gezaaid; de verkregen plantjes worden in het voorjaar verpoot.

De verbouw van winteruien daarentegen wordt voor zover nog toegepast, vrijwel uitsluitend op grote landbouwbedrijven aangetroffen. Bij deze teeltwijze wordt in de laatste week van augustus of in de eerste week van september direct ter plaatse gezaaid. Alleen goed ont-

waterde percelen komen voor deze teelt in aanmerking. De oogst valt evenals bij de pootui omstreeks begin augustus.

Een bezwaar vormt bij beide cultuurmethoden de grote kans op uitvriezen, hetgeen bij de teeltwijze als pootui somtijds, bij die als winterui vaak voorkomt. Terecht wordt dan ook de verbouw van winteruien als riskant gekenschetst.

Zowel bij de teelt van pootuien als van winteruien wordt uitgegaan van selecties uit de Zwijndrechtse Pootui. Het merendeel dezer selecties onderscheidt zich, ten opzichte van het uitgangsras, door een grotere uniformiteit van vorm en een lager percentage zowel van uit- als inwendig roodgetinte uien. De laatste beproeving van de selecties vond plaats in 1952. De toen vastgestelde resultaten zijn thans verouderd. Dit is de reden waarom thans geen goedgekeurde selecties worden vermeld.

ZILVERUI

Deze uitjes worden uitsluitend voor inmaakdoeleinden gebruikt. De belangrijkste cultuurcentra vormen Tholen, St. Philipsland en West Noord-Brabant.

Van het overwegend uit Italië geïmporteerde zaad zaait men 90 à 100 kg per ha. De zaaidatum valt gelijk met die van de gewone zaaui. De oogst vindt plaats in de tweede helft van juli. De voor volkstuinters geschikte rassen worden meestal geleverd onder de namen St. Jansuien en/of Allervroegste Wonder. Door de conservenindustrie, die voor deze teelt uitgaat van op landbouwbedrijven zaaiklaar gehuurd land, wordt het meest gebruik gemaakt van de rassen Pompei, Barletta en La Reine. Hiervan is Pompei de vroegste.

VELDSL

(*Valerianella locusta* (L.) Betcke (*V. olitoria* (L.) Poll.
en *V. eriocarpa* Desv.)

Veldsla wordt, zowel onder glas als in de vollegrond, hier en daar geteeld, maar vooral op IJsselmonde, in Limburg en ook in Zeeland.

In Limburg uitsluitend in de vollegrond. De oogst valt in de herfst, de winter of het vroege voorjaar. Er wordt steeds veel naar België geëxporteerd.

A - Grote Noordhollandse

Voor glas en vollegrond.

Donkergroen, langwerpige blad.

Het uitgezifte, fijne zaad wordt veelal als Gewone Fijnzaad of Broeivet verkocht.

WITLOF

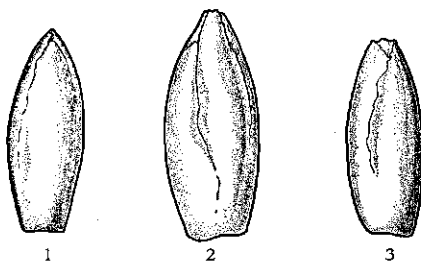
(*Cichorium intybus* L.)

Op basis van de in 1954 en 1955 genomen praktijkproeven *) is het witlof ingedeeld in de groepen: Vroege Mechelse, Middelvroege witlof, Laat witlof en Meilof. Al deze typen zijn behoorlijk tot zeer goed gesloten en min of meer buikig (vergelijk de figuren 1, 2 en 3). Te lange selecties, die slecht sluiten en weinig oogstzeker zijn, moeten niet aanbevelenswaardig worden genoemd. Ook fijn kwaliteitslof, met een uitstekende sluiting, doch een kegelvorm en geen buik, is niet aan te raden wegens te lage opbrengst. Dit kan veranderen, zodra er een flinke extra prijs voor deze zeer mooie witlof te maken valt.

De praktijkproeven wezen verder uit, dat het herkennen van de thans in omloop zijnde selecties of groepen van selecties aan het groene loof vrijwel uitgesloten moet worden geacht.

De rassenkeuze bij witlof wordt daardoor uitsluitend bepaald door de geschiktheid voor bepaalde wijzen van trekken. Ook de teeltwijze loopt niet sterk uiteen, de zaaitijd is mei en de wortels worden voornamelijk in oktober en november gerooit, afhankelijk van de tijd van opkuilen.

In de hierna volgende tabellen met goedgekeurde selecties valt het op, dat diverse selecties vaak in verschillende trekken voorkomen. Dit betekent dat de betreffende selecties zowel voor de ene als voor de andere trek bruikbaar zijn. Daar dit een voordeel kan zijn, is het bovendien achter de selecties door plus-tekens aangegeven.

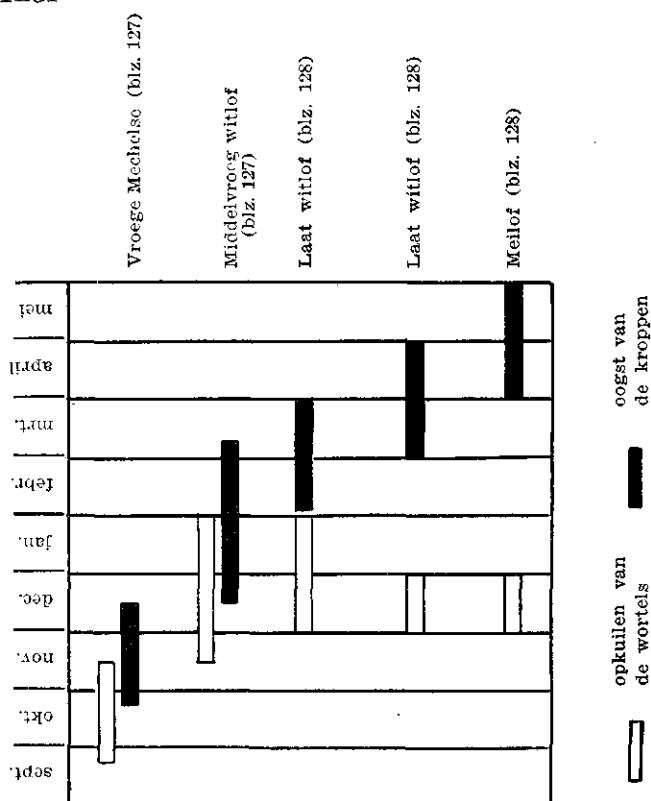

1 = Vroege Mechelse 2 = Middelvroege witlof 3 = Meilof

*) Een volledig verslag van deze proeven is verschenen als mededeling nr 110 van het I.V.T. „Praktijkproeven met witlof 1954-1955” door J. A. Huyskes. Prijs f 0.45.

RASSENKEUZETABEL

WITLOF

Vroeg

overdekt

VERWARMD

Middelvroeg

overdekt

Laat

overdekt

Laat

vollegrond

KOUD

Zeer laat

vollegrond

A - Vroege Mechelse

Krop zeer goed gesloten en matig buikig (fig. 1). Geschikt voor de vroege gestookte en voor zover beproefd meestal ook voor de gestookte of bijgestookte middelvroege trek.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955 (vroege trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor	
		vroege trek	middel vroege trek
Vroege Mechelse	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	
Vroege Mechelse	Fa. Jos. Hulzer Azn, Rijsoord	+	
Malina	„Nunhem", Haelen (L.)	+	
Vroege Mechelse	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	+	+
Mechelse vroege	F. L. E. Philibert, Sommeldijk	+	+
Vroege Mechelse			
sel. S. & G.	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	+	
Vroege Supergran No. II	N.V. „Supergran", Overveen	+	
Vroege Mechelse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
Middelvroege			
sel. R.Z. B.**)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+

**) Tevens geschikt voor late, niet gestookte trek.

A - Middelvroeg witlof

Krop zwaar, goed sluitend en buikig (fig. 2). Geschikt voor de gestookte of bijgestookte middelvroege trek en voor zover beproefd meestal ook voor de late koude trek. In een enkel geval tevens voor de vroege trek.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955 (middelvroege trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor		
		vroege trek	middelvroege trek	late trek
Productiva	{ „Nunhem", Haelen (L.) Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude		+	+
Vroege Mechelse	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	+	+	
Oudijks Middelvroege	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen		+	+
Mechelse Vroege	F. L. E. Philibert, Sommeldijk	+	+	
Vroege Mechelse	R.K. Tuinbouwvereniging „St. Flacius", Breda		+	
Winterlof Supergran				
No. III	N.V. „Supergran", Overveen		+	+
Middelvroeg	N.V. A. Wulfse, Zwijndrecht		+	
Superkrop (Dr Ide)	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen		+	
Vroege Mechelse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	
Middelvroege sel. R.Z. A.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam		+	+
Middelvroege sel. R.Z.B.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+	+
Dubbelblank *)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam		+	

*) Kw.r.: 1956. Onderscheidt zich door de witte bloemkleur.

WITLOF/WITTE KOOL

A - Laat witlof

Krop zwaar, goed sluitend en buikig, als van de vorige groep (fig. 2). Geschikt voor late koude trek en in een aantal gevallen tevens geschikt voor de gestookte of bijgestookte middelvroege trek.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955 (late trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Geschikt voor middel- vroege late trek
Orig. Huizer	Jos. Huizer Azn, Rijnsoord	+
Edellof	Joh. Langerels, Ursem	+
Sel. N.Z.C.	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	+
Productiva	{ „Nunhem”, Haelen (L.)	
	{ Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	+
Oudijks Middelvroege	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	+
Winterlof Supergran		+
No. III	N.V. „Supergran”, Overveen	+
Dr. Ide	Coöp. „West-Friesland”, Wijdnes	+
Middelvroege sel. R.Z.A.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+
Middelvroege sel. R.Z.B. *)	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+

*) Tevens geschikt voor de vroege, gestookte trek.

A - Meilof

Krop behoorlijk gesloten en een weinig buikig (fig. 3). Uitsluitend geschikt voor de zeer late, koude trek in de volle grond. Bij vroeger trekken blijven de kroppen te kort.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1954-1955 (zeer late trek)

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Groenendijks Late *)	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen
Meilof	Fa. Jo's Reijers, Zwijndrecht
Meilof sel. Slusia	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen

*) Apart type, gekenmerkt door mooie kwaliteit doch waarschijnlijk niet door hoge opbrengst in een gewone koude kuit.

WITTE KOOL

(*Brassica oleracea* L. var. *alba* DC.)

Het areaal witte kool is iets kleiner dan van rode kool en schommelt om de 1500 ha. Het belangrijkste centrum voor deze teelt is weer het koolgebied in Noord-Holland. Het areaal zomerteelt heeft een oppervlakte van 200 tot 300 ha, en is in vergelijking met de jaren vlak na de oorlog met meer dan de helft afgenomen. Met Herfstwitte wordt een oppervlakte van 400 ha geteeld. Deze wordt grotendeels tot zuurkool verwerkt. Een oppervlakte van ongeveer 900 ha wordt ingenomen door bewaarrassen, die grotendeels voor verse consumptie in binnen- en buitenland bestemd zijn. Voor de bovengenoemde teelten wordt thans vrijwel uitsluitend van ronde rassen gebruik gemaakt.

Voor de zeer vroege teelt, waarvan de aanvoer grotendeels plaats vindt in juni worden spitse rassen gebruikt. De oppervlakte met deze rassen beteeld bedraagt gemiddeld ongeveer 150 ha. Het belangrijkste centrum is Hoogezand-Sappemeer. Een deel ervan is voor uitvoer bestemd. Voor een snelle oriëntatie zijn in onderstaande tabel de witte koolrassen volgens de teelten ingedeeld en wordt verder voor uitvoeriger inlichtingen naar de in de tabel vermelde pagina's verwezen.

RASSENKEUZETABEL

Vroege teelt	Eersteling, blz. 123 Langendijker Vroege Witte, blz. 130 Gouden Akker, blz. 130
Herfstteelt	Langendijker Vroege Herfstwitte, blz. 131 Roem van Enkhuizen, blz. 131 Langendijker Late Herfstwitte, blz. 132 Succes, blz. 132
Late teelt	Langendijker Bewaarwitte, blz. 133 Blauwrand Kapper, blz. 133

A - Eersteling (Express)

Dit is het vroegste in Nederland geteelde wittekoolras. Het wordt bijna uitsluitend in weeuwentelt gebruikt.

Zaai: september. Oogst: half mei-half juli. Gewicht: 0.75—1,5 kg. Stronk kort. Weinig, vrij glad blad. Korte bladsteel. Kool omgekeerd tolvormig met spitse top, matig vast.

Tot dit ras behoren een aantal selecties die variëren in vroegheid en hoeveelheid blad. De vroegste selecties komen op goede gronden het best tot hun recht, terwijl voor minder goede gronden de latere selecties aanbevolen worden. De grootste vroegheidsverschillen tussen de goedgekeurde selecties bedragen ongeveer 14 dagen.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1956-1957

Door selectiebedrijf aangeduid als	Selectie van	Vroegheid
Eersteling E.T. 55	Gebr. Broersen, Harenkarspel, post Tuitjenhorn	1
Vroege Groningse	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	3
Eersteling	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	2
Eersteling	„Nunhem“, Haelen (L.)	2
Eersteling	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	1
Express *	N.V. Jo's Meyers, Zwijndrecht	3
Sluisia Eersteling	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen	2
Eersteling, allervroegste		
fijne spitse	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	4
Vroege Spitse Continental	N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen	4
Fijne vroege spitse	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	3

Legenda

* Type met veel blad

1 = zeer vroeg

4 = middelvroeg

Voor uitvoeriger beschrijving van de aanbevolen selecties raadplege men mededeling 126 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen „Praktijkproeven met spitskool 1956-1957“ door M. Nieuwhof en A. Kraai. Prijs f 0.45.

WITTE KOOL

Vroege rassen (juni-juli)

A - Langendijker Vroege Witte

Dit is de vroegste van de Langendijker rassen. De teelt is vrij speculatief, omdat de vraag voor verse consumptie in juli gering is, terwijl het ras voor verwerking tot zuurkool te weinig productief is. Niet voor weeuwenteelt geschikt. In Noord-Holland bekend als Poepewitte of Suikerwitte.

Zaai: februari. Oogst: juli.

Gewicht: 2,5—3,0 kg.

Stronk kort, vrij weinig blad; kool rond, matig vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Langendijker Vroege	Fa. Gebr. Bakker, Noord-Scharwoude
Langendijker Vroege	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Vroege Witte EB 51	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Gouden Akker

Dit is het vroegste wittekoolras. Het is zeer gevoelig voor barsten, terwijl de vraag naar kool in de zomer gering is. Om deze redenen is de omvang van de teelt beperkt.

Zaai: begin februari. Oogst: 2e helft juni.

Gewicht: 1,5—2,0 kg.

Stronk kort. Weinig buitenblad dat komvormig is. Kool rond, weinig vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

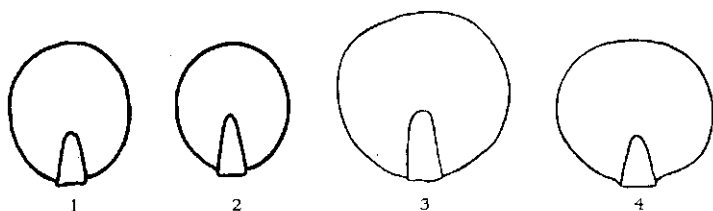
Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Rangorde vroegheid	Opmerkingen
Dithmarscher Treib	N.V. „Hem”, Hem (N.H.)	8,6	
Gouden Akker Sel. A	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	1,7	
Gouden Akker Sel. B	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	6,2	blauwgroene bladkleur, barst iets later
Eerste Oogst	N.V. D. v. d. Ploeg Zwijndrecht	1,7	
Dithmarscher Treib	N.V. D. v. d. Ploeg Zwijndrecht	5,5	
Gouden Akker	N.V. Jo's Reijers, Zwijndrecht	9,2	
Dithmarscher Treib	Coöp. „West-Friesland Wijdenes	4,3	barst iets later

Legenda:

1 = vroeg 10 = middenvroeg

Van de Rassenlijst voor Fruitgewassen verscheen juli 1958 de negende druk. Prijs f 2.—. Verkrijgbaar bij het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen.

WITTE KOOL

1 = Langendijker Vroege Witte 2 = Gouden Akker 3 = Langendijker Vroege Herfstwitte 4 = Roem van Enkhuizen

Vroege herfststrassen (aug.-sept.)

A - Langendijker Vroege Herfstwitte

Veel gebruikt door de zuurkoolindustrie. De gevoeligheid voor inwendig rand is echter een groot bezwaar.

Zaai: februari-maart. Oogst: half augustus-eind september.

Gewicht: 4,5—5,5 kg.

Stronk vrij kort. Vrij veel buitenblad. Kool groot, rond, vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Langendijker Vroege Herfst September Herfst	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen
Langendijker Vroege Herfst Orig. Herfstwit, vroeg	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg
Langendijker Vroege Herfst	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

A - Roem van Enkhuizen — intr.: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen. 1902

Door zijn inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand, zeer geschikt voor verwerking tot zuurkool. In Nederland weinig geteeld doch om zijn goede eigenschappen over de gehele wereld bekend.

Zaai: begin maart. Oogst: augustus.

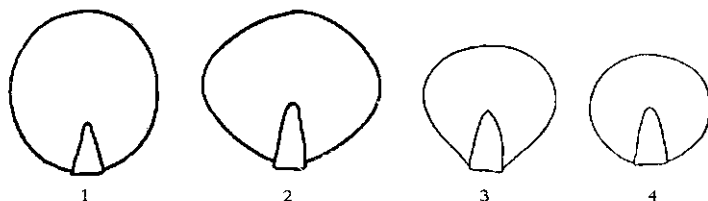
Gewicht: 4,0-5,0 kg.

Stronk kort. Vrij weinig buitenblad, dat iets gebobbeld is, grijs-groen. Bladrand golvend. Kool groot, rond tot iets hoogronde, zeer vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Roem van Enkhuizen	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Roem van Enkhuizen sel. A	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Roem van Enkhuizen sel. B	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Roem van Enkhuizen 1	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen

WITTE KOOL

1 = Langendijker Late Herfstwitte 2 = Succes 3 = Langendijker Bewaarwitte
4 = Blauwrand Kapper

Late herfststrassen (oktober-november)

A - Langendijker Late Herfstwitte

Geschikt voor zuurkool, doch gevoelig voor inwendig rand.

Zaaitijd: februari-maart. Oogst: oktober.

Gewicht: 5,5-7,5 kg.

Stronk matig lang. Veel buitenblad. Kool groot, rond tot hoog-rond, vrij vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Orig. Langendijker Vroege Herfst	Fa. Gebr. Bakker, Noord-Scharwoude
Langendijker Late Herfst Orig.	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuisen
Orig. Langendijker Herfst	Gebr. Broersen, Tuitjenhorn
Langendijker Herfst	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Langendijker Vroege Herfst	M. Nieuwland, St. Pancras
Herfstwit, laat	N.V. A. R. Zwaan & Zn, Voorburg
Langendijker Grote Late Herfst	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

A - Succes — K.: Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude. Intr.: 1936

Door zijn vaste kool met goede inwendige structuur en geringe gevoeligheid voor rand zeer geschikt voor zuurkool. Kan onder goede omstandigheden tot januari worden bewaard.

Zaaitijd: begin maart. Oogst: half oktober-half november.

Gewicht: 5.0—7.0 kg.

Stronk zeer lang. Zeer veel buitenblad met sterk golvende bladrand, lange bladsteel. Blad grijsgroen, soms iets rood geaderd. Kool iets platrond, zeer vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Succes, Sel. A	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Succes, Sel. B	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Herfstdeelen of Bastaardwitte	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude

WITTE KOOL/WORTEL

Bewaarrassen

A - Langendijker Bewaarwitte

In dit ras komen een aantal typen voor die sterk in bewaar-eigenschappen en morfologische kenmerken variëren. In de praktijkproeven werden alleen die selecties aanbevolen die aan redelijke eisen met betrekking tot de bewaarbaarheid konden voldoen. Zaatijld: maart. Oogst: half oktober-half november.

Gewicht: 3.0—4.5 kg.

Stronk lang, veel buitenblad, grijsgroen, met golvende, soms gladde bladrand. Kool omgekeerd eirond, zeer vast.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1952-1953

Aangeduld door selectiebedrijf als	Selectie van
Orig. Deense Witte Bewaar	N.V. C. Beemsterboer, Warmenhuizen
Orig. Deense Witte Bewaar	Fa. C. de Boer Wzn, Zuid-Scharwoude
Orig. Deense Witte Bewaar	Y. Kaan & Zn, Noord-Scharwoude
Deense Bewaar Origineel	Fa. B. van Loenen, Zuid-Scharwoude
Deense Bewaar	
Langendijker Origineel	M. Nieuwland, St. Pancras
Langendijker Bewaar	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht

O - Blauwrand Kapper

Matig productief, geschikt voor korte bewaring. Voor particulieren.

Stronk kort. Veel buitenblad dat een paarse rand heeft. Kool matig groot, iets afgeplat, aan de bovenzijde iets paars.

Voor verdere beschrijving van de rassen en selecties raadplegen Mededeling no. 61 „Praktijkproeven met witte kool 1952-1953” door J. R. Jensma en A. Kraai, f 1.35.

WORTEL

(*Daucus carota* L.)

De wortel bevat vrij wat vitamine B₁ en is ook om zijn vitamine C gehalte niet te verwaarlozen.

Als bron van vitamine A (de kleurstof caroteen = provitamine A) staat de wortel, tezamen met boerenkool en spinazie, aan de top van de groenten. Volgens de voedingsmiddelentabel in de Tuinbouwgid is het gemiddelde gehalte van de wortel nog ruim 10 à 20 % hoger dan dat van de andere twee (wanneer dat van deze laatste op 100 wordt gesteld).

Een goede kleur van de wortel is dus niet uitsluitend van belang voor het „mooie”, maar ook van eminent belang voor de volksgezondheid.

De kleurontwikkeling is, behalve van de erfelijke aanleg, vooral afhankelijk van de leeftijd van de wortel (jonge wortels zijn bleker dan oudere) en van de temperatuur (als het te koud is blijven de wortels bleek).

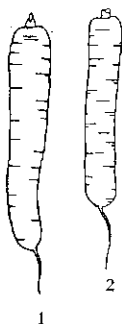
Hoe meer loof een wortel heeft, hoe dikker zijn pit is; fijn loof gaat samen met een fijne pit. Een fijne pit wordt in de vroege

WORTEL

wortels gewenst vanwege de kwaliteit van de wortel; het loof mag echter niet te fijn worden, daar het dan bij het bossen te zwak is. In de regel is men derhalve aangewezen op een compromis tussen deze twee richtpunten. In latere worteltypen aanvaardt men de dikkere pit; dit is voor de kwaliteit overigens weinig bezwaarlijk als de pit maar zacht van structuur is en zoveel mogelijk oranje-rood van kleur.

De hoeveelheid loof is niet alleen afhankelijk van de erfelijke aanleg, maar ook van de groeiomstandigheden. Voor omstandigheden, die de loofgroei bevorderen (glas; vochtrijke, groeizame grond) kiest men een type met minder loof, dan voor omstandigheden, die de loofgroei tegenhouden (droogte, kou, weinig groeizame grond). Een type met weinig loof kan men steviger loof laten vormen, door de plantafstand wat ruimer te maken.

VROEGE WORTEL

Voor de fabriek wil men wel graag fijne, cilindrische, goed gerijpte worteltjes (zie fig. 1). Voor export geeft men de voorkeur aan een vroege, iet of wat fors groeiende peen die vroeg op kleur is en vroeg al een behoorlijk worteltje oplevert; daar deze wortels toch al geoogst worden voordat zij tot de cilindrische vorm kunnen zijn uitgerijpt, voldoet het z.g.n. overgangstype hier het best (zie fig. 2), grovere typen en typen met een dikke kop worden door de tuinders echter bepaald niet gewenst.

In de praktijkproeven 1949-1950 waren nogal wat uiteenlopende typen onder de naam Amsterdamse Bak ingezonden. In de praktijkproeven 1955-1956, kwam echter reeds een veel grotere uniformiteit van type tot uiting.

Van deze Rassenlijst voor Groentegewassen verschijnt volgend jaar weer een nieuwe druk.

De Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt om de 2 jaar.

U kunt U op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen is voldoende.

A - Amsterdamse Bak

In Nederland is de Amsterdamse Bak hèt ras voor de vroege teelt. Maar het heeft een goed verzorgde, behoorlijk losse, goed vochthoudende grond nodig. De stuggere en de drogere gronden zijn voor dit ras niet zo geschikt.

De Amsterdamse Bak wordt gebruikt voor zaai van voorjaarspeen onder glas in oktober of eventueel later, voor zaai van zomerpeen in de vollegrond in het voorjaar, en voor zaai van herfstpeen in juli of begin augustus.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van	Aanbevelenswaardig voor	
		Glas en vroeg vollegrond	Volle grond
Amsterdamse Bak			
— G.	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+
— G. en v.gr.	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk	+	+
— G. en v.gr.	N.V. T. v. d. Beukel Azn., Monster	+	+
— G. en v.gr.	Fa. C. v. Beusekom, Westerkade, Utrecht	+	+
— G. en v.gr.	M. v. Beusekom, Oude Gracht, Utrecht	+	+
— G.	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+
— V.gr.	Enkhuizer Zaadhandel, Enkhuizen	+	+
— G. en v.gr.	Gebr. Eveleens, Aalsmeer	+	+
—	N.V. Hugo Groot, Enkhuizen	+	+
— G. en v.gr.	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijnsoord	+	+
— G. en vr.	Fa. Jos. Huizer Azn., Rijnsoord	+	+
— v.gr.			
— G. en v.gr.	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	+	+
— V.gr.	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude	+	+
— G. en v.gr.	J. D. de Kok, Loosduinen	+	+
— G. en v.gr.	Fa. Koning & Vlieger, Goes en N.V.	+	+
— V.gr.	Wed. P. de Jongh, Goes	+	+
— G. en v.gr.	N.V. Gebr. v. Namen, Dordrecht	+	+
— G. en v.gr.	Ned. Zaadcentrale, 's-Gravenzande	+	+
— G. en v.gr.	„Nunhem”, Haalen (L.)	+	+
— G. en v.gr.	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen	+	+
— G. en v.gr.	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+	+
— V.gr.	N.V. C. W. Pannevis, Delft	+	+
— G. en v.gr.	N.V. D. v. d. Ploeg, Zwijndrecht	+	+
— G. en v.gr.	J. P. Rood, Wateringen	+	+
— G. en v.gr.	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen	+	+
— G.	N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen	+	+
— G. en v.gr.	D. v. d. Sluys & Zn's, Honselersdijk	+	+
— G. en v.gr.	N.V. Struik & Co., Enkhuizen	+	+
— G. en v.gr.	Vreeken's Zaden, Dordrecht	+	+
— G. en v.gr.	Fa. F. de Vries & Zn., Alphen a.d. Rijn	+	+
— V.gr.	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes	+	+
— G. en v.gr.	N.V. A. Wulfse, Zwijndrecht	+	+
— G. en v.gr.	Wm. Zandbergen, Oostvoorne	+	+
— G. en v.gr.	N.V. A. Zwaan Jr., Enkhuizen	+	+
— G. en v.gr.	N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg	+	+
— G. en v.gr.	H. Zwaan, Enkhuizen	+	+
— G. en v.gr.	Jan A. Zwaan, Leidschendam	+	+
— G.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
— G. en v.gr.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
— V.gr.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam	+	+
— G.	N.V. Zwaan & de Wiljes, Scheemda	+	+

G. = Glas. G. en v.gr. = Glas en vollegrond. V.gr. = Vollegrond. G. en vr.v.gr. = Glas en vroege vollegrond.

1) soms iets fijn, 2) tamelijk fors, 3) soms iets kort, goede kleur, 4) soms iets kort, 5) goede kleur, 6) soms iets koppig, 7) tamelijk lang.

WORTEL

ZOMERWORTEL

Voor losse, tegelijk goed vochthoudende gronden

Op deze gronden kan men in Nederland het gehele jaar door, dus ook in de zomer, heel goed Amsterdamse Bak telen. In de regel neemt men dan niet de selecties met het allerfijnste loof. Verder kan men hier ook de Nantestypen heel goed gebruiken.

Voor iets minder losse of niet al te vochtrijke gronden

Hier voldoet de Amsterdamse Bak in de regel niet, maar geeft men de voorkeur aan de niet te grove cylindrische Nantestypen.

Met selecties van deze typen zijn in 1957 en 1958 praktijkproeven genomen. Daar de uitslag van deze proeven bij het afsluiten van deze rassenlijst nog niet was vastgesteld, volgt de publikatie hiervan later.

WINTERWORTEL

Men wil in de eerste plaats een produktieve, oogstzekere wortel, die van een redelijke, zo mogelijk goede kwaliteit is. Daarom prefereert men op de meeste plaatsen buiten Friesland nu de Flakkeese. In Friesland schijnt de Berlikumer het beter te doen dan elders. Vandaar dat men hier veelal de Berlikumer, en vooral de Berlikumer Bierma, de voorkeur blijft geven. De kwaliteit van dit ras is nog altijd beter dan die van de Flakkeese.

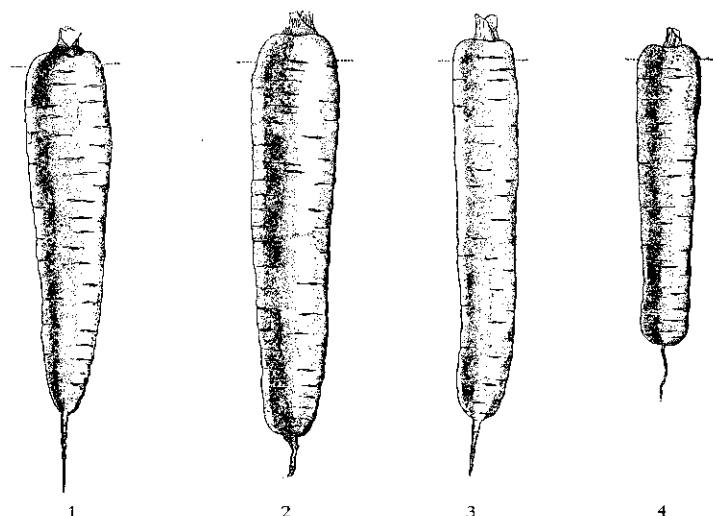
In de Flakkeese heeft over de gehele linie nu een verschuiving plaats gehad naar het zgn. verbeterde type. Dit is gekenmerkt door een iets grotere lengte, iets slankere vorm, en iets betere hoedanigheid van vleesstructuur en kleur. Daar de oude typen nu grotendeels verdwenen zijn, is de onderscheiding van een Flakkeese en een Flakkeese Verbeterde niet langer nodig. Eenvoudigheidshalve wordt verder alleen de naam Flakkeese aangehouden.

A - Flakkeese

Zeer produktief. Kwaliteit goed. Geschikt voor transport en bewaring. Loof zwaar. Wortel middelmatig lang, slank, glad, licht conisch, stomp.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Flakkeese 33496	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Flakkeese E.T.	Gebr. Broersen, Harenkarspel Tuitjenhorn
Flakkeese stam A.	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Flakkeese stam B.	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Flakkeese	J. Joordens, Blerick
Flakkeese E.T.	Erven Th. Koomen, Spanbroek
Flakkeese E.T.	L.T.B., Alkmaar
Flakkeese Stomppuntige	C. v. d. Meide, Middelharnis
Flakkeese Verbeterde	„Nunhem”, Haelen (L.)
Flakkeese E.T.	Fa. Gebr. Oudijk, Waddinxveen
Flakkeese	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Flakkeese	N.V. Struik & Co, Enkhuizen
Flakkeese Stomppuntige	A. v. d. Welle, Ooltgensplaat
Flakkeese E.T.	Coöp. „West-Friesland”, Wijdenes
Flakkeese E.T.	N.V. A. R. Zwaan en Zn., Voorburg

1 = Flakkeese 2 = Lange Stompe Winter 3 = Berlikumer Bierma 4 = Berlikumer

B - Flaro — K.: Jac. Jong, Noord-Scharwoude. Kw.r.: 1951

Een type Flakkeese dat zich onderscheidt door de paarse voet van zijn bladstelen en een goede kwaliteit. Goedgekeurd in de pr.pr. 1955-1956.

B - Lange Stompe Winter

De zeer lange, cilindrische, gladde, stompe wortel is mooi van vorm, maar bij volledige uitgroei moeilijk te rooien en ongeschikt voor vervoer in zakken (breekt). Blijft bij zeer dichte stand echter korter; geeft dan zeer hoge opbrengst per ha en is dan beter te vervoeren. Loof zwaar.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Flakkeese E.T.	G. Groenendijk & Zn, Sommeldijk
Flakkeese Stomppuntige	N.V. Wed. P. de Jongh, Goes
Flakkeese E.T.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam

B - Berlikumer Bierma — K.: Ids Bierma, Holwerd. Intr.: tussen 1943 en 1948.

Kwaliteit uitmuntend. Produktief. Vraagt bij vervoer of bewaring een zorgvuldige behandeling.

Loof tamelijk zwaar. Wortel tamelijk lang, licht conisch of cilindrisch, glad, stomp.

WORTEL/WORTELPETERSELIE

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Berlikumer Type Bierma	„Nunhem”, Haelen (L.)
Berlikumer E.T.	N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam
Berlikumer	N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda

B - Berlikumer

Kwaliteit zeer goed. Gemakkelijker te bewaren en te vervoeren dan Berlikumer Bierma. Iets minder produktief.

Loof matig zwaar. Wortel middelmatig lang, licht conisch, glad, stomp.

Goedgekeurde selecties pr.pr. 1955-1956

Aangeduid door selectiebedrijf als	Selectie van
Berlikumer 33479	N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk
Berlikumer E.T.	A. H. W. Bulten, Aalten
Berlikumer E.T.	Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude
Berlikumer E.T.	N.V. Gebr. van Namen, Dordrecht
Berlikumer	N.V. Abr. Sluis, Enkhuizen
Berlikumer lange rode stomppuntige	N.V. Sluis & Groot, Enkhuizen

WORTELPETERSELIE

(*Petroselinum crispum* (Mill.) Airy-Shaw = *P. sativum* Hoffm.)

Wortelpeterselie vindt in hoofdzaak afzet bij particulieren.

B - Korte Dikke

B - Halflange

B - Lange

Samenstelling van de commissies voor de beoordeling van de praktijkproeven.

Commissie praktijkproeven aardbeiklonen

Ir. B. Roelofsen, voorzitter; J. Blommers, Zaltbommel; M. Bok, Veen; G. Th. Op 't Hoog, Boxtel; mej. ir. H. G. Kronenberg en L. M. Wassenaar voor het I.V.T.

Commissie praktijkproef Lecerbloemkool 1956-1957

Dr. O. Banga, voorzitter; W. H. v. Dokkumburg, J. Lanterbach, M. R. Schiphof en Tj. A. Terpstra voor de tuinders te Berlikum (Fr.); P. C. Doets, J. Haasnoot Kzn, W. B. A. Koelewijn, Th. J. v. Leeuwen, F. C. Meyer, G. Parlevliet, P. v. d. Valk voor de tuinders te Katwijk; J. A. v. d. Berg en J. J. v. d. Berg Sr. (N.V. Gebr. v. d. Berg, Naaldwijk); P. Broersen (Gebr. Broersen, Harenkarspel); D. Barten Jr. en K. Kramer (Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude); J. P. Rood (J. P. Rood, Wateringen); G. Struik (N.V. Struik & Co., Enkhuizen); C. Duys (N.V. A. R. Zwaan & Zn., Voorburg); J. Knapper (Jan A. Zwaan, Leidsendam) voor de zaadproducten; S. J. Castelein, J. G. Klapwijk en J. W. Vendel voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Amsterdam; Ir. A. P. v. d. Hoek, J. Kuperus en P. Smeding voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Leeuwarden; P. Bruin, Ir. G. T. Grooters en J. G. Zwaal voor de N.A.K.-G.; A. Kraai, Ir. M. Nieuwhof en D. Wiering voor het I.V.T.

Commissie praktijkproeven bewaar rode kool 1956-1957

Dr. O. Banga, voorzitter; F. Dalstra te Roodeschool, H. P. Dijkstra te Uithuizermeeden; W. Kamphuis te Zuidwolde; K. Knot te Roodeschool, L. Roeters te Zuidwolde, J. Wesius te Uithuizen en D. Kraaima te Groningen voor de tuinders in de provincie Groningen; J. v. d. Berg te Warmenhuizen, J. A. Blauwboer te Koedijk, S. de Boer te Oudkarspel. P. Bruyn te Noord-Scharwoude, Jb de Groot te Warmenhuizen, J. de Jong te Noord-Scharwoude, K. v. Nienes te Noord-Scharwoude en P. Ijfs te Koedijk voor de tuinders in Noord-Holland; J. W. Broersen en P. Broersen (Gebr. Broersen, Tuitjenhorn); D. Barten Jr., D. Barten Sr. en K. Kramer (Fa. Jac. Jong, Noord-Scharwoude); N. Groot Jzn. (N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen); K. Bakker, J. Koopman en P. Kool (Coöp. „West Friesland”, Wijdenes), en A. M. Vijn, J. Wesseling, J. Zwaan en R. Zwaan (N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam) voor de zaadproducenten; L. Kamstra, H. F. Rozeboom en Ir. J. P. Winterdijk voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Groningen; J. P. Koomen voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Hoorn; Ir. R. v. d. Heide voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Kesteren; Joh. Betzema voor het Proefstation voor de Groenteteelt in de volle grond te Alkmaar; P. Bruin, W. Duys en J. v. Engelen voor de N.A.K.-G.; O. Wiersma voor het I.B.V.T. te Wageningen, en A. Kraai, Ir. M. Nieuwhof, H. Siegers en D. Wiering voor het I.V.T. te Wageningen.

Commissie praktijkproeven peulen 1956-1957

Dr. O. Banga, voorzitter; A. Hoogervorst te Nieuwveen, A. C. Hoogervorst te Noorden, W. v. d. Hoorn te Ter Aar en J. v. Lammeren te Ter Aar voor de tuinders; Jac. v. d. Meer te Roe-lofarendsveen, Th. W. Janssen („Nunhem”, Haelen (L.), C. Duys, ir. M. Kamps en A. R. Zwaan (N.V. A. R. Zwaan en Zn, Voor-burg), R. Zwaan (N.V. Rijk Zwaan, Rotterdam) voor de zaad-producenten; J. den Haan voor het rijkstuinbouwconsulentschap te Amsterdam; W. Duys, ir. G. T. Grooters, H. Hoogeboom, mej. J. H. Versteeg en J. Zwaal voor de N.A.K.-G. en ir. J. M. Andeweg, ir. E. Kooistra en A. van Kooten voor het I.V.T. te Wageningen.

A

Aardbei, 8
 Aardappel, 7
 Advance, 109
 Ailsa Craig, 115
 Alabaster, 58
 Alaska, 51
 Alaska 14, 51
 Allerheiligen, 26
 Allervroegste Fijnzadige, 117
 Allervroegste Groene Spitse, 97
 Allervroegste m. dr., 41, 42, 44
 Allervroegste Wonder, 124
 Allround, 38
 Alpha, 23, 25, 26
 Amarant, 38
 Amathist, 38
 Amazone, 16
 Amerikaanse Kleine Groenvlezige Ananas, 78
 Amerikaanse Kleine Roodvlezige Ananas, 78
 Amerikaanse Platte Roodkop, 48
 Amerikaanse Roodrand, 81
 Amsterdams Reuzenblad, 109
 Amsterdamse, 56
 Amsterdamse Bak, 135
 Amsterdamse Fijne Donkergroene, 105
 Amsterdamse Halfhoge, 27
 Amsterdamse Lange Gele, 63
 Amsterdamse Snij, 104
 Andijvie, 17
 Angers, 26
 Animo m. dr., 38
 Aromata z. dr., 37
 Asperge, 20
 Astrid, 24
 Attractie, 73, 74
 Auchincruive Climax, 14
 Augurk, 21
 Aurora, 51
 Australische Gele, 81

B

Baarlose Nietplekker Ras VI, 21
 Baarlose Nietplekker Ras VII, 21
 Barendrechtse Reuzen, 58
 Barima, 8
 Barletta, 124

Bastaardwitte, 132
 Bébé, 44
 Beemster, 112
 Bergen op Zoomse, 20
 Berlikumer, 138
 Berlikumer Bierma, 137
 Betuwse Witte, 62
 Bieten, 64
 Blanke Meikoningin, 73
 Blauwrand Kapper, 133
 Blauwschokker, 57
 Bleekblad Bovengrondse, 68
 Bleekselderij, 22
 Bloemendaalse Gele, 101
 Bloemkool, 22
 Blondine, 73
 Boerenkool, 27
 Bola, 121
 Boon, 28
 B.P. (grote put), 100
 Bredase, 113
 Bredase Putjes, 99
 Breedblad gele, 82
 Breedblad Late Krop, 19
 Breedblad Volhart Winter, 19
 Breedblad Scherpzaad Zomer, 106, 108, 109, 110
 Brilliant, 122
 Broccoli, 47
 Brunswijker, 20
 Brunswijker Reuzen, 20

C

Califlay, 110
 Cantonner Witkrop, 48
 Capriccio, 91
 Capt. Carlsen, 38
 Cavallius Rondzaad, 108
 Cavallius Scherpzaad, 108
 Celsior, 54
 Champagne Rood, 85
 Chemin Doré, 22
 Cherry Belle, 88
 Chinese Halfflange Roserode, 93
 Chinese Halfflange Witte, 93
 Chinese Kool, 48
 Chinese Lange Witte, 93
 Chinese Ronde Roserode, 93
 de Cicco, 48
 Clause 50, 53
 Clazina, 44
 Climax, 14
 Combine, 42

REGISTER

Con Amore, 117
 Consumptieraap, 48
 Crosby, 68

D

Dageraad, 40
 Deense Bewaar Langendijker
 Origineel, 133
 Deense Bewaar Origineel, 113
 Delftse Halflange Witte, 62
 Delicatess, 92
 Delicatess, 58
 Delikatess, 22
 Detroit, 66
 Deutsch Evern, 10, 16
 Dithmarscher Treib, 130
 Doperwt, 49
 Doré, 7
 Doré amélioré, 22
 Driemaal Wit, 119
 Dubbelblank, 127
 Dubbele Net, 78
 Dubbele Witte z. dr., 30, 31, 32
 Duplex, 102
 Duplex G.S., Verbeterde Een-
 jarige Reuzen, 102
 Duplex Verbeterde Reuzen,
 Nietschieters, 102
 Dwerg, 104

E

Edeillof, 128
 Eenjarige Nietschieters, 102
 Eenjarige Reuzen, 102
 Eerste Oogst, 130
 Eerste Pluk m. dr., 40
 Eerste Vroege Mei, 56
 Eersteling (aardappel), 7
 Eersteling (witte kool), 129
 Eersteling, allervroegste fijne
 spitse, 129
 Eersteling m. dr., 41
 Eerste Oogst, 108
 Effecta, 38
 Egyptische, 65, 66
 Egyptische Dikplatte Normaal
 Loof, 66
 Egyptische Fijne Platronde, 66
 Egyptische Platronde, 65, 66
 Egyptische Platronde donker-
 rode extra vroege Geslu sel,
 66
 Egyptische Platte Kortloof, 65

Egyptische Platte Normaal
 Loof, 66
 El-de-Es, 109
 Elf, 54
 Eminent, 56
 Enkele Net, 78
 Erecta, 46
 Erfurter Dwerg, 24
 Erfurter Lange Witte Winter,
 93
 Erfurter Reuzen, 20
 Espoir de Gembloux, 52
 Eureka, 58
 Excelsior (broccoli), 47
 Excelsior (knolselderij), 58
 Excelsior (kropsla), 73
 Excelsior z. dr., 36
 Express, 129
 Extra Fijne Moskrul, 120
 Extra Vroege Langendijker, 94
 Ezelsoren, 108
 Ezetha's Krombek Blauw-
 schok, 57
 Ezetha's Superba, 41, 42, 43

F

Favoriet, 121
 Finette, 52
 Flamex, 60
 Flaro, 137
 Flakkeese, 136, 137
 Flora Blanca, 25
 Florisant, 116
 Forchheim stam 10, 114
 Forchheim stam 12, 114
 Franse Trosprinces z. dr., 36
 French Breakfast, 91
 Friese Gele, 63
 Furor z. dr., 34, 36
 Fijne Krul, 120
 Fijne Vroege Gele Zomer, 92
 Fijne Vroege Groene, 98
 Fijne Vroege Spitse, 129
 Fijngekrulde, 104
 Fijngekrulde Donkergroene,
 104

G

Galathee, 121
 Gaudry, 89
 Gaudry Broei, 89
 Géant d'Hiver, 111
 Geelbladige Wittribbig, 104

Gekroesde Gele, 104
 Gekruiste Lierse, 112
 Gekruiste Net, 78
 Gekrulde, 120
 Gekrulde Donkergroene Wit-
 ribbige, 104
 Gele Bewaar, 101
 Gele Malse, 84
 Gele Postelein, 82
 Georg Soltwedel, 13
 Gewone, 120
 Gewone Groene, 84
 Gewone Snij, (snijpeterselie),
 104
 Gewone Snij (snijselderij), 105
 Gewone Volhart, 19
 Gewone Vroege Volhart, 19
 Gladde Gele Gewone, 104
 Gladde Groene Gewone, 104
 Gladde Groene Witribbige
 Zilver, 104
 Gladoro, 65
 Gloire de Quimper, 51
 Glorie van Nantes, 73, 74
 Glory, 73
 Golden Bantam, 76
 Golden Plume, 22
 Goliath, 85
 Gouden Akker, 130
 Gouden Ster, 116
 Goudgele stelen, 22
 Goudgele Gekrulde, 104
 Goudgele Zelfblekende, 22
 Graham, 99
 Granaat (kroot), 67
 Granaat (Chinese Kool), 48
 Great Lakes, 75
 Green Sprouting Broccoli, 47
 Green Sprouting Early Me-
 dium, 48
 Greenstick, 61
 Grobol, 121
 Groene Ananas, 78
 Groene Postelein, 81
 Groene Putjes, 100
 Groene Standaard, 59
 Groene Volhart, 19
 Groenendijks Late, 128
 Groningse Sjalot, 103
 Groot Witpunt, 89
 Groot Witpunt Broei, 89, 91
 Groot Witpunt Glas in Volle-
 grond, 91
 Groot Witpunt Kortlof, 91

Groot Witpunt Vollegrond, 89
 Grote Gele Ronde, 101
 Grote Noordhollandse, 125
 Grove Struik, 105
 Growers Pride, 116
 Guernsey Conqueror, 78
 Guntruud, 21

H

Haarlems Volhart, 19
 Half Rood Half Wit, 89, 91
 Half Rood Half Wit Volle-
 grond, 89, 91
 Halfhoge Extra Fijngekrulde
 Niet Winterharde, 28
 Halfhoge Moskrul, 28
 Halflange Scharlakenrode, 91
 Halflange Scharlakenrode
 Witpunt, 91
 Halfrood Halfwit Broei, 89
 Hammer, 98, 99
 Helda z. dr., 46
 Heraut (peul), 80
 Heraut (spinazie), 108
 Herfstdeen, 132
 Herfstgroene, 98
 Herfstwit, 131
 Hilde, 75
 Hoge Groene Grofgekrulde, 28
 Hollandia, 109
 Hollands Glorie No. 8, 116
 Hollandse Roodkop, 64
 Holpijp, 105
 Holsteiner Bloed, 87
 Hoog Wit, 91
 Huizer, 112

I

Dr. Ide, 128
 Imperator, 58
 Infra, 42
 Interrex, 74
 Italiaanse Platte Witte
 Heelbladige Mei, 49
 Italiaanse Platte Witte
 Heelbladige Roodkop, 48
 Italiaanse Roodkop, 48
 Italiaanse Witte, 49
 Italiaanse Witte Roodkop, 48
 I.V.T. 667, 13
 I.V.T. 668, 17

J

Jucunda, 15
 Juniboon m. dr., 40

REGISTER

Juspa, 13
Juweel, 66
Juwel, 54

K

Kagraner Sommer, 75
Kelvedon Wonder, 56
Klein Witpunt Broei, 90
Klein Witpunt Vollegrond, 90
Kleine Rheinländerin, 56
Knolselderij, 57
Kogel, 66
Komeet, 92
Komkommer, 58
Koolraap, 63
Kroot, 64
Kropsla, 69
Kwekerstrots, 74

L

La Reine, 124
Laat witlof, 128
Laibacher Eis, 75
Lange Bos, 105
Lange Groene Broei, 59
Lange Guernsey, 79
Lange Hangers, 119
Lange Holkruin, 79
Lange Stompe Winter, 137
Lange Veurse, 102
Lange Witte, 62
Lange Zwarte Winter, 93
Lange Zwarte Zomer, 93
Langendijker Allervroegste, 94
Langendijker Bewaar, 101
Langendijker Bewaargele, 101
Langendijker Bewaarrode, 94
Langendijker Bewaarwitte, 133
Langendijker Gele Bewaar, 101
Langendijker Grote Late Herfst, 132
Langendijker Herfst, 132
Langendijker Herfstgele, 100
Langendijker Herfstrode, 94
Langendijker Late Bewaar, 95
Langendijker Late Herfstwitte, 132
Langendijker Vroege (rode kool), 94
Langendijker Vroege (witte kool) 130
Langendijker Vroege Gele, 100

Langendijker Vroege Herfst, 132
Langendijker Vroege Herfstwitte, 131
Langendijker Vroege Rode, 93
Langendijker Vroege Witte, 130
Late Groene Putjes, 100
Late Herfstgroene type Hammer, 99
Late Herfstgroene Hammer-type II, 99
Late Herfstgroene „Record”, 99
Late Putjes, 100
Laxton van Glanerbrug, 16
Lecerf, 24, 25
Lee, 76
Lentebode, 80
Lentse Halflange Gele, 62
Lierse, 112
Lilaska, 52
Limburgse, 58
Luca, 34
Luctor, 121
Lucullus, 104

M

Maagdenburger, 58
Maagdenburger Markt, 58
Maas en Waalse, 114
Macherauchs Frühernte, 11, 16
Madame Lefebvre, 12, 17
Madame Moutot, 14
Maelstede, 121
Mais, 76
Maliebo, 121
Malina, 127
Mansholt 2117 - 48, 54
Marcross, 76
Marktveroveraar, 56
Matador, 56
Mechelse Krombek, 56
Mechelse Markt z. dr., 36
Mechelse Sabel m. dr., 45
Mechelse vroege, 127
Meesterproef, 73
Meikoningin, 70
Meikoningin sel. Timmers, 73
Meilof, 128
Meloën, 77
Meteeor, 56
Middellange Donkergroene Broei, 59

REGISTER

Middelvroeg witlof, 127
 Middelvroege Halfhoge Ken-
 nemer, 112
 Milanese Platte Witte Mei, 49
 Moneymaker, 115
 Mont Calme Brun, 113, 114
 Morgenster, 80
 Moskrul, 104
 Moulin Rouge, 12
 Münchener Bier, 93

N

Namenia, 84
 Nebak, 80
 Neckar'koningin z. dr., 39
 Nestor, 38
 Nobel, 109, 110
 Non Plus Ultra (knolselderij),
 58
 Non Plus Ultra z. dr. (Stok-
 slaboon), 36
 Noordhollandse Bloedrode, 122
 Noordhollandse Strogele,
 121, 123
 Noordhollandse Strogele
 Sjalot, 103
 Noordland, 109, 110
 Noordster (spruitkool), 112
 Noordster m. dr. (stamsnij-
 boon), 40
 Noorman, 109, 110
 North Star, 76
 Novum, 98
 No. 4, 61
 Nummer Vijf, 19
 Nummer Zes, 19
 Nummer Acht, 19
 No. 20, 73
 No. 24, 61
 No. 42, 74
 No. 123, 118

O

Oberschlesien, 12
 Oranda, 17
 Oranje Ananas, 78
 Orig. Deense Witte Bewaar,
 133
 Orig. Huizer, 128
 Orig. Langendijker Bewaar,
 101
 Orig. Langendijker Bewaar,
 extra taai, 95

Orig. Langendijker Bewaar
 Gouden Oogst, 95
 Orig. Langendijker Bewaar
 „Marktwonder”, 95
 Orig. Langendijker Bewaar
 No. 58, 95
 Orig. Langendijker Bewaar
 „Roem van Warmenhuizen”,
 95
 Orig. Langendijker Gele Be-
 waar, 101
 Orig. Langendijker Herfst, 132
 Orig. Langendijker Vroege
 Herfst, 132
 Ouddorpse Bruine Sjalot, 103
 Oudijks Middelvroege,
 127, 128

P

Pannevis' Extra, 56
 Pannevis' Glorie, 73
Paprika, 78
 Paragon, 85
 Pareltros z. dr., 36
Pastinaak, 79
 Parijse Groene Krombek, 56
 Perfected Detroit, 67
 Perozo Dikke Reuzen
 (Duplex), 102
 Petit Provençal, 56
Peulen, 79
 Phenomeen m. dr., 38
 Pikeur, 121
 Pixie, 52
 Plastro, 122
 Platronde, 79
 Platte Gladde Heelbladige
 Witte Roodkop, 47
 Platte Vroege Mei, 49
 Platte Witte Heelbladige Mei,
 49
 Platte Witte Mei, 49
 v. d. Ploeg's Allervroegste, 44
Pluksla, 81
Pofmaïs, 76
 Pompei, 124
Postelein, 81
 Preferent (spinazie), 108
 Preferent z. dr. (stokslaboon),
 36
 Preferno, 73
Prei, 82
 Prelude, 31, 32, 36
 Primeur, 121
 Prins Albert, 56

REGISTER

Probator z. dr., 31, 34
 Processor, 32, 35
 Productiva (witlof), 127, 128
 Productiva (kropsla), 74
 Proeftuins Blackpool, 70, 74
 Progress z. dr., 36
 Proloog, 108
 Promotor, 38
 Prompt, 70
Pronkboon, 46
 Provençaalse, 56
 Putjes, 100

Q

Queen Victoria, 87

R

Raapstelen, 84
Rabarber, 85
Radijs, 87
Ramenas, 92
 Record, 79
 Regina (aardbei), 11, 16
 Regina (kropsla), 70
 Renova, 115
 Resistent, 75
 Reuzen Mei, 73
 Robar, 115
 Rode Ananas, 78
 Rode Bewaar E.T., 95
 Rode Eersteling, 8
Rode Kool, 93
 Roem van Apeldoorn, 16
 Roem van Barendrecht, 112
 Roem van Brunswijk, 20
 Roem van Castricum, 112
 Roem van Enkhuizen, 131
 Roem van Zwijndrecht, 58
 Roi des Serpettes, 56
 Romax, 24
 Romore, 41, 42, 43
 Ronde Helderrode, 88
 Ronde Rode Groot Witpunt, 89
 Ronde Rode Klein Witpunt, 90
 Ronde Rode Klein Witpunt
 Extra Kortloof, 90
 Ronde Roserode Met Grote
 Witte Punt, 89
 Ronde Scharlakenrode, 88
 Ronde Scharlakenrode Extra
 Kortloof, 89
 Ronde Witte, 91
 Ronde Zwarte Winter, 93
 Ronde Zwarte Zomer, 93

Roodknop Extra Kortloof, 48
 Roodkopje, 91
 Roodnerf, 112
 Roodnerf „Victoria”, 112
 Rijnsburger, 121, 123
 Rijnsburger Grote Gele, 101

S

Savoole Kool, 95
 Scarlet Champion, 92
 Scarlet Gem, 90
 Scarlet Globe, 91
Schorseneer, 102
 Schreibers Imuna o.F., 35
 Sel. Huizer (knolselderij), 58
 Sel. Huizer (spruitkool), 112
 Sel. N.Z.C., 128
 Senga- Sengana, 12
 September Herfst, 131
 Serpette de Paris, 56
 Servus z. dr., 31
 St. Jansuilen, 124
 Siletz, 14
 Sjalot, 102
Slaboon, 29
 Slits No. 25, 114
 Slusia Eersteling, 129
 Smalle Snijpronker, 46
Snijbiet, 103
Snijboon, 39
Snijpeterselie, 104
Snijselderij, 105
 Soort Drijver, 27
 Spaanse Lange Rode, 79
 Spancross, 76
 Sparkler, 89
Spekboon, 38
 Spica, 111
 Spiers, 60
Spinazie, 105
 Spitse Vroege, 97
 Spottedisease Resister, 61
 Spotvrije, 61
 Sprouting Early K & V, 48
Spruitkool, 111
Stamsnijboon, 39
Stamslaboon, 30
Stokslaboon, 36
Stoksnijboon, 40
 Stringless Blue Lake, 38
 Succes, 132
Suikermals, 76
 Suikermeloen Witte, 78
 Supcovert, 52

Superkrop (Dr.Ide), 127
Supra, 42

T

Tabak, 113
Talisman, 15
Telegraaf, 59
Thialf, 111
Timperley Early, 87
Tomaat, 114
Torpedo, 48
Trio, 118
Triumphator, 74
Tuinboon, 117
Tuinders Volhart, 19
Tuinkers, 120
Tussensoort, 26
Tussentype, 60
Twello's Vroegste Gele, 73
Tijgerananas, 78

U

Ui, 120
Unic, 116
Utrechtse Reuzenstruik, 19
Utrechtse Winter, 111

V

Van Senten, 22
Veense z. dr., 45
Veldsla, 124
Venlose, 58
Venlose Lage, 51
Venor, 80
Verbeterde Breedblad Scherp-
zaad Zomer, 109
Verbeterde Mechelse, 24
Verbeterde Meikoningin, 73
Verbeterde Namenia, 84
Verbeterde Witkiem, 118
Verschoor m. dr., 43
Veurse Gele, 63
Victoria (kropsla), 73
Victoria (rabarber), 87
Victrix, 122
Viking, 109, 110
Vios, 62
Viroflay, 110
Vlijmse Krombek, 56
Voorluk z. dr., 34
Vorbote, 73
Vroeg Reuzenblad, 108, 109
Vroeg Alpha-achtige typen,
23

Vroeg Dwerg, 113
Vroeg Engelse, 87
Vroeg Groene, 97
Vroeg Groene Putjes, 99
Vroeg Groene Spitse, 96, 97
Vroeg Groningse, 129
Vroeg Herfstgroene, 98
Vroeg June m. dr., 40
Vroeg Mechelse, 127
Vroeg Mei, 56
Vroeg Putjes, 98, 99
Vroeg Putjeskool, 99
Vroeg Spitse Continental, 129
Vroeg Supergran No. II, 127
Vroeg van Argenteuil, 20
Vroeg Veense, 56
Vroeg Veense m. dr., 41
Vroeg Verbeterde Mechelse,
24
Vroeg Wagenaar m. dr., 31
Vroeg Witkiem, 117
Vroeg Witte EB 51, 130
Vugrostan, 61
Vurex, 60

W

Weeuwenselderij, 105
Westerloo, 121
Westerwoldse, 28
West-Friesland, 122
Westlandia, 73
Westlandse (boerenkool), 27
Westlandse (spruitkool), 112
Westlandse Dubbele z. dr., 37
Westlandse Enkele Net, 78
Westlandse Fijne, 105
Westlandse Halfhoge, 27
Westlandse Halfhoge Fijng-
kruide, 27
Westlandse Halfhoge Winter-
harde, 27
Westlandse Halflange Witte,
62
Westlandse Herfst, 27
Westlandse Lange Gele, 63
Westlandse Lange Rode, 79
Westlandse Middelhoge, 27
Westlandse Net, 78
Westlandse Vroeg Groene
Putjes, 99
Westlandse Winter, 27
Westl. Winterh. Middelhoge
Fijngokr., 27
Westlandse z. dr., 37

REGISTER

Widusa, 33, 36
 Winterfürst, 100
 Winterkoning, 100
 Winterkoning, Late, 100
 Winterlof, Supergran No. III,
 127, 128
 Winterreuzen, 111
 Wisconsin Golden 900, 76
 Witkiem, 119
Witlof, 125
 Witte Bruid, 62
 Witte Roodkop, 48
 Wolfresistent, rond zaad, 108
 Womas, 70
 Wonder van Feltham, 74
 Wonder van Voorburg, 73, 74
Wortel, 133
 Wortelpeterselie, 138
 Wijbo, 121
 Wijdehoud, 122
 Wijdéro, 122
 Wyola, 54

IJ

IJskegel, 92

Z

Zeempjes, 92
 Zeer Vroege Groene, 97
 Zenith, 94
 Zittauer Riesen, 123
 Zoete Westlandse, 79
 Zomerkoning, 75
 Zomerkoningin, 75
 Zondra, 46
 Zwaan's Bicolor Half Rood
 Half Wit Vollegrond, 89
 Zwaan's Columbia Groot Wit-
 punt Broei, 89
 Zwart Duits, 74
 Zwolse, 69
 Zwolse Krul, 105
 Zwijndrechtse (knolselderij),
 58
 Zwijndrechtse(radijs), 91
 Zwijndrechtse Groot Witpunt,
 91
 Zwijndrechtse Lange Gele, 63
 Zwijndrechtse Pootui, 124
 Zwijndrechtse Putjes, 100
 Zwijndrechtse Volhart, 19

RASSENLIJSTEN 1)
UITGEGEVEN DOOR HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING
VAN TUINBOUWGEWASSEN

Negende Beschrijvende Rassenlijst voor Fruit. 1953 f 2.—
Elfde Beschrijvende Rassenlijst voor Groentegewassen. 1959 f 2.—

MEDEDELINGEN 1)

VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

73. Floor, J. Proeven met stekken onder waterverneveling. April 1956 . f 1.—
74. Andeweg, J. M. en J. H. Ruyten. Praktijkproeven met Tomaten 1954-1955. April 1956 . f 0.40
75. Andeweg J. M. en A. van Steenberghe. Praktijkproeven met Stoksnijbonen 1953-1954. Mei 1956 . f 0.35
76. Banga, O. en J. L. van Benaëkom. Praktijkproeven met Ronde Witpunt Radijs 1953-1954. Mei 1956 . f 0.55
77. Smeets, L. and Hester G. Kronenberg. Runner formation on strawberry plants in autumn and winter
Smeets, L. Runner formation on strawberry plants in autumn and winter. II. Influence of the light intensity on the photoperiodical behaviour. Juni 1956 . f 0.30
78. Smeets L. Influence of the temperature on runner production in five strawberry varieties. Juni 1956 . f 0.25
79. Smeets L. and L. M. Wassenaar. Problems of heat spot in *Fragaria vesca* L. when indexing strawberry selections for viruses. Juni 1956 . f 0.50
80. Banga, O. and J. W. de Bruyn. Selection of carrots for carotene content. III. Planting distances and ripening equilibrium of the roots. Juni 1956 . f 0.35
81. Banga, O. International conference on the improvement and on the standardization of vegetable varieties at Wageningen, Netherlands, on August 26 and 27, 1955. Augustus 1956 . f 0.75
82. Floor, J., P. A. Wezenburg en H. H. van Doesburg. Proeven met vermeerdering van houtige gewassen. Sept. 1956 . f 0.80
83. Gerritsen, C. J. Improvement of the cherry varieties used in the Netherlands. Oktober 1956 . f 0.35
84. Gerritsen, C. J. Research offered new possibilities for nut growing in Netherlands. Oktober 1956 . f 0.25
85. Andeweg, J. M. The breeding of scab-resistant frame cucumbers in the Netherlands. Oktober 1956 . f 0.30
86. Zeilinga, A. E. An improved acetic orcein squash method for serial cytological preparations. Oktober 1956 . f 0.20
87. Braak, J. P. and L. Smeets. The phytotron of the Institute of Horticultural Plant Breeding at Wageningen, Netherlands. Oktober 1956 . f 0.30
88. Banga, O. and L. Smeets. Some effects of the photoperiod on growth and pithiness of radishes. Oktober 1956 . f 0.30
89. Kho, Y. O. and J. P. Braak. Reduction in the yield and viability of carrot seed in relation to the occurrence of plant bug *Lygus campestris* L. Oktober 1956 . f 0.35
90. Terpstra, W. Some factors influencing the abscission of debladed leaf petioles. Oktober 1956 . f 0.35
91. Keuls, M. en J. J. Post. Invloed van de temperatuur op de groei van asperges. Januari 1957 . f 0.70
92. Smeets, L. Some effects of the photoperiod on the shoot growth of cherry seedlings. Februari 1957 . f 0.30
93. Elzenga, G. and J. W. de Bruyn. Interrelation of alkaloid content and stage of development of 1- and 2-year-old *Atropa belladonna* L. Februari 1957 . f 0.30
94. Elzenga, G., L. Smeets and J. W. de Bruyn. Influence of the temperature on growth and alkaloid content of firstyear *Atropa belladonna* L. Februari 1957 . f 0.25
95. Ferguson, J. H. A. Some applications of binomial probability paper in genetic analyses. Februari 1957 . f 0.35
96. Jansma, J. K. Teelt en Veredeling van bloemkool. Maart 1957 . f 3.50
97. Boom, B. K. Benaming, geschiedenis en kenmerken van een aantal houtachtige planten. Nomenclature, history and characteristics of some woody plants. Maart 1957 . f 2.50
98. Gerritsen, C. J. De Feyoa, een nieuw cultuurgewas? Maart 1957 . f 0.40
99. Braak, J. P. Effects of some internal and external factors on the embryo and seedling development of the cherry. April 1957 . f 0.55
100. Floor, J. Moisture as a factor in the rooting of cuttings. April 1957 . f 0.65
101. Floor, J. Verslag van onderstammen-onderzoek. Mei 1957 . f 2.10
102. Boom, B. K. *Populus canadensis* Moench versus *Populus euramericana* Guinier. April 1957 . f 0.40

103. Huyskes, J. A. Moet Nederland groene en/of vezelvrije asperges gaan telen? Mei 1957	f 0.40
104. Andeweg, J. M. en A. van Steenberg, Praktijkproeven met tuinbonen 1955-1956	f 0.40
105. Banga, O. Origin of the European cultivated carrot, and Banga, O. The development of the original European carrot material. Juni 1957	f 1.—
106. Andeweg, J. M. and J. H. Ruyten. Seven years experience with hybrid tomatoes. Juni 1957	f 0.50
107. Floor, J. Report on the selection of a dwarfing rootstock for cherries. Juni 1957	f 0.40
108. Banga, O. Horticultural plant breeding in the Netherlands. Juni 1957	f 0.30
109. Giessen, A. C. van der and A. van Steenberg, A new method of testing beans for Anthracnose. Juni 1957	f 0.30
110. Huyskes, J. A. Praktijkproeven met witlof. Juli 1957	f 0.45
111. Ferguson, J. H. A. Photothermographs a tool for climate studies in relation to the ecology of vegetable varieties. Oktober 1957	f 0.55
112. Snee, J. Geschiedenis van de spinazie en het ontstaan van de rassen. Oktober 1957	f 2.10
113. Snee, J. De stand van de veredeling bij spinazie. Dissertatie, Wageningen. November 1957	f 10.—
114. Smeets, L. Some effects of temperature on the shoot growth of cherry seedlings. Oktober 1957	f 0.50
115. Andeweg, J. M. en A. van Steenberg, Praktijkproeven met pronkbonen 1955-1956. Oktober 1957	f 0.40
116. Garretsen, F. en H. G. Kronenberg. Opbrengstproeven met zwarte bessen. Oktober 1957	f 0.55
117. Bruyn, J. W. de. Het gehalte aan mydriatische alkaloiden van <i>Scopolia lurida</i> . Oktober 1957	f 0.55
118. Floor, J. Verslag van proeven met stekken onder waterverneveling. Oktober 1957	f 1.75
119. Braak, J. P. and A. E. Zeilinga. Production of a colchicine-induced tetraploid asparagus. December 1957	f 0.70
120. Andeweg, J. M. and A. van Kooten. The practical importance of an identification of garden pea varieties in the seedling stage. December 1957	f 0.45
121. Banga, O., J. W. de Bruyn en J. L. van Bennekom. Praktijkproeven met vroege kloten 1955-1956. Januari 1958	f 0.40
122. Banga, O. Effect of some environmental factors on the carotene content of carrots. Januari 1958	f 0.55
123. Elzenka, G. Influence of external factors on the alkaloid content in some plants. Januari 1958	f 0.50
124. Gerritsen, C. J. Zijn er in Nederland mogelijkheden voor de teelt van buitenperzikken? Februari 1958	f 1.65
125. Petiet, J. Zelfbestuiving bij anemonen. Maart 1958	f 0.40
126. Nieuwhof, M. en A. Kraai. Praktijkproeven met spitskool 1956-1957 April 1958	f 0.45
127. Gerritsen, C. J. De tamme kastanje een fruitgewas? April 1958	f 0.40
128. Kronenberg, H. G. en B. Roelofsen. De teelt van aardbeien en frambozen in Schotland. Juli 1958	f 0.80
129. Huyskes, J. A. Het kweken van zwaardere glasslarassen. Juli 1958	f 0.45
130. Kraai, A. Bijen en hommels bij het veredelingswerk. Juli 1958	f 0.65
131. Banga, O. and J. Petiet. Breeding male sterile lines of Dutch onion varieties as a preliminary to the breeding of hybrid varieties. Juli 1958	f 0.50

ENKELE ANDERE PUBLIKATIES UITGEGEVEN DOOR HET I.V.T. 1)

Jensma, J. R. Cabbage varieties Sluitkoolrassen. 1956	f 13.50
Leemans, J. A. and E. T. Naanenga. Raspberry varieties. 1957	f 25.—
Floor, J. Planten in plastic. 1957 (herdruk)	f 0.35

1) Zolang de voorraad strekt kunnen deze publikaties franco worden toegezonden, na ontvangst van het vermelde bedrag op giro no. 935477 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen onder vermelding van wat verlangd wordt; ook bestaat de mogelijkheid deze publikaties uit de bibliotheek van het I.V.T. te lenen.